

ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

**<<ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΝΟΜΟΥ
Ν.3842/2010 ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΤΗΝ
ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ>>.**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ: ΜΗΧΙΩΤΗ ΣΟΦΙΑΣ

ΕΠΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κος ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

Περιεχόμενα

Ονοματολογία	3
Πρόλογος.....	4
Εισαγωγή.....	5
Κεφάλαιο 1^ο :Εννοιολογική προσέγγιση φόρου-φορολογίας.....	7
1.1 Εξέλιξη της Ελληνικής οικονομίας.....	7
1.2 Εξέλιξη φορολογικού συστήματος	9
1.3 Έννοια και σκοπός της φορολογίας	14
1.4 Έννοια και σκοπός των φόρων	17
Κεφάλαιο 2^ο :Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα.....	23
2.1 Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής στην χώρα μας.....	23
2.2 Δράσεις για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής με βάση το νόμο N.3842/2010.....	33
Κεφάλαιο 3^ο :Ανάλυση Νόμου N.3842/2010.....	41
3.1 Αναπτυξιακά φορολογικά κίνητρα	41
3.1.1 Κίνητρα για την ανάπτυξη της νεανικής επιχειρηματικότητας	41
3.1.2 Κίνητρα για την ανάπτυξη ευρυζωνικότητας	42
3.1.3 Φορολογικά κίνητρα ευρεσιτεχνίας.....	42
3.1.4 Ρύθμιση θεμάτων οικονομικής ενίσχυσης Γεωργών	43
3.1.5 Κίνητρα για την διατήρηση θέσεων εργασίας και την μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και κίνητρα για την ενίσχυση της κινηματογραφικής παραγωγής.....	44
3.1.6 Κίνητρα έκπτωσης φόρου για δωρεές στο Λογαριασμό Αλληλεγγύης.....	46
3.2 Μερίσματα Εταιρειών	46
3.2.1 Ορισμός μερίσματος	46
3.2.2 Τρόπος φορολόγησης των μερισμάτων	47
3.2.3 Έρευνα	49
Κεφάλαιο 4^ο :Φορολογικός νόμος, ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα.....	63
4.1 Επίδραση της φορολογίας στην ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικονομίας.....	68
Συμπεράσματα	75
Επίλογος.....	78
Βιβλιογραφία.....	79
Παράρτημα.....	82

Ονοματολογία

ΑΕΠ : Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΝΠΔΔ: Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου

ΝΠΙΔ: Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου

ΦΠΑ: Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

Κ.Β.Σ: Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων

ΚΦΕ: Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος

ΟΓΑ: Οργανισμός Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Ε.Ε: Ετερόρρυθμη Εταιρεία

Ο.Ε: Ομόρρυθμη Εταιρεία

Ε.Π.Ε: Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης

Α.Ε: Ανώνυμη Εταιρεία

Ο.Ο.Σ.Α: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

Φ.Ε.Φ.Π: Φόροι Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων

Σ.Α.Δ.Φ : Σύστημα αποφυγής Διπλής Φορολογίας

Πρόλογος

Στη παρούσα εργασία, με θέμα " **Ανάλυση του φορολογικού νόμου 3842/10** ", μελετήσαμε τους φόρους που ισχύουν σήμερα στη χώρα μας μέσω του νόμου 3842/10, καθώς και το πολύπλοκο και πολυσύνθετο φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Σκοπός και μέλημα μας ήταν να κεντρίσουμε το ενδιαφέρον του αναγνώστη να μάθει σχετικά στοιχεία για το θέμα αυτό.

Η ανάλυση των έμμεσων και άμεσων φόρων που επιβάλλονται στους πολίτες είναι ένα θέμα γνωστό που έχει ποικίλη βιβλιογραφία- στην εφαρμογή τους, όμως, είναι ένα δύσκολο έργο, καθώς οι νόμοι και οι διατάξεις που αφορούν την επιβολή της φορολογίας συνεχώς μεταβάλλονται. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργείται δυσαρέσκεια τόσο από την πλευρά των φορολογούμενων, όπου λόγω του αισθήματος της ανασφάλειας και της αδικίας καταφεύγουν στο φαινόμενο της φοροδιαφυγής, όσο και από τη πλευρά του κράτους, στο οποίο δίνεται το ερέθισμα, προκειμένου να αντιμετωπίσει την αύξηση του φαινομένου αυτού, να εφαρμόσει κατάλληλα μέτρα αλλά και τρόπους βελτίωσης έτσι ώστε να διατηρηθεί η φορολογία σε σωστά επίπεδα.

Η φοροδιαφυγή στις μέρες μας αναπτύσσεται και εκσυγχρονίζεται με πολύ γρήγορους ρυθμούς και στηρίζεται κυρίως στις δομικές αδυναμίες του φορολογικού μας συστήματος, στο πολυδαίδαλο νομοθετικό πλαίσιο που αλλάζει διαρκώς και στη συνεχή απαξίωση του φοροελεγκτικού μηχανισμού. Από την άλλη πλευρά, στη χώρα μας βρίσκει πρόσφορο έδαφος ανάπτυξης, αφού επικρατεί μια παραδοξότητα σε σχέση με τις υπόλοιπες. Όπως προκύπτει και από το νέο νόμο, ο φοροφυγάς αντί να τιμωρείται σκληρά και υποδειγματικά τυχάνει διαρκώς ευνοϊκών ρυθμίσεων και επιείκειας. Αυτό δυστυχώς και με ευθύνη της πολιτείας αποτελεί τη χειρότερη μορφή παραβίασης του κράτους δικαίου.

Οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις είναι βασικές για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας μιας οικονομίας. Μέσα από την ανάλυση του νόμου προσπαθήσαμε να βγάλουμε κάποια χρήσιμα συμπεράσματα σχετικά με το κατά πόσο ο νόμος αυτός αλλά και οι φορολογικοί νόμοι που εφαρμόζονται στην Ελλάδα έχουν καταφέρει να αυξήσουν ή τουλάχιστον να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα.

Εισαγωγή

Η συνεχιζόμενη δυσπιστία των διεθνών αγορών, το πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής του Μνημονίου και η εφαρμογή πολιτικής που θα διευκολύνει την οικονομική ανάπτυξη και συνακολούθως τη δημοσιονομική προσαρμογή αποτελούν μερικά από τα προβλήματα που απασχολούν σήμερα την Κυβέρνηση. Βραχυπρόθεσμα όμως μπορεί κανείς να ισχυρισθεί ότι μείζονα θέματα και άμεσοι κίνδυνοι μπορεί να δημιουργηθούν από τη δημοσιονομική υστέρηση, σε σχέση με τον στόχο, εξαιτίας του χαμηλού ρυθμού αύξησης των εσόδων και την έλλειψη ρευστότητας στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας.

Ένα μέρος της στέρησης αυτής οφείλεται στην καλλιέργεια υπεραισιόδοξων στόχων μετά τη λήψη των φορολογικών μέτρων και ψήφιση ορισμένων φορολογικών νόμων. Μεγάλο, όμως, μέρος οφείλεται, όπως είναι γνωστό, στα προβλήματα και γενικά στην αποτελεσματικότητα του φοροεισπρακτικού και ελεγκτικού μηχανισμού του Υπουργείου Οικονομικών.

Η ανάλυση των έμμεσων και άμεσων φόρων που επιβάλλονται στους πολίτες είναι ένα θέμα γνωστό που έχει ποικίλη βιβλιογραφία- στην εφαρμογή τους, όμως, είναι ένα δύσκολο έργο, καθώς οι νόμοι και οι διατάξεις που αφορούν την επιβολή της φορολογίας συνεχώς μεταβάλλονται. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργείται δυσaréσκεια τόσο από την πλευρά των φορολογούμενων, όπου λόγω του αισθήματος της ανασφάλειας και της αδικίας καταφεύγουν στο φαινόμενο της φοροδιαφυγής, όσο και από τη πλευρά του κράτους, στο οποίο δίνεται το ερέθισμα, προκειμένου να αντιμετωπίσει την αύξηση του φαινομένου αυτού, να εφαρμόσει κατάλληλα μέτρα αλλά και τρόπους βελτίωσης έτσι ώστε να διατηρηθεί η φορολογία σε σωστά επίπεδα.

Μολονότι, τα έσοδα από την περαίωση των ανέλεγκτων φορολογικών υποθέσεων ανήλθαν σε πάρα πολύ ικανοποιητικά επίπεδα, εντούτοις όμως, η περαίωση, ως φορολογικό μέτρο, πέρα από την αρνητική επίδραση που έχει στο περί δικαίου αίσθημα και στην φορολογική συνείδηση των πολιτών, αν δεν συνοδευτεί, τουλάχιστον σε αυτήν την χρονική στιγμή, από μια συστηματική προσπάθεια αναδιοργάνωσης των ελεγκτικών μηχανισμών και από ένα σύγχρονο, απλό, μόνιμο και ανταγωνιστικό φορολογικό σύστημα, θα αναχαιτίσει, όπως και στο παρελθόν, κάθε προσπάθεια των φορολογικών αρχών για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.

Η φοροδιαφυγή στις μέρες μας αναπτύσσεται και εκσυγχρονίζεται με πολύ γρήγορους ρυθμούς και στηρίζεται κυρίως στις δομικές αδυναμίες του φορολογικού μας συστήματος, στο πολυδαίδαλο νομοθετικό πλαίσιο που αλλάζει διαρκώς και στη συνεχή απαξίωση του φοροελεγκτικού μηχανισμού. Από την άλλη πλευρά, στη χώρα μας βρίσκεται πρόσφορο έδαφος ανάπτυξης, αφού επικρατεί μια παραδοξότητα σε σχέση με τις υπόλοιπες καθώς μέχρι σήμερα φοροφυγιάς αντί να τιμωρείται σκληρά και υποδειγματικά τυγχάνει διαρκώς ευνοϊκών ρυθμίσεων και επιείκειας. Αυτό δυστυχώς και με ευθύνη της πολιτείας αποτελεί τη χειρότερη μορφή παραβίασης του κράτους δικαίου.

Όπως όλοι γνωρίζουμε με το Ν.3842/2010 «Αποκατάσταση Φορολογικής Δικαιοσύνης, αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις», ο οποίος ψηφίστηκε στις 23.04.2010, επήλθαν ριζικές αλλαγές στο ελληνικό φορολογικό σύστημα.

Ο νέος φορολογικός νόμος Ν.3842/2010 έχει ως βασικό του κίνητρο την αύξηση των εσόδων του ελληνικού δημοσίου. Επί σειρά ετών οι χειρισμοί των εκάστοτε κυβερνήσεων οδήγησαν την χώρα σε οικονομικό αδιέξοδο κάνοντας την να μην μπορεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις της. Βασικός στόχος του νέου νόμου είναι η αύξηση των εσόδων μέσω ποιοτικών και διαρθρωτικών μέτρων που έχουν ως κύριο μέλημα την πάταξη της φοροδιαφυγής με σκληρά και επώδυνα μέτρα. Από αυτά κάποια δεν εφαρμόστηκαν άμεσα εξαιτίας των εκάστοτε κυβερνήσεων και του πολιτικού κόστους. Έτσι αντί για την στήριξη των επιχειρήσεων το αποτέλεσμα που επήλθε ήταν η αποδυνάμωση και εξόντωση τους.

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής είναι να παρουσιάσει αναλυτικά τον φορολογικό νόμο 3842/2010. Πραγματεύεται λοιπόν την ανάλυση του συγκεκριμένου νόμου στα πλαίσια της φοροδιαφυγής καθώς και τις πιθανές επιδράσεις θετικές και αρνητικές που προκαλεί ο νόμος και κατ' επέκταση η φορολογία στην ανταγωνιστικότητα των χωρών και στην είσοδο νέων επιχειρήσεων ξένων ή μη στην αγορά.

Κεφάλαιο 1^ο: Εννοιολογική προσέγγιση φόρου-φορολογίας

1.1 Εξέλιξη της Ελληνικής οικονομίας

Η Ελληνική Οικονομία αναπτύχθηκε ταχύτατα μετά το πέρας του Δευτέρου παγκοσμίου πολέμου και του εμφυλίου. Η συνεχής σύγκλιση με τις αναπτυγμένες δυτικές χώρες όμως διακόπηκε κατά το 1980 για να ξαναρχίσει το 1995. Σε μια ενδεικτική σύγκριση της ανάπτυξης της Ελλάδας με άλλες χώρες με βάση τα έτη 1950 έως και 1980 παρατηρείται ότι συγκεκριμένα το 1965 η ταχύτητα ανόδου ξεπερνάει ακόμα και την Γερμανία. Ενώ αντίθετα μετά το 1980 αρχίζει να παρατηρείται μια έντονη μείωση της προόδου η οποία θα ανασταλεί προσωρινά κατά τα έτη 1989, 1995 και 1996. Την περίοδο αυτή το ελληνικό ΑΕΠ¹ κατά κεφαλήν σε μονάδες αγοραστικής δύναμης έχει ανοδικές τάσεις. Τον Ιανουάριο του 2002 η Ελλάδα και οι άλλες έντεκα χώρες της ευρωζώνης απέκτησαν κοινό νόμισμα, το ευρώ. Η ένταξη της Ελλάδος στη ζώνη του ευρώ έγινε το 2001 μετά την επιτυχή πορεία της σύγκλισης των δημοσιονομικών μεγεθών και την ικανοποίηση κατά την διάρκεια του 2000 των (τεσσάρων από τα πέντε) κριτηρίων της συνθήκης του Μάαστριχτ (πληθωρισμός, έλλειμμα γενικής κυβέρνησης, δημόσιο χρέος, μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών, μακροπρόθεσμο επιτόκιο δανεισμού). Το Ακαθάριστο προϊόν συνέχισε να αυξάνεται με ρυθμούς άνω του ευρωπαϊκού μέσου όρου και αυτό λόγω των επενδύσεων σε υποδομές σχετιζόμενες με τους Ολυμπιακούς αγώνες του 2004 αλλά και λόγω της ευκολίας πρόσβασης σε πιστώσεις για καταναλωτικές δαπάνες. Ωστόσο η χώρα από το 2001 έως και το 2005 βρέθηκε να παραβιάζει το κριτήριο για έλλειμμα κάτω από το 3% του Συμφώνου Σταθερότητας (το οποίο είχε σκοπό να διασφαλίζει ότι τα κράτη συνεχίζουν να τα τηρούν μετά την ένταξη στην ευρωζώνη για την ικανοποίηση των κριτηρίων του Μάαστριχτ.

Από τα τέλη του 2009 και αρχές του 2010, εξαιτίας συνδυασμού διεθνών και

¹ Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ή ΑΕΠ) (αγγλ. *Gross Domestic Product - GDP*) είναι το σύνολο όλων των προϊόντων και αγαθών που παράγει μια οικονομία, εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες. Με άλλα λόγια είναι η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών (υλικών και άυλων) που παράχθηκαν εντός μιας χώρας σε διάστημα ενός έτους, ακόμα και αν μέρος αυτού παράχθηκε από παραγωγικές μονάδες που ανήκουν σε κατοίκους του εξωτερικού.

Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν - Α.Ε.Π. (ή *Gross National Product - GNP*) είναι το Προϊόν ή Εισόδημα που αποκτούν οι κάτοικοι μιας χώρας ανεξάρτητα του σε ποιά χώρα το αποκτούν. Με άλλα λόγια είναι η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών (υλικών και άυλων) που αποκτούν οι κάτοικοι μιας χώρας σε διάστημα ενός έτους. Διαφέρει από το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά το ότι συμπεριλαμβάνει και το Εισόδημα που απέκτησαν οι κάτοικοι μιας χώρας στο εξωτερικό.

τοπικών παραγόντων όπως: α) η οικονομική κρίση και β) Οι ανεξέλεγκτες δαπάνες που δημιουργήθηκαν μέχρι τις εκλογές του 2009,έκαναν την Ελληνική οικονομία να αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα καθώς έχει το δεύτερο μεγαλύτερο ετήσιο έλλειμμα κρατικού προϋπολογισμού και το δεύτερο μεγαλύτερο δημόσιο χρέος στην Ευρωπαϊκή ένωση. Περαιτέρω ανάλυση δίδεται από τον συνοπτικό πίνακα της πορείας των δύο αυτών δημοσιονομικών μεγεθών από το 2000 έως το 2009.

Η Ελλάδα είναι μια αρκετά ανεπτυγμένη χώρα, διαθέτει ένα υψηλό επίπεδο διαβίωσης και ένα υψηλό δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης που την κατατάσσει στην 25η θέση στον κόσμο το 2007, και 22η για την ποιότητα ζωής παγκοσμίως στον δείκτη του περιοδικού Economist το 2005. Το 2008,σύμφωνα με τα στοιχεία το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας ήταν ίσο με το 95% του Μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι κύριοι μεγάλοι κλάδοι της Ελληνικής οικονομίας είναι ο τουρισμός, η ναυτιλία, η βιομηχανική παραγωγή τροφίμων, η επεξεργασία καπνού, η υφαντουργία, τα χημικά, τα προϊόντα μετάλλου, η μεταλλευτική και οι μονάδες διύλισης πετρελαίου².

Η μεγέθυνση του ΑΕΠ της Ελλάδος είναι κατά μέσον όρο, από τις αρχές του 1990 υψηλότερη από αυτήν του μέσου όρου των χωρών της Ευρωπαϊκής ένωσης. Εντούτοις η Ελληνική Οικονομία αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα περιλαμβανομένων και της αύξησης των επιπέδων της ανεργίας, της γραφειοκρατίας και της διαφθοράς. Το 2009, η Ελλάδα είχε την δεύτερη χαμηλότερη κατάταξη στην ΕΕ σύμφωνα με τον δείκτη οικονομικής ελευθερίας (μετά την Πολωνία), ενώ κατατάσσεται 81η παγκοσμίως. Η χώρα υποφέρει από υψηλά επίπεδα πολιτικής και οικονομικής διαφθοράς και χαμηλή ανταγωνιστικότητα συγκριτικά με τους Ευρωπαίους εταίρους της. Ο ρυθμός μεγέθυνσης της οικονομίας γύρισε σε αρνητικό πρόσημο το 2009 για πρώτη φορά από το 1993. Μία σημαντική ένδειξη της υπερχρέωσης τα περασμένα χρόνια είναι το γεγονός ότι η αναλογία ιδιωτικών δανείων προς καταθέσεις ξεπέρασε τις 100 μονάδες (αναλογία μεγαλύτερη του 1 προς 1)κατά την διάρκεια του Α εξαμήνου του 2007. Μέχρι το τέλος του 2009, ως αποτέλεσμα του συνδυασμού της διεθνούς οικονομικής κρίσης και εσωτερικών παραγόντων (ανεξέλεγκτης σπατάλης μέχρις τις εκλογές του 2009), η ελληνική οικονομία αντιμετώπισε την πιο σοβαρή της κρίση από το 1993, με το υψηλότερο

² Τσουφλίδης Λ.(2010), *Οικονομική Ιστορία της Ελλάδας*, σελ 27

δημόσιο έλλειμμα (κοντά πάντα σε αυτό της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου), καθώς και το υψηλότερο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ στην ΕΕ. Το δημόσιο έλλειμμα του 2009 έφτασε στο 13,6% του ΑΕΠ. Αυτό και τα αυξανόμενα επίπεδα χρέους (στο 113% του ΑΕΠ το 2009) οδήγησαν σε υψηλό κόστος δανεισμού, που προκάλεσε μία σοβαρή οικονομική κρίση. Η Ελλάδα προσπαθεί να καλύψει το υπερβολικό δημόσιο έλλειμμα της στα ίχνη της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.³

1.2 Εξέλιξη φορολογικού συστήματος

Η επιβολή των φόρων στην Ελλάδα έχει μακράιωνη ιστορία. Εμφανίζονται ήδη από τα αρχαία χρόνια, ειδικά στην αρχαία Αθήνα, με σκοπό να εξυπηρετηθούν οι συναλλαγές των πολιτών, συνεχίζονται, εξελίσσονται και μεταβάλλονται κατά τα ρωμαϊκά χρόνια, κατά τα βυζαντινά χρόνια, κατά τα χρόνια της τουρκοκρατίας μέχρι να πάρουν τη μορφή που έχουν στις μέρες μας. Θα δούμε λοιπόν παρακάτω τους πιο σημαντικούς φόρους που εμφανίστηκαν τα χρόνια αυτά.

Στην αρχαία Αθήνα, την πιο καλά συγκροτημένη ως τότε πολιτεία, η φορολογία είχε περίπου τις μορφές που ισχύουν μέχρι σήμερα. Οι φόροι διακρίνονται σε τακτικούς και έκτακτους και καθεμία απ' αυτές τις κατηγορίες περιλάμβανε άμεσους ή έμμεσους φόρους. Οι πιο γνωστοί φόροι ήταν η πεντηκοστή, που πλήρωναν για τα εισαγόμενα και τα εξαγόμενα φορτία, το ελλιμένιο, που πληρωνόταν για το δικαίωμα ελλιμενισμού των πλοίων, η δεκάτη, που πληρωνόταν από τα πλοία που διέπλεαν τον Ελλήσποντο και το μετοίκιο, που πληρωνόταν από τους μετοίκους για την παραμονή τους στην Αθήνα. Οι Αθηναίοι εκτός από τις τακτικές είχαν και τις έμμεσες προσόδους, από χρηματικές καταβολές εύπορων πολιτών. Οι υποχρεώσεις αυτές ονομάζονται λειτουργίες και περιλαμβάνουν την τριηραρχία, τη χορηγία, τη γυμνασιαρχία, και την εστίαση. Όλες αυτές οι πρόσοδοι διαιρούνται σε δυο κατηγορίες: α) τις καταβολές (τακτικές πληρωμές από τέλη και μισθώματα, που ήταν γνωστές και χρησίμευαν ως βάση για τον προϋπολογισμό των δαπανών της διοίκησης) και β) τα προκαταβλήματα, που ήταν συμπληρωματικές

³ Τσουφλίδης Λ.(2010), *Οικονομική Ιστορία της Ελλάδας*, σελ 33

πληρωμές από τις δικαστικές καταβολές και τα πρόστιμα. Τους υπόχρεους για πληρωμή όριζε η ίδια η φυλή τους⁴.

Στην αρχαία Ρώμη τα φορολογικά έσοδα που εισέπραττε το κράτος ήταν από τα δημόσια κτήματα που βρίσκονταν στη κυριότητα των ρωμαίων από κατακτήσεις, τους φόρους των επαρχιών, τακτικούς έμμεσους φόρους, όπως πχ οι λιμενικοί, οι τελωνιακοί κτλ, τακτικούς άμεσους φόρους, που επιβάλλονταν σε δημοπρασίες, σε πωλήσεις δούλων και σε κληρονομίες, διάφορα μονοπώλια και έκτακτους άμεσους φόρους, που επιβάλλονταν σε καιρό πολέμου.

Οι κυριότεροι φόροι στα βυζαντινά χρόνια ήταν ο κεφαλικός, που πληρωνόταν από όλους τους πολίτες εκτός από τους δούλους, τους συγκλητικούς, τους στρατιωτικούς, τους μοναχούς και τους καλλιτέχνες, ο στρατιωτικός, που ήταν για τη χορήγηση εξοπλισμού και συντήρηση για ένα στρατιώτη, το καπνικόν, που ήταν οικοδομικός φόρος για κάθε οικία, ο φόρος άλατος και το εδαφονόμιον, που ήταν για μεταβιβάσεις και κληρονομίες ακινήτων.

Κατά τους πρώτους αιώνες της Τουρκοκρατίας οι φόροι υπάγονταν σε δυο κατηγορίες: τους προβλεπόμενους από το σερί (ιερό νόμο των μουσουλμάνων) και τους επιβληθέντες κατά καιρούς από τους σουλτάνους. Για όλους τους φόρους τηρούνταν στην Κωνσταντινούπολη γενικό κτηματολόγιο και φορολογικοί κατάλογοι, που αντίγραφα τους στέλνονται κάθε χρόνο στις πρωτεύουσες των συντζαμιών (επαρχιών) για είσπραξη. Επιτροπή δημογερόντων καθόριζε το ποσό για το οποίο ήταν υπόχρεο το κάθε άτομο. Οι πιο σημαντικοί φόροι που επιβάρυναν τους μουσουλμάνους ήταν η δεκάτη, που βάρυνε τα κτήματα και όχι τα πρόσωπα, ο κεφαλικός και άλλοι γεωργικοί φόροι.

Μερικοί φόροι που εμφανίστηκαν εκείνη την εποχή και αξίζει να αναφερθούν είναι οι εξής:

Φορολογία αροτριώντων κτηνών(1880), που επιβαλλόταν σε αντικατάσταση της δεκάτης στα ζώα που χρησιμοποιούσαν οι γεωργοί στο άροτρο.

Φορολογία εγγείου προσόδου(1919), που επιβαλλόταν στις προσόδους από γαίες με το αιτιολογικό της φορολογικής ικανότητας. Υποστηρίχθηκε να προτιμηθεί η φορολόγηση του κεφαλαίου κι όχι της προσόδου για να φορολογούνται και τα απρόσοδα κεφάλαια και ο φόρος να είναι παραγωγικότερος και αποδοτικότερος.

⁴ Σακέλλης Ε.,(2009), *Ο Πανδέκτης του Λογιστή: Λογιστικό και φορολογικό δίκαιον και λογιστική*, σελ 40

Φόρος υπερισοδήματος (1919-1923), που επιβλήθηκε με το νόμο περί φορολογίας της αυτόματου υπερτιμήσεως της ακινήτου ιδιοκτησίας.

Φορολογία ινδικής κάνναβης(1906-1932), που επιβλήθηκε για την παρεμπόδιση της καλλιέργειας ινδικής κάνναβης.

Φορολογία εμπορικής ναυτιλίας(1949), με την οποία σχετίζονται τα τέλη αγκυροβολιάς, τα τέλη κομίστρων εμπορευμάτων που μεταφέρονται με πλοία, τα τέλη στα εισιτήρια των ατμόπλοιων, ο φόρος επιτηδεύματος ιδιόκτητων μηχανοκίνητων πλοίων, φορτηγίδων, ιστιοφόρων και τρίτων που εκμεταλλεύονται. Τα ναυτιλιακά διπλώματα των ελληνικών εμπορικών πλοίων, τα έγγραφα αναγνώρισης εμπορικού πλοίου ως εθνικού, τα ναυτολόγια κλπ όπως και τα τέλη ναυτικής υποθήκης συμπεριλήφθηκαν και αυτά στη φορολογία εμπορικής ναυτιλίας.

Τον 20^ο αιώνα και ιδιαίτερα μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο με την ανάπτυξη του καπιταλιστικού συστήματος συντελέστηκαν σημαντικές διαφοροποιήσεις και στο σύστημα της κρατικής και οικονομικής δραστηριότητας. Στα χρόνια πριν από τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, η κοινωνική πολιτική του κράτους ήταν σχεδόν ανύπαρκτη. Ο φόρος λειτουργούσε μόνο σαν μέσο μεταφοράς χρημάτων από τους φορολογούμενους στα ταμεία του κράτους για την κάλυψη στρατιωτικών, αστυνομικών και δικαστικών δαπανών.

Για την επίτευξη των στόχων και των σκοπών του κράτους, ιδιαίτερα στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα, οι φόροι διαφοροποιούνται και ως προς την φορολογική βάση επιβολής τους και ως προς την οργάνωση της βεβαίωσης και είσπραξης τους. Το κράτος τελικά ξεχώρισε τους φόρους σε μια μεγάλη και σημαντική κατηγορία: σε άμεσους και έμμεσους, και αναμόρφωσε την οργάνωση των φορολογικών υπηρεσιών⁵.

Το βασικό σημείο διαφοράς των σύγχρονων φόρων του 20^{ου} αιώνα μέχρι σήμερα, από τους φόρους των προηγούμενων αιώνων, είναι ότι λειτουργούν όχι μόνο σαν ταμεινικό μέσο, αλλά επιτελούν επίσης οικονομικές και κοινωνικές λειτουργίες.

Οι κυριότερες μορφές άμεσων και έμμεσων φόρων που επικρατούν σήμερα στη χώρα μας είναι οι εξής:

Φόρος εισοδήματος: Επιβάλλεται στο εισόδημα, έχει προσωπικό χαρακτήρα και είναι προοδευτικός για τα φυσικά πρόσωπα. Είναι φόρος με μεγάλη διάδοση σ'

⁵ Σακέλλης Ε.,(2009), *Ο Πανδέκτης του Λογιστή: Λογιστικό και φορολογικό δίκαιον και λογιστική*, σελ 42

όλα τα φορολογικά συστήματα αλλά προϋποθέτει άρτια φοροτεχνική οργάνωση και ανεβασμένο επίπεδο φορολογικής συνείδησης των πολιτών.

Φόρος κεφαλαίου περιουσίας που διακρίνεται σε:

A) *Φόρο μεταβίβασης ακινήτων*: Φόρος που επιβάλλεται στην αξία των μεταβιβαζόμενων ακινήτων. Είναι φόρος αποδοτικός και γι' αυτό εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη. Ο συντελεστής είναι συνήθως αναλογικός και σε λογικό επίπεδο, για να μην καταλήγει στη δήμευση των ακινήτων

B) *Φόρο δωρεών*: Φόρος που συνδέεται, συνήθως, με το φόρο κληρονομιών ή μεταβίβασης περιουσίας από αιτία χαριστική μεταξύ συγγενών, που αποτελεί δωρεά εν ζωή ή δωρεά αιτία θανάτου. Η προσπάθεια φορολόγησης αποβλέπει να προλάβει φοροδιαφυγή⁶.

Γ) *Φόρο κληρονομιών*: Φόρος που επιβάλλεται στους κληρονόμους αποβιώσαντος, με κυμαινόμενο συντελεστή, ανάλογα με το βαθμό συγγένειας κληρονόμων και αποβιώσαντος. Είναι φόρος κεφαλαίου ή περιουσίας και συνήθως προοδευτικός. Ανήκει στην κατηγορία των άμεσων φόρων.

Φόρος δαπάνης: Φόρος που επιβαρύνει τη χρήση του εισοδήματος και προσλαμβάνει διάφορες μορφές του φόρου κύκλου εργασιών, του φόρου της προστιθέμενης αξίας, του φόρου στις συναλλαγές, στην κατανάλωση και κυκλοφορία των αγαθών κλπ. Ο άμεσος φόρος πλήττει την κατοχή εισοδήματος ενώ ο φόρος στο δαπανώμενο εισόδημα καταβάλλεται από τον φορολογούμενο όταν αυτός αγοράζει ένα αγαθό.

Φόροι κατανάλωσης: Η αρχαιότερη μορφή φορολογίας, συμπληρωματική των άμεσων φόρων. Οι εν λόγοι φόροι διακρίνονται σε φόρους στα είδη πρώτης ανάγκης και σε φόρους σε είδη πολυτελείας. Περιλαμβάνουν το γενικό φόρο κατανάλωσης με κυριότερη μορφή το φόρο κύκλου εργασιών και τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης.

Φόροι κυκλοφορίας αγαθών: Οι φόροι που επιβάλλονται στην κυκλοφορία των αγαθών: φόροι κύκλου εργασιών, φόροι στις μεταφορές και φόροι στις συναλλαγές γενικά. Οι φόροι κυκλοφορίας αγαθών ανήκουν στους έμμεσους φόρους και για την επιβολή τους υπάρχουν διάφορες απόψεις.

Φόρος προστιθέμενης αξίας: Φόρος που επιβαρύνει μόνο την καταναλωτική δαπάνη, ενώ απαλλάσσει όλες τις άλλες κατηγορίες δαπάνης στην οικονομία,

⁶ Φινοκαλιώτης Κ., (2001), *Δημόσια Οικονομικά*, σελ 16

περιθωριοποιώντας τις από τη φορολογική και δημοσιονομική πολιτική. Στηρίζεται αποκλειστικά στην αρχή του κοινού φορολογικού συστήματος.

Άλλες μορφές φόρων που συναντούμε είναι:

Φόρος προοδευτικός: Φόρος, ο συντελεστής του οποίου αυξάνει προοδευτικά. Η αύξηση του συντελεστή συμβαδίζει με την αύξηση της φορολογητέας ύλης. Για παράδειγμα, σε εισόδημα 30.000€, ο συντελεστής είναι 10%, σε εισόδημα 40.000€ ο συντελεστής είναι 15%, σε εισόδημα 50.000€ ο συντελεστής είναι 20% κ.ο.κ.

Φόρος αναλογούν: Ο φόρος που έχει σταθερό συντελεστή, άσχετα από την ποσοτική αυξομείωση της φορολογητέας ύλης. Για παράδειγμα, σταθερός συντελεστής 10%, φορολογήσιμο εισόδημα 40.000€, άρα ποσό φόρου 4.000€, ενώ φορολογήσιμο εισόδημα 60.000€ τότε ποσό φόρου 6.000€⁷.

Φόρος διανεμητός: Φόρος για τον προσδιορισμό του οποίου ο φορολογικός νόμος καθορίζει ένα ορισμένο ποσό που πρέπει να εισπραχθεί από τους φορολογούμενους και που κατανέμεται στα διάφορα εδαφικά διαμερίσματα της χώρας μας- νομούς, δήμους και κοινότητες και στους φορολογούμενους, ανάλογα με τη φορολογητέα ύλη.

Φόρος παρακρατούμενος: Σύστημα φορολογίας, στο οποίο ο οφειλόμενος φόρος καταβάλλεται από τρίτο πρόσωπο στο δημόσιο. Έχει τα εξής πλεονεκτήματα για το δημόσιο: ασφαλή είσπραξη αφού έχει εισπραχθεί κατά την καταβολή της φορολογητέας ύλης στο δικαιούχο και φορολογούμενο, γρήγορη είσπραξη, απλοποίηση και αποφυγή πολύπλοκων διατυπώσεων.

Φόρος ποσοτικός: Φόρος, το ποσοστό του οποίου προσδιορίζεται από το νόμο και είναι γνωστός στους φορολογούμενους. Άγνωστο είναι το συνολικό ποσό του φόρου γιατί αυτό εξαρτάται από την ποσότητα της φορολογητέας ύλης. Είναι εύκολος στον υπολογισμό, διευκολύνει την ύπαρξη φόρων κατανάλωσης και προσωπικών φόρων και παρακολουθεί την αύξηση της φορολογητέας ύλης. Μειονέκτημα είναι η αβέβαιη απόδοση του για το δημόσιο.

Φόρος πραγματικός: Φόρος που βαρύνει την φορολογητέα ύλη, άσχετα από την οικονομική και προσωπική κατάσταση του φορολογούμενου. Φορολογούμενοι με το ίδιο εισόδημα πληρώνουν τον ίδιο φόρο ανεξάρτητα από τα άλλα στοιχεία τους. Ο φόρος αυτός βεβαιώνεται εύκολα, είναι λιγότερο

⁷ Φινοκαλιώτης Κ., (2001), *Δημόσια Οικονομικά*, σελ 30

πιεστικός και επιτρέπει διαφορισμό της φορολογητέας ύλης. Είναι όμως άδικος για τον φορολογούμενο γιατί είναι άκαμπος.

Φόρος προσωπικός: Φόρος που επιβάλλεται σε πρόσωπο ανάλογα με την οικονομική κατάσταση. Είναι αντίθετος προς τον πραγματικό και δικαιότερος απ' αυτόν. Επιτρέπει την καθιέρωση αφορολόγητου ποσού, την απαλλαγή των μικτών εισοδημάτων και την εισαγωγή της προοδευτικής φορολογίας.

Φόρος υπέρ τρίτων: Φόρος που επιβάλλεται όχι προς όφελος του κράτους, αλλά ενός νομικού προσώπου ή οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης για εξασφάλιση των δαπανών λειτουργίας του. Είναι υποχρεωτικός και διαφέρει από τα διοικητικά τέλη. Τα έσοδα του είναι έσοδα από τον φόρο τρίτων και έσοδα από κοινωνικές εισφορές υπέρ τρίτων.

1.3 Έννοια και σκοπός της φορολογίας

Ανέκαθεν η άσκηση κρατικής εξουσίας είχε συνδεθεί με την επιβολή οικονομικών βαρών, τα οποία υπό ποικίλες ονομασίες, αποτελούσαν τον αναγκαίο «τροφοδότη» για την κάλυψη των δαπανών της λειτουργίας της. Μεταξύ των πηγών άντλησης εσόδων για το Κράτος, κεντρική θέση έχει η φορολογία.

Η φορολογία αποτελείται από πλήθος νομικών διατάξεων και είναι η διαδικασία επιβολής και είσπραξης των φόρων υπέρ του κράτους και άλλων νομικών προσώπων από τους πολίτες του κράτους. Αποτελεί οικονομικό και δημοσιονομικό σύστημα, είναι προκαθορισμένη και υπολογισμένη και δεν πρέπει να είναι επαχθής και αντικοινωνική. Σύμφωνα με κάποιες απόψεις, η φορολογία μπορεί να χαρακτηριστεί ως το τίμημα του να ζει κανείς σε μια καλά οργανωμένη κοινωνία⁸.

Από νομική άποψη είναι όλο το πλέγμα των νόμων που σε μια ορισμένη στιγμή ρυθμίζουν και εξασφαλίζουν τα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού, ο οποίος ως κύρια πηγή έχει τους φόρους. Από οικονομική άποψη είναι μια υποχρεωτική αφαίρεση εισοδήματος στα πλαίσια των παραγωγικών σχέσεων και συντελεί στη παγίωση και τη διάρκεια τους. Από φοροτεχνική άποψη στηρίζεται στη φορολογική βάση, δηλαδή το εισόδημα, την περιουσία και την καταναλωτική δαπάνη των πολιτών.

⁸ Αναστασόπουλος Δ., (2003), *Φορολογικό Δίκαιο*, σελ 39

Η φορολογία δεν πρέπει να ταυτίζεται με τους φόρους. Βασίζεται στην αρχή της υποχρέωσης όλων των πολιτών να συνεισφέρουν στο κράτος για να μπορεί να εκπληρώσει τους σκοπούς του και να λειτουργεί. Είναι θεσμός απαραίτητος για την ύπαρξη του κράτους. Πραγματοποιείται από την νομοθετική εξουσία, ολοκληρώνεται με τη βεβαίωση και την ένταξη της από την εκτελεστική εξουσία και διέπεται από το δημόσιο δίκαιο. Η διοίκηση και διαχείριση της φορολογίας γίνεται από τα κρατικά όργανα τα οποία βέβαια ορίζουν τις εξαιρέσεις, τις απαλλαγές και τη νόμιμη φοροδιαφυγή (οι φόροι δεν πληρώνονται δηλαδή από όλους τους πολίτες) που δικαιούνται οι πολίτες.

Η υποχρεωτικότητα της επιβολής της φορολογίας και η έλλειψη κάθε αντιπαροχής από το κράτος στους πολίτες είναι οι κύριες αξίες της φορολογίας, σε Το κράτος, με την επιβολή της φορολογίας, αποβλέπει σε ταμειυτικούς, οικονομικούς, αναπτυξιακούς και κοινωνικοπολιτικούς στόχους έτσι ώστε να μπορεί να λειτουργεί σωστά σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και να εξυπηρετεί το γενικό συμφέρον⁹.

Έχει ειπωθεί ότι η φορολογία πρέπει να χρησιμοποιείται ως μέσο απάμβλυνσης των οικονομικών ανισοτήτων και ότι ο φόρος είναι ισχυρό μέσο σταθεροποίησης της οικονομίας. Με τα καθορισμένα οικονομικά κίνητρα και αντικίνητρα γίνεται προσπάθεια ανακατανομής των οικονομικών πόρων. Δίκαιη κατανομή θεωρείται ο σεβασμός της αρχής της οριζόντιας φορολογικής ισότητας, δηλαδή σε όμοιες συνθήκες οι φορολογούμενοι πρέπει να έχουν την ίδια φορολογική μεταχείριση. Η λεγόμενη θεωρία του ανταλλάγματος αναφέρει ότι δυο πολίτες είναι σε όμοιες συνθήκες όταν απολαμβάνουν το ίδιο όφελος από τα δημόσια αγαθά και τις δημόσιες υπηρεσίες. Σύμφωνα με τη θεωρία της φοροδοτικής ικανότητας, δηλαδή της ικανότητας του φορολογούμενου να ανταποκρίνεται στην καταβολή των φόρων, σε όμοιες συνθήκες βρίσκονται εκείνοι που έχουν την ίδια οικονομική κατάσταση και τις ίδιες προσωπικές συνθήκες, την ίδια δηλαδή φοροδοτική ικανότητα.

Καταλαβαίνουμε ότι ο αποδέκτης των φορολογικών εσόδων είναι το Κράτος. Θα πρέπει όμως να διακρίνουμε μεταξύ του φορέα της φορολογικής εξουσίας, εκείνου δηλαδή που έχει την εξουσία προς επιβολή οικονομικών επιβαρύνσεων και του αποδέκτη των φορολογικών εσόδων.

Φορέας της φορολογικής εξουσίας και συνεπώς αποδέκτης των φορολογικών εσόδων είναι καταρχήν το Κράτος (ως νομικό πρόσωπο) που ασκεί την εξουσία αυτή

⁹ Αναστασόπουλος Δ., (2003), *Φορολογικό Δίκαιο*, σελ 40

«εξ' ιδίου δικαίου». Φορέας της φορολογικής εξουσίας και αποδέκτης των φόρων είναι και οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Στην περίπτωση αυτή η φορολογική εξουσία είναι παραγωγός, ασκείται δε από τους Δήμους και τις Κοινότητες κατ' εξουσιοδότηση του Κράτους.

Όσον αφορά τους υπόχρεους στην καταβολή των φόρων αυτοί είναι κατά βάση οι ιδιώτες. Ως ιδιώτες δεν νοούνται μόνο τα φυσικά πρόσωπα αλλά και τα νομικά πρόσωπα. Συνεπώς εξ' ορισμού το Κράτος αλλά και τα ΝΠΔΔ δεν είναι υποκείμενα στο φόρο. Άλλωστε αυτό θα αποτελούσε «αυτοφορολογία» που δεν θα έβρισκε οποιαδήποτε λογική θεμελίωση.

Βέβαια, διαφορετικά εμφανίζεται το ζήτημα σε περίπτωση που τα ΝΠΔΔ δεν ενεργούν ως φορείς δημόσιας εξουσίας αλλά και ως νομικά πρόσωπα που ασκούν νομική δραστηριότητα. Εξάλλου στο φόρο εισοδήματος υπόκεινται οι δημόσιες, δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις.

Τέλος, το Σύνταγμα της Ελλάδας προβλέπει τη συμμετοχή των Ελλήνων στα Δημόσια βάρη. Αντίθετα, εφόσον δεν υπάρχει κάποια πρόβλεψη για απαλλαγή, και οι αλλοδαποί υπόκεινται στο φόρο αφού στη φορολογία εισοδήματος υπόκεινται, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια, οι έχοντες κατοικία ή τη διαμονή τους στην Ελλάδα ή εκείνοι που πραγματοποιούν εισοδήματα στην Ελλάδα(Αναστασόπουλος , 2003)¹⁰.

Από τα παραπάνω, συμπεραίνεται ότι υποκείμενα της φορολογίας είναι τα φυσικά πρόσωπα (ημεδαποί ή αλλοδαποί), και τα ΝΠΔΔ αλλά και -υπό προϋποθέσεις- ΝΠΔΔ και το ίδιο το Κράτος.

Για να είναι κοινωνικά αποδεκτό ένα σύστημα φορολογίας, πρέπει να τηρεί τις παρακάτω θεμελιώδης αρχές:

- *Η αρχή της μέγιστης κοινωνικής ωφέλειας.*

Κατά την αρχή αυτή, η επιβολή του φόρου πρέπει να φτάνει μέχρι εκείνου του σημείου που το επιτρέπουν τα γενικότερα συμφέροντα της κοινωνίας. Θα πρέπει η φορολογική επιβάρυνση των πολιτών να είναι σε εκείνο το βαθμό που να τους επιτρέπει αφενός μια σύγχρονη ζωή και αφετέρου να υπάρχει ένα όριο συντήρησης που δεν πρέπει να θιχτεί με την επιβολή του φόρου.

- *Η αρχή της διαφοροποίησης της φορολογητέας ύλης.*

Κατά την αρχή αυτή κάθε πηγή εισοδήματος διαφοροποιεί την φορολογητέα ύλη και κατά συνέπεια η επιβολή του φόρου και η φορολογική επιβάρυνση θα πρέπει

¹⁰ Αναστασόπουλος Δ., (2003), *Φορολογικό Δίκαιο*, σελ 49

να διαφοροποιείται πχ διαφορετικός φορολογικός συντελεστής για το εισόδημα των φυσικών προσώπων από τα νομικά πρόσωπα, των εισοδημάτων από μισθωτές υπηρεσίες σε σχέση με το εισόδημα από ακίνητα κλπ.

- *Η αρχή της καθολικότητας του φόρου.*

Σύμφωνα με την αρχή αυτή όλοι οι πολίτες θα πρέπει, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις, να φορολογούνται.

- *Η αρχή της μη διπλής φορολόγησης της ίδιας φορολογητέας ύλης.*

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, δεν πρέπει η ίδια φορολογητέα ύλη, πχ, το εισόδημα, να φορολογείται διπλά.

- *Η προοδευτικότητα του φόρου.*

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, τα υψηλότερα εισοδήματα θα πρέπει να φορολογούνται με υψηλότερο φορολογικό συντελεστή, μέχρι φυσικά ένα βαθμό.

- *Το αφορολόγητο των νομικών προσώπων που έχουν αναγνωρισμένο κοινωνικό σκοπό.*

Η αρχή αυτή εφαρμόζεται σε κοινωφελή ιδρύματα, γηροκομεία, ορφανοτροφεία κλπ.

- *Τα ελεγχόμενα έξοδα βεβαίωσης και είσπραξης των φόρων.*

Με την αρχή αυτή εξασφαλίζεται ότι τα έξοδα αυτά θα είναι όσο το δυνατόν περιορισμένα και σε καμία περίπτωση να μην ξεπερνάνε το ποσό του φόρου στον οποίο αποσκοπούν.

- *Η αρχή της οριζόντιας και κάθετης φορολογικής ισότητας.*

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, οι πολίτες που βρίσκονται κάτω από τις ίδιες συνθήκες θα πρέπει να έχουν την ίδια φορολογική μεταχείριση (οριζόντια) και οι πολίτες που βρίσκονται κάτω από διαφορετικές συνθήκες, θα πρέπει να έχουν διαφορετική μεταχείριση (κάθετη).

1.4 Έννοια και σκοπός των φόρων

Για την απόκτηση των εσόδων του, το κράτος χρησιμοποιεί διάφορα μέσα, τα οποία διακρίνονται σε μονομερή και διμερή. Τα μονομερή μέσα συνιστούν παροχή χρηματικών πόρων από τον πολίτη προς το δημόσιο, χωρίς αντίστοιχη ειδική αντιπαροχή από την πλευρά του δημοσίου. Είναι αναγκαστικά για τον πολίτη και περιλαμβάνουν κυρίως τους φόρους. Από την άλλη, τα διμερή μέσα συνιστούν

παροχή χρηματικών πόρων από τους πολίτες προς το δημόσιο, που συνοδεύεται από αντίστοιχη ειδική αντιπαροχή από την πλευρά του δημοσίου. Αυτά είναι συνήθως προαιρετικά με την έννοια ότι επιβαρύνουν εκείνους που χρησιμοποιούν την παρεχόμενη ειδική αντιπαροχή. Επομένως μπορούμε να πούμε ότι ο φόρος είναι η μονομερής αναγκαστική παροχή αγοραστικής δύναμης από τον πολίτη στο κράτος, που δεν συνοδεύεται από αντίστοιχη ειδική αντιπαροχή του κράτους προς τον πολίτη.

Ο φόρος πρέπει να είναι γενικός και να επιβάλλεται σε όλους, δηλαδή σε φυσικά και νομικά πρόσωπα, διαφορετικά αναιρείται η αρχή της καθολικότητας του φόρου. Είναι απαραίτητο να επιβάλλεται με σταθερό και γενικό κανόνα. Επιβάλλεται σε χρήμα και κατ' εξαίρεση σε είδος. Χαρακτηρίζεται από ετήσια περιοδικότητα¹¹.

Αναλύοντας την έννοια του φόρου καταλήγουμε στα εξής στοιχεία:

Αναγκαστική εισφορά.

Έχει δηλαδή το στοιχείο του αναγκαστικού, του υποχρεωτικού. Δεν αφήνεται στην ελεύθερη βούληση κανενός. Επιβάλλεται από το κράτος με βάση το κυριαρχικό του δικαίωμα να επιβάλλει υποχρεώσεις στους πολίτες. Ο φόρος δεν επεκτείνεται μόνο στους υπηκόους του κράτους αλλά και στους αλλοδαπούς πολίτες, εφόσον αυτοί βρίσκονται σε οικονομική σχέση με το φορολογούν κράτος. Βλέπουμε δηλαδή ότι για την φορολογική επιβάρυνση ενός ατόμου εξετάζεται η οικονομική εξάρτηση του από μια χώρα και όχι η πολιτική του.

Μη ειδική αντιπαροχή.

Ο πολίτης δεν περιμένει κανενός είδους άμεση ειδική αντιπαροχή για την καταβολή του φόρου από τη μεριά του δημοσίου, εκτός βέβαια αυτήν που αφορά όλους τους πολίτες γενικά. Από τις κρατικές παροχές ωφελούνται όλοι κι όχι ο καθένας ανάλογα με την φοροδοτική του ικανότητα.

Παροχή αγοραστικής δύναμης.

Ο φόρος αφαιρεί αγοραστική δύναμη από τον πολίτη. Η έννοια αυτή είναι εναρμονισμένη στην σύγχρονη Δημοσιονομική αντίληψη παρέμβασης του κράτους. Δεν πρόκειται μόνο για αναγκαστική εισφορά χωρίς ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις.

Επίτευξη κρατικών σκοπών.

Η επιβολή των φόρων αποσκοπεί στην πραγματοποίηση των επιδιωκόμενων σκοπών του κράτους. Μέσω του φόρου, που αποτελεί την κύρια πηγή κάλυψης των

¹¹ Δίπλας Β., (1995), *Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος και Πηγές* σελ 31

δημόσιων δαπανών, επιδιώκεται η πραγματοποίηση πολλών σκοπών όπου στο σύνολο τους είναι κοινωνικού περιεχομένου. Με την διάθεση των κρατικών εσόδων, επιτυγχάνεται η δημιουργία των προϋποθέσεων αυτών που θα συμβάλλουν στην αύξηση του Εθνικού Εισοδήματος και συνεπώς στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου της κοινωνίας. Υπάρχουν όμως και φόροι που έχουν προστατευτικό χαρακτήρα, δηλαδή στοχεύουν στην ενίσχυση της εγχώριας παραγωγής και αποβλέπουν στον περιορισμό της εισαγωγής κι στην ανάπτυξη της εγχώριας οικονομίας¹².

Μπορούμε επίσης να διακρίνουμε τις εξής λειτουργίες του φόρου:

Ταμειευτική λειτουργία.

Κατά την ταμειευτική λειτουργία ο φόρος λειτουργεί μόνο ως μέσο μετάθεσης των χρηματικών πόρων από τον φορολογούμενο στο κράτος για την κάλυψη των χρηματικών αναγκών του.

Οικονομική λειτουργία.

Ο μηχανισμός των τιμών σε μια οικονομία που στηρίζεται στην ελεύθερη ζήτηση και προσφορά αγαθών και υπηρεσιών, αδυνατεί να πραγματοποιήσει τις γενικές επιδιώξεις της κοινωνίας. Για τον περιορισμό αυτών των συνεπειών, το κράτος παρεμβαίνει στην οικονομική ζωή των σύγχρονων καπιταλιστικών κρατών, ν

Κοινωνική λειτουργία.

Η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών από την πλευρά του κράτους, πχ υγεία, εκπαίδευση, πολιτισμός, απαλλάσσει ως ένα βαθμό τον φορολογούμενο από αντίστοιχη οικονομική επιβάρυνση για την αγορά αυτών των υπηρεσιών.

Για να κατανοηθεί πιο σωστά η ταξινόμηση των φόρων θα πρέπει να εξετάσουμε πρώτα δυο βασικούς παράγοντες, την «φορολογητέα ύλη» και τον «φορολογικό συντελεστή».

«**Φορολογητέα ύλη**» είναι η αξία στην οποία επιβάλλεται ο φόρος πχ το εισόδημα μισθωτού ενός έτους μείον τις προβλεπόμενες απαλλαγές υπόκειται σε φόρο ή η πωλούμενη αξία ενός αγαθού που υπόκειται σε φόρο προστιθέμενης αξίας.

«**Φορολογικός συντελεστής**» είναι η αναλογία που υπάρχει μεταξύ φόρου και φορολογητέας ύλης.

Ο φορολογικός συντελεστής διακρίνεται σε αναλογικό και προοδευτικό:

«*Αναλογικό φορολογικό συντελεστή*» έχουμε όταν αυτός παραμένει σταθερός ανεξάρτητα από το ύψος της αξίας της φορολογητέας ύλης. Για παράδειγμα έχουμε

¹² Δίπλας Β., (1995), *Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος και Πηγές* σελ 32

το ΦΠΑ, όπου ανεξάρτητα από το ύψος της αξίας πώλησης ενός προϊόντος που υπάγεται σε συντελεστή 19% αυτός παραμένει ίδιος για όλα τα αγαθά της ίδιας ομάδας¹³.

«Προοδευτικό φορολογικό συντελεστή» έχουμε όταν αυτός αυξάνεται είτε με την αύξουσα είτε με τη φθίνουσα τάση, αναλόγως με την αύξηση της φορολογητέας ύλης. Παράδειγμα φόρου που αντιπροσωπεύει αυτή τη περίπτωση είναι ο φόρος εισοδήματος των φυσικών προσώπων όπου ανάλογα με το ύψος του φορολογητέου εισοδήματος εμφανίζονται ποικίλοι φορολογικοί συντελεστές.

Τέλος, *«φορολογική μονάδα»* είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που διαθέτει την παραπάνω βάση και συνεπώς υπόκειται στη καταβολή του φόρου.

Με βάση την πιο πάνω ανάλυση των εννοιών «φορολογητέα ύλη»-«φορολογικός συντελεστής», καθώς και με την αρχή που επιβάλλει τους φόρους, μπορούμε να τους ταξινομήσουμε. Η ταξινόμηση των φόρων μας δίνει την δυνατότητα να τους διακρίνουμε άμεσα και να τους αναλύουμε με βάση την σχέση και συνάρτηση που παρουσιάζουν:

Ταξινόμηση των φόρων ανάλογα με την φορολογητέα ύλη. Στην περίπτωση αυτή σαν φορολογητέα ύλη λαμβάνεται το εισόδημα, η περιουσία και η παραγωγή. Όσον αφορά το εισόδημα, ο φόρος επιβάλλεται κατά την απόκτηση του από τις διάφορες πηγές εισοδήματος των φυσικών και νομικών προσώπων. Όσον αφορά την περιουσία, ο φόρος επιβάλλεται κατά την μεταβίβαση ή την κατοχή της πχ φόρος μεταβίβασης ακινήτων. Τέλος, όσον αφορά την παραγωγή, ο φόρος επιβάλλεται κατά τις συναλλαγές προϊόντων, εμπορευμάτων και υπηρεσιών, μεταξύ αγοραστών και πωλητών, δηλαδή επιβάλλεται στην κατανάλωση, την δαπάνη που πραγματοποιεί ο αγοραστής, πχ ΦΠΑ.

Ταξινόμηση των φόρων ανάλογα με τους φορολογικούς συντελεστές. Λαμβάνοντας σαν βάση την φύση των φορολογικών συντελεστών διακρίνουμε τους φόρους σε α) αναλογικούς, οι οποίοι προκύπτουν με την επιβολή του αναλογικού φορολογικού συντελεστή πάνω στη φορολογητέα ύλη, πχ ΦΠΑ, φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων κ.α. και β) προοδευτικούς, οι οποίοι προκύπτουν με την επιβολή του προοδευτικού φορολογικού συντελεστή πάνω στην φορολογητέα ύλη, πχ φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων κ.α.

¹³ Δίπλας Β., (1995), *Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος και Πηγές* σελ 38

Ταξινόμηση των φόρων ανάλογα με τον φορέα που τον επιβάλλει. Λαμβάνοντας τον φορέα που επιβάλλει τον φόρο σαν βάση ταξινόμησης, διακρίνουμε τους κρατικούς φόρους, τους δημοτικούς και τους κοινοτικούς.

Μια άλλη έννοια που χρειάζεται να αναλυθεί είναι η έννοια της «φοροδοτικής ικανότητας» του φορολογούμενου. Η φοροδοτική ικανότητα είναι η ικανότητα του φορολογούμενου, να ανταποκρίνεται στην καταβολή των φόρων. Κριτήριο για τη δίκαιη κατανομή του φόρου, είναι η φοροδοτική του ικανότητα και όχι το όφελος που αποκομίζει ο φορολογούμενος από τη δραστηριότητα Δημοσίου¹⁴.

Αντιλήψεις και θέσεις υπάρχουν όσον αφορά την φοροδοτική ικανότητα του φορολογούμενου σε σχέση με το εισόδημα του, την περιουσία που κατέχει και τις δαπάνες που πραγματοποιεί.

Η φοροδοτική ικανότητα σε σχέση με το εισόδημα του. Κατά την αντίληψη αυτή, το εισόδημα που αποκτά ο φορολογούμενος πρέπει να αποτελεί τον κύριο δείκτη φοροδοτικής ικανότητας του να ανταποκριθεί στα φορολογικά βάρη. Η άποψη αυτή ως ένα βαθμό είναι αντικειμενική, απολυτοποιεί όμως το εισόδημα σαν στοιχείο που δείχνει την φοροδοτική ικανότητα του φορολογούμενου και αυτό γιατί, αν συνδεθεί με την κατοχή περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου, τότε, διαφοροποιείται η φοροδοτική ικανότητα από φορολογούμενο σε φορολογούμενο. Διαφορετική είναι η φοροδοτική ικανότητα ενός μισθωτού για παράδειγμα, που έχει εισόδημα 15.000€ το χρόνο, αλλά δεν έχει στην κυριότητα του κανένα περιουσιακό στοιχείο, από έναν άλλον μισθωτό με το ίδιο εισόδημα αλλά που έχει δικό του σπίτι, αυτοκίνητο κλπ.

Η φοροδοτική ικανότητα σε σχέση με την περιουσία του. Τα περιουσιακά στοιχεία που κατέχει ο φορολογούμενος οπωσδήποτε δείχνουν οικονομική άνεση και κατά συνέπεια αυξάνουν την φοροδοτική του ικανότητα. Όμως ο φόρος είναι χρηματική απαίτηση και μάλιστα άμεση από την πλευρά του κράτους. Το περιουσιακό στοιχείο δεν σημαίνει πάντα ότι αποτελεί εύκολη και άμεσα μετατρέψιμη σε χρήμα αξία.

Η φοροδοτική ικανότητα σε σχέση με την δαπάνη. Αντιλήψεις υπάρχουν, επίσης, σχετικά με την δαπάνη των φορολογούμενων, σαν κύριο δείκτη φοροδοτικής ικανότητας. Ενώ οι αντιλήψεις αυτές ανταποκρίνονται στην άμεση σύλληψη της φορολογητέας ύλης, ουσιαστικά καταλήγουν στην επιβάρυνση των χαμηλότερων

¹⁴ Δίπλως Β., (1995), *Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος και Πηγές* σελ 38

εισοδηματικά τάξεων του πληθυσμού με την διόγκωση της φορολογίας των έμμεσων φόρων, που στην χώρα μας είναι ήδη αρκετά διογκωμένη. Υποστηρίζεται ότι με το κριτήριο της δαπάνης, εξαιρείται από το εισόδημα που φορολογείται η αποταμίευση. Αυτό ευνοεί τις υψηλότερα εισοδηματικές τάξεις, που κυρίως αποταμιεύουν και ένα μεγάλο μέρος της φορολογητέας ύλης θα διαφεύγει, με συνέπεια να επιβαρύνονται περισσότερο οι καταναλωτές.¹⁵

Η διάκριση σε άμεσους και έμμεσους φόρους βασίζεται στον τρόπο είσπραξης των φόρων. Οι άμεσοι φόροι εισπράττονται με φορολογικούς καταλόγους και οι έμμεσοι με τιμολόγια. Αυτή όμως η διάκριση δεν είναι ουσιώδης. Ουσιαστικό είναι το στοιχείο της επιβάρυνσης. Με τον άμεσο φόρο επιβαρύνονται τα εισοδήματα ξεχωριστών ατόμων, το πρόσωπο στο μέτρο της φοροδοτικής του ικανότητας, ενώ με τον έμμεσο φόρο επιβαρύνεται το εμπόρευμα που πουλιέται, ο καταναλωτής, η μάζα του πληθυσμού με τη μικρή φοροδοτική ικανότητα. Ο άμεσος φόρος δηλαδή στηρίζεται στην ιδιοκτησία και στο εισόδημα ενώ ο έμμεσος φόρος στηρίζεται στη δαπάνη. Η διάκριση αυτή των φόρων, σε άμεσους και έμμεσους, θα γίνει πιο εύκολα κατανοητή στα παρακάτω κεφάλαια, όπου δίνουμε πιο λεπτομερή ανάλυση τους.

¹⁵ Αγαπητός Γ., (2001), *Η τροχιά της Ελληνικής Οικονομίας τον 21^ο αιώνα* σελ.54

Κεφάλαιο 2^ο :Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα

2.1 Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής στην χώρα μας

Φοροδιαφυγή ονομάζεται το σύνολο των παράνομων πράξεων των φορολογούμενων, με τις οποίες αποβλέπουν στη μείωση ή εξάλειψη της φορολογικής τους υποχρέωσης, δηλ. την πληρωμή του φόρου. Το φαινόμενο αυτό αποτελεί ένα σημαντικό αίτιο για τη δημιουργία μεγάλων δημόσιων ελλειμμάτων διότι προκαλεί έλλειψη οικονομικών πηγών στο κράτος και το καθιστά ανίκανο να καλύψει τα έξοδα του. Έτσι οι κυβερνήσεις οδηγούνται στο δανεισμό (εξωτερικό -εσωτερικό). Ο εξωτερικός δανεισμός συνεπάγεται μικρότερη ανεξαρτησία για το κράτος και μικρότερη ελευθερία οικονομικών ή άλλων επιλογών με ταυτόχρονη αύξηση του δημόσιου χρέους λόγω των υψηλών επιτοκίων της μορφής δανεισμού αυτής. Ο εσωτερικός δανεισμός έχει να κάνει με την αύξηση των επιτοκίων για την προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων προκειμένου να καλυφθεί το δημόσιο έλλειμμα ¹⁶.

Ένα άλλο πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι η δημιουργία ανισοτήτων μεταξύ των πολιτών, με την έννοια ότι κάποια επαγγέλματα μπορούν να φοροδιαφεύγουν ενώ κάποια άλλα όχι. Αυτό έχει σαν συνέπεια να υπάρχει ανισότητα ως προς την επιβάρυνση των φόρων. Οι φορολογούμενοι που δεν φοροδιαφεύγουν πληρώνουν μεγαλύτερο φόρο λόγω της μείωσης των δημόσιων εσόδων, γεγονός που προέρχεται από τη φοροδιαφυγή.

Πρόβλημα όμως , δημιουργείται και στον τομέα ανταγωνισμού γιατί κάποιες μικρές επιχειρήσεις με οριακή κερδοφορία χρησιμοποιούν την φοροδιαφυγή σαν στρατηγικό πλεονέκτημα, προκειμένου να μειώσουν το κόστος τους. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι νέες επιχειρήσεις να μην αναλαμβάνουν ρίσκο για να αυξήσουν την κερδοφορία τους, αφού αυτό μπορούν να το επιτύχουν με πολύ πιο εύκολο τρόπο, φοροδιαφεύγοντας.

Η εμφάνιση και η εξάπλωση της φοροδιαφυγής οφείλεται σε παράγοντες όπως:

1)Το μέσο μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο των πολιτών της χώρας και ιδιαίτερα των φορολογούμενων. Όταν το μορφωτικό επίπεδο είναι χαμηλό , οι

¹⁶ Τάτσος Ν., (2001), *Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα* σελ 21

φορολογούμενοι δεν μπορούν να καταλάβουν ότι τα έσοδα από τους φόρους διατίθενται για τη χρηματοδότηση των δημόσιων αγαθών όπως είναι η υγεία, η ασφάλεια κ.α., τα οποία ικανοποιούν συλλογικές ανάγκες.

2) Το μορφωτικό επίπεδο των ανθρώπων που εργάζονται στις Φοροτεχνικές Αρχές (εφορία, ΣΔΟΕ κ.α.). Όταν τα στελέχη είναι μορφωμένα και ικανά μπορούν να διαμορφώσουν ένα φορολογικό σύστημα που να περιορίζει το κίνδυνο φοροδιαφυγής χρησιμοποιώντας το κατάλληλο μηχανολογικό εξοπλισμό και ειδικευμένο προσωπικό.

3) Η φορολογική επιβάρυνση του ατόμου σε σχέση με το εισόδημα του. Όσο πιο μεγάλο είναι το επίπεδο της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης του φορολογούμενου τόσο μεγαλύτερη είναι η τάση του για φοροδιαφυγή¹⁷.

4) Ο τρόπος που γίνεται η κατανομή των φορολογικών βαρών. Όταν η κατανομή (των φορολογικών βαρών) ανταποκρίνεται στην αντίληψη που επικρατεί για κοινωνική δικαιοσύνη, τόσο μικρότερη είναι η τάση για φοροδιαφυγή. Όταν παραβιάζεται η αρχή της δίκαιης κατανομής των φορολογικών βαρών τότε:

α) Δημιουργείται το αίσθημα της αδικίας μεταξύ των φορολογούμενων και αυξάνεται η επιθυμία τους να εξομοιωθούν φορολογικά

β) Δημιουργείται ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων που είναι φορολογικά ευνοούμενες και αυτών που δεν είναι γιατί οι φόροι επηρεάζουν τα σχέδια παραγωγής και επενδύσεων όλων των ιδιωτικών παραγωγικών μονάδων

γ) Αυξάνεται το επίπεδο της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης γιατί τα ποσά που θα κατέβαλαν όσοι απαλλάσσονται από τη φορολογία θα πρέπει να καταβληθούν από τους υπόλοιπους ιδιωτικούς φορείς

5) Η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος. Το είδος και η σπουδαιότητα των φόρων από ταμειυτική άποψη, προσδιορίζουν και την έκταση της φοροδιαφυγής. Έτσι, αν το φορολογικό σύστημα κυριαρχείται από άμεσους φόρους (π.χ. φόρος εισοδήματος) η τάση για φοροδιαφυγή είναι μεγαλύτερη γιατί οι ιδιωτικοί φορείς έχουν περισσότερες ευκαιρίες για να αποκρύψουν τη φορολογητέα ύλη. Όλες οι άλλες κατηγορίες φορολογούμενων οι μεν ελεύθεροι επαγγελματίες δηλώνοντας εισόδημα μικρότερο από το πραγματοποιηθέν, οι δε επιχειρήσεις μεταφέροντας ένα μέρος από τα κέρδη σε λογαριασμούς αποσβέσεων, εξόδων παραστάσεως, έρευνας κ.α. Αν όμως το φορολογικό σύστημα έχει περισσότερους έμμεσους φόρους η τάση

¹⁷ Τάτσος Ν., (2001), *Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα* σελ. 32

για φοροδιαφυγή είναι μικρότερη διότι ο έλεγχος είναι αποτελεσματικότερος εξαιτίας του ότι οι ελεγχόμενες φορολογούμενες επιχειρήσεις είναι λιγότερες και είναι υποχρεωμένες να τηρούν λογιστικά βιβλία, από τα οποία προκύπτει η φορολογητέα ύλη (Φ.Π.Α)¹⁸.

6)Ο τρόπος διαχείρισης του δημόσιου χρήματος. Όσο πιο σωστή είναι η διαχείριση των φορολογικών εσόδων από το κράτος, τόσο ασθενέστερη είναι η τάση των φορολογούμενων για φοροδιαφυγή. Αν οι φορολογούμενοι βλέπουν ότι τα έσοδα από τους φόρους το κράτος τα χρησιμοποιεί για τις συλλογικές ανάγκες μειώνονται τα ποσοστά φοροδιαφυγής ενώ αντίθετα η σπατάλη του δημοσίου χρήματος κάνει τους φορολογούμενους να επιδιώκουν να φοροδιαφύγουν.

Οι κυριότερες αιτίες φοροδιαφυγής είναι :

A) Το ποσό του φόρου που πληρώνει ο φορολογούμενος στο κράτος. Το ποσό αυτό θα μπορούσε να το χρησιμοποιήσει για την κάλυψη κάποιας ανάγκης, γι' αυτό το λόγο κάνει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να αποφύγει τη πληρωμή των φόρων.

B)Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές. Όσο υψηλότερη είναι η φορολογία που επιβάλλεται τόσο μεγαλύτερες είναι οι προσπάθειες των φορολογούμενων να φοροδιαφεύγουν. Αυτό γίνεται γιατί το κέρδος από τη φοροδιαφυγή μεγαλώνει πολύ και είναι διατεθειμένοι να καταβάλουν και μεγαλύτερο ακόμα κόστος προσπαθειών για να το επιτύχουν.

Γ)Η ασθενής φορολογική ηθική. Το να έχει το κράτος λιγότερα έσοδα από φόρους δεν έχει επίδραση στο προσωπικό συμφέρον του ανθρώπου. Η απειλή της φοροδιαφυγής για το κράτος θεωρείται μικρή και δεν είναι ξεκάθαρη, αφού πολλοί πιστεύουν ότι η κυβέρνηση μπορεί πάντοτε να βρει τα χρήματα που της χρειάζονται.

Δ)Ο πληθωρισμός. Μειώνει το πραγματικό εισόδημα του φορολογούμενου και έτσι η χρησιμότητα που αυτός χάνει όταν πληρώνει φόρο είναι υψηλότερη τώρα, έστω και αν πληρώνει το ίδιο ποσό χρημάτων με την προηγούμενη χρονιά.

E) Ύπαρξη και ανάπτυξη της μαύρης εργασίας αλλά και η αύξηση της ανεργίας. Η συνεχή αύξηση της ανεργίας ευνοεί την αδήλωτη εργασία. Ο εργαζόμενος (φορολογούμενος) αισθάνεται εγκαταλειμμένος από το κράτος και έχει μικρή διάθεση να πληρώσει για αυτό.

Στη χώρα μας η φοροδιαφυγή πραγματοποιείται σε μεγάλη έκταση και στις περισσότερες περιπτώσεις με «συνηθισμένους» τρόπους, είτε γιατί υπάρχουν πολλές

¹⁸ Τάτσος Ν., (2001), *Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα* σελ 33

μικρές επιχειρήσεις είτε γιατί οι φορολογικές αρχές δεν είναι οργανωμένες τόσο καλά ώστε να ανιχνεύσουν και να περιορίσουν το φαινόμενο. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι οι φορολογούμενοι χρησιμοποιούν μόνο απλοϊκούς τρόπους φοροδιαφυγής, υπάρχουν και περιπτώσεις που χρησιμοποιούνται ειδικοί (δικηγόροι, οικονομολόγοι και άλλοι) όπου γίνονται πολύπλοκοι συνδυασμοί, όπως ίδρυση εικονικών εταιριών τόσο σε χώρες που αποτελούν «φορολογικούς παράδεισους» όσο και στην χώρα μας¹⁹.

Πρέπει να σημειωθεί ότι, οι τρόποι φοροδιαφυγής δεν είναι στατικοί αλλά δυναμικοί και αλλάζουν ανάλογα με τις μεταβολές του φορολογικού συστήματος, την τεχνολογία, το βαθμό εξάπλωσης της φοροδιαφυγής, το βαθμό κοινωνικής αποδοχής των φοροφυγάδων και τις μεταβολές στις μεθόδους καταπολέμησης της.

Παρακάτω θα αναφερθούν οι κυριότεροι και πλέον συνηθισμένοι τρόποι φοροδιαφυγής, χωρίς βέβαια να είναι μόνο αυτοί αφού είναι πάρα πολλοί και από τη φύση τους δεν είναι όλοι γνωστοί.

Στην άμεση φορολογία, η φοροδιαφυγή εντοπίζεται κυρίως στο φόρο εισοδήματος (φυσικών και νομικών προσώπων), όπου εμφανίζεται ως εξής:

Η φοροδιαφυγή στη ΦΕΦΠ, είναι κατά πάσα πιθανότητα περισσότερο εκτεταμένη από όλες τις άλλες φορολογίες. Αυτό οφείλεται τόσο στον άμεσο χαρακτήρα του φόρου, όσο και στο ύψος του φορολογικού βάρους το οποίο αυξάνεται κάθε χρόνο. Εδώ, θα πρέπει να σημειωθεί η αδυναμία των φοροτεχνικών αρχών να ελέγξουν εισοδήματα από ορισμένες πηγές.

α) Εισόδημα από Εκμίσθωση Ακινήτων

Η φοροδιαφυγή πραγματοποιείται είτε με την απόκρυψη του γεγονότος ότι ενοικιάζεται κάποιο ακίνητο, είτε με την απόκρυψη μέρους του ενοικίου που εισπράττει ο κύριος του ακινήτου. Η πρώτη περίπτωση πραγματοποιείται σε περιπτώσεις εκμίσθωσης γαιών σε αγρότες, εξοχικών κατοικιών, χώρων (οικοπέδων, ταρατσών κλπ.) για την ανάρτηση διαφημιστικών πλαισίων. Η δεύτερη περίπτωση πραγματοποιείται μετά από συνεννόηση με το μισθωτή, έτσι ώστε να μην υπάρχει απόκλιση μεταξύ του ποσού που δηλώνει ότι κατέβαλε ο ίδιος και του ποσού που δηλώνει ο εκμισθωτής.

¹⁹ Τάτσος Ν., (2001), *Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα* σελ 38

β) Εισόδημα από Κινητές Αξίες

Εκτιμάται ότι η φοροδιαφυγή δεν είναι σημαντική γιατί οι ανώνυμες εταιρείες κατά τη διανομή των μερισμάτων στους μετόχους παρακρατούν το φόρο εισοδήματος και τον αποδίδουν στο δημόσιο.

γ) Εισόδημα από Εμπορικές Επιχειρήσεις

Στα εισοδήματα από την πηγή αυτή συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο μέρος της φοροδιαφυγής. Στην κατηγορία αυτή, εμπίπτουν τα εισοδήματα των ιδιοκτητών και εταιρών όλων των επιχειρήσεων .

Οι τρόποι φοροδιαφυγής στα εισοδήματα αυτά παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία, ανάλογα :

- με το είδος της οικονομικής δραστηριότητας της επιχείρησης,
- με τη λογιστική της οργάνωση και το είδος των λογιστικών βιβλίων που τηρούνται,
- με τη νομική της μορφή.

Η φοροδιαφυγή στη μορφή εισοδήματος αυτή εντοπίζεται με διάφορες μορφές. Ενδεικτικά θα αναφέρουμε μερικές όπως είναι :

Η πλασματική διόγκωση του κόστους παραγωγής των προϊόντων που παράγει η επιχείρηση και των γενικών εξόδων με ανύπαρκτες δαπάνες, οι οποίες στηρίζονται σε πλαστά παραστατικά.

Η θεώρηση φορολογικών στοιχείων από πρόσωπα τα οποία δεν έχουν επιχείρηση ή δεν έχουν επαγγελματική έδρα ή διατηρούν για μικρό χρονικό διάστημα μια υποτυπώδη εγκατάσταση με σκοπό και μόνο την θεώρηση αυτών των στοιχείων. Τα θεωρημένα αυτά στοιχεία δίνονται στη συνέχεια σε κάποιους έναντι κάποιας αμοιβής σε τρίτους για διόγκωση, των δικών τους αγορών, ή για απόκρυψη πωλήσεων.

Η πραγματοποίηση αγορών ή πωλήσεων χωρίς επίσημα φορολογικά στοιχεία. Η πρακτική αυτή εφαρμόζεται κυρίως από επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Α' Κατηγορίας και φορολογούνται με βάση τις αγορές.

Η έκδοση απόδειξης στην οποία αναγράφεται μικρότερο ποσό από το κανονικό.

Η πώληση δύο ίσων ποσοτήτων από το ίδιο αγαθό και η εμφάνιση στα βιβλία μόνο της μίας.

Η θεώρηση φορολογικών στοιχείων τα οποία έχουν περισσότερα από τα προβλεπόμενα αντίτυπα, τα οποία χρησιμοποιούνται για να γίνουν πολλές μεταφορές για την ίδια ποσότητα, ενώ στα βιβλία καταχωρείτε μόνο μία πώληση

Η διακίνηση εμπορευμάτων τα οποία έχουν διαφορετικό περιεχόμενο στο πρωτότυπο και διαφορετικά στο στέλεχος ή έχουν το ίδιο περιεχόμενο το οποίο αλλοιώνεται μετά την πραγματοποίηση της μεταφοράς

Η διακίνηση εμπορευμάτων με Δελτίο Αποστολής στα οποία αναγράφεται η πραγματική ποσότητα του διακινούμενου εμπορεύματος, τα οποία χρησιμοποιούνται και άλλες ημέρες του μήνα με κατάλληλες παρεμβάσεις στις ημερομηνίες έκδοσης.

Την πραγματοποίηση ηθελημένων αθροιστικών λαθών στα λογιστικά βιβλία με σκοπό την αλλοίωση των δεδομένων που αφορούν τις συναλλαγές 10 Η έκδοση παραστατικού όπου στο αντίγραφο που δίνεται στον αγοραστή αναφέρεται το σωστό ποσό, ενώ στο στέλεχος που μένει στην επιχείρηση αναγράφεται πολύ μικρότερο ποσό.

δ) Εισόδημα από Γεωργικές Επιχειρήσεις

Εδώ η φοροδιαφυγή συντελείται με πολύ απλό τρόπο. Συγκεκριμένα, μόνο 363.000 αγρότες υποβάλλουν φορολογική δήλωση και από αυτούς οι περισσότεροι το κάνουν γιατί έχουν εισόδημα και από άλλη πηγή²⁰.

Η φοροδιαφυγή στη πηγή εισοδήματος αυτή, συντελείται με την πώληση αγροτικών προϊόντων χωρίς παραστατικά, τη διακίνηση αγροτικών προϊόντων με συνοδευτικά έγγραφα στα οποία αναγράφονται διαφορετικές ποσότητες από τις πραγματικές, τη διακίνηση μετά την κατάργηση των τελωνειακών συνόρων ορισμένων αγροτικών προϊόντων χωρίς καθόλου παραστατικά ως δήθεν κοινοτικών. Από το αγροτικό εισόδημα, όπως καταγράφουν οι εθνικοί λογαριασμοί, μόνο το 12,98% δηλώνεται.

ε) Εισόδημα από Μισθωτές Υπηρεσίες

Επικρατεί γενικά η άποψη ότι οι μισθωτοί και συνταξιούχοι δεν έχουν δυνατότητα φοροδιαφυγής. Η άποψη αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι αφενός ο φόρος των συνταξιούχων και των μισθωτών παρακρατείται στην πηγή και αφετέρου ότι δεν

²⁰ Τάτσος Ν., (2001), *Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα* σελ 49-50

υπάρχει δυνατότητα απόκρυψης των εισοδημάτων τους, αφού το ύψος των αποδοχών βεβαιώνεται από τον εργοδότη ή τον συνταξιοδοτικό του φορέα, ο οποίος δεν έχει συμφέρον να το αποκρύψει.

Παρ' όλα αυτά αν και οι δυνατότητες φοροδιαφυγής είναι περιορισμένες πολλοί μισθωτοί και συνταξιούχοι κατορθώνουν να αποκρύψουν το σύνολο ή μέρος του εισοδήματος τους από μισθωτές υπηρεσίες, είτε για να αποφύγουν τη φορολόγηση του, είτε για άλλους λόγους.

Μία μέθοδος φοροδιαφυγής η οποία εμφανίζεται τα τελευταία χρόνια στα στελέχη μικρών κυρίως ιδιωτικών επιχειρήσεων, είναι η απόκρυψη του πραγματικού (επίσημου) μισθού του εργαζόμενου. Ο " επίσημος" μισθός βάσει του οποίου υπολογίζονται και οι ασφαλιστικές εισφορές και διενεργείται η παρακράτηση του ΦΕΦΠ είναι μικρός ενώ το υπόλοιπο του μισθού καταβάλλεται στον εργαζόμενο χωρίς να εμφανίζεται πουθενά. Με τον τρόπο αυτό τόσο η επιχείρηση όσο και ο εργαζόμενος « κερδίζουν », γιατί η επιχείρηση καταβάλλει μικρότερες ασφαλιστικές εισφορές και μικρότερες αποδοχές στον υπάλληλο της από όσες θα κατέβαλε, εάν όλο το εισόδημα υπαγόταν σε παρακράτηση, ενώ ο εργαζόμενος υφίσταται λιγότερες « κρατήσεις ».

Μία άλλη πολύ διαδεδομένη μέθοδος φοροδιαφυγής είναι η απόκρυψη του εισοδήματος από δεύτερη απασχόληση. Αυτό παρατηρείται συχνά σε στελέχη του δημόσιου τομέα, στα οποία επειδή ο νόμος απαγορεύει να έχουν δεύτερη απασχόληση, επιδιώκουν η απασχόληση τους αυτή να μην είναι πουθενά καταγεγραμμένη. Επίσης, παρατηρείται σε μικρότερη κλίμακα και σε εργαζόμενους στον ιδιωτικό τομέα ιδιαίτερα όταν η δεύτερη απασχόληση είναι σε συναφές αντικείμενο με αυτήν της κύριας απασχόλησης. Αλλά και στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει νομικό πρόβλημα δεύτερης απασχόλησης το γεγονός και μόνο ότι η « επισημοποίηση » της θα είχε ως αποτέλεσμα την επιβάρυνση του εργαζόμενου και του εργοδότη με ασφαλιστικές εισφορές, χωρίς την παροχή κάποιου πρόσθετου οφέλους, είναι μία άλλη αιτία απόκρυψης αυτής της απασχόλησης.

Τέλος, μία άλλη περίπτωση φοροδιαφυγής είναι η απόκρυψη της απασχόλησης - και κατ' επέκταση του εισοδήματος από αυτήν - για να μην υπάρξει περικοπή στο επίδομα ανεργίας. Στην περίπτωση αυτή η απόκρυψη της απασχόλησης γίνεται σε συνεννόηση με τον εργοδότη, ο οποίος ωφελείται επίσης γιατί καταβάλλει μισθό χαμηλότερο αυτού που επικρατεί στην αγορά και επιπλέον δεν επιβαρύνεται με εργοδοτικές εισφορές.

Όσον αφορά τους συνταξιούχους έχουν μικρότερες δυνατότητες φοροδιαφυγής. Μια μέθοδος απόκρυψης του εισοδήματος τους είναι η δήλωση ορισμένων μόνο από τις συντάξεις και βοηθήματα που εισπράττουν. Αυτό συμβαίνει όταν υπάρχουν συντάξεις και βοηθήματα από περισσότερες από μία πηγές (π.χ. κύρια ασφάλιση, επικουρικό ταμείο κλπ). Έτσι, οι συνταξιούχοι, μη δηλώνοντας το σύνολο των συντάξεων και βοηθημάτων αποφεύγουν πλήρως τη φορολογία ή αποφεύγουν την συνάθροιση των ποσών αυτών μεταξύ τους (και ενδεχομένως και με άλλα εισοδήματα) και την φορολόγησή τους ως συνολικό εισόδημα με τους προοδευτικούς συντελεστές της φορολογικής κλίμακας. Τέλος, δεν είναι λίγοι οι συνταξιούχοι οι οποίοι έχουν μετά την συνταξιοδότησή τους κάποια μερική ή πλήρη απασχόληση την οποία δεν επιθυμούν να εμφανίσουν, είτε για να μην περικοπεί το ποσό της σύνταξης ή και γιατί αυτό εξυπηρετεί οικονομικά τον εργοδότη, ο οποίος όχι μόνο αποφεύγει τις εργοδοτικές εισφορές αλλά και τους περιορισμούς που θέτει η εργατική νομοθεσία.²¹

στ) Εισόδημα από Ελεύθερα Επαγγέλματα

Η « κλασική » μέθοδος φοροδιαφυγής είναι η παράλειψη έκδοσης δελτίου παροχής υπηρεσιών ή η έκδοση δελτίου παροχής υπηρεσιών στο οποίο αναγράφεται χαμηλότερο ποσό.

Στη κατηγορία αυτή θα μπορούσε να περιλαμβάνει κανείς και τους καθηγητές μέσης εκπαίδευσης που παραδίδουν ιδιαίτερα μαθήματα σε μαθητές γυμνασίων - λυκείων, χωρίς να εκδίδουν καμία απόδειξη αφού δεν έχουν κάνει έναρξη επαγγέλματος στην εφορία, αφού τυπικά απαγορεύεται να διδάσκουν ιδιαίτερα μαθήματα.

Αν και ορισμένες φορές έχει υποστηριχθεί ότι δεν υπάρχει φοροδιαφυγή στους έμμεσους φόρους, αυτό είναι οπωσδήποτε ανακριβές. Αντίθετα, η φοροδιαφυγή στους έμμεσους φόρους είναι πολλές φορές αναπόφευκτη και διενεργείται ταυτόχρονα με τη φοροδιαφυγή στη φορολογία εισοδήματος.

Κλασικός τρόπος διενέργειας δασμοδιαφυγής είναι βέβαια μέσω του λαθρεμπορίου. Εκτός, όμως από το οργανωμένο λαθρεμπόριο, όπως τσιγάρων, το λαθρεμπόριο είναι εύκολο και στη περίπτωση αντικειμένων μεγάλης αξίας και μικρού όγκου, τα οποία επιβαρύνονται με μεγάλους δασμούς. Τα πληρώματα των πλοίων και

²¹ Τάτσος Ν., (2001), *Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα* σελ 56

των αεροσκαφών έχουν τη δυνατότητα λόγω των συχνών ταξιδιών τους στο εξωτερικό να εισάγουν αγαθά χωρίς εκτελωνισμό.

Ακόμη και οι απλοί ταξιδιώτες κατά την επιστροφή τους στην Ελλάδα προσπαθούν πάντα να « περάσουν » από το τελωνείο ορισμένα βιομηχανικά κυρίως είδη. Στις περιπτώσεις που δεν είναι δυνατή η απόκρυψη του αγαθού δηλώνεται μικρότερη αξία. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις συντελείται δασμοδιαφυγή.

Δασμοδιαφυγή, όμως, είναι δυνατό να συντελείται και σε νόμιμες εισαγωγές, όταν ο εισαγωγέας επιτυγχάνει την κατάταξη του προϊόντος σε διαφορετική δασμολογική από την κανονική κλίμακα, με αποτέλεσμα να μειώνονται σημαντικά οι δασμοί.

Οι τρόποι που χρησιμοποιούν οι φορολογούμενοι, όσον αφορά στην φοροδιαφυγή μέσα από το φόρο προστιθέμενης αξίας, είναι σχεδόν οι ίδιοι σε όλες τις χώρες που εφαρμόζεται ο φόρος αυτός.

Οι πιο γνωστοί και συνηθισμένοι τρόποι που έχουν καταγραφεί στη διεθνή βιβλιογραφία είναι οι παρακάτω:

- 1 Οι αγορές και οι πωλήσεις χωρίς να εκδίδονται επίσημα φορολογικά παραστατικά στοιχεία, όπως ορίζει η φορολογική νομοθεσία
- 2 Η έκπτωση φόρων εισροών που ουδέποτε αποδόθηκαν στο Δημόσιο
- 3 Η αύξηση των γενικών εξόδων της επιχείρησης, με ανύπαρκτες δαπάνες, που στηρίζονται σε εικονικά τιμολόγια
- 4 Η αλλοίωση των αριθμητικών στοιχείων των δελτίων αποστολής. Η μέθοδος αυτή είναι αρκετά γνωστή και ονομάζεται μέθοδος της υποδιαστολής
- 5 Η μέθοδος των ηθελημένων λαθών, δηλαδή αθροιστικά λάθη ή καταχώρηση των συναλλαγών στα σχετικά βιβλία της επιχείρησης
- 6 Η έκδοση αθεώρητων λογαριασμών πχ σε διάφορα κέντρα διασκέδασης
- 7 Η έκδοση αποδείξεων είσπραξης με χαμηλότερο ποσό από εκείνο που θα έπρεπε να αναγράφεται στην απόδειξη. Η μέθοδος αυτή, χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό από τους ελεύθερους επαγγελματίες.

Σε αρκετές περιπτώσεις οι φορολογούμενοι έρχονται σε αντιπαράθεση με τις φοροτεχνικές αρχές λόγω των φορολογικών παραβάσεων που διαπράττουν. Μερικές από αυτές παραθέτονται παρακάτω:

Η παράλειψη υποβολής ή η υποβολή ανακριβούς δήλωσης στη φορολογία εισοδήματος, εφόσον ο φόρος που αναλογεί στα καθαρά εισοδήματα που απεκρύβησαν από οποιαδήποτε πηγή εισοδήματος, υπερβαίνει σε κάθε διαχειριστική

περίοδο το ποσό των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ. Επίσης προβλέπεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους έως κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, ανάλογα με το ύψος των κατά περίπτωση ποσών. Η μη απόδοση στο Δημόσιο του φόρου πλοίων, εφόσον ο φόρος που δεν αποδόθηκε για κάθε διαχειριστική περίοδο υπερβαίνει το ποσό των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ. Ακόμη προβλέπεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός χρόνου έως κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, ανάλογα με το ύψος των κατά περίπτωση ποσών.²²

Η μη απόδοση ή η ανακριβή απόδοση στο Δημόσιο του Φ.Π.Α., του φόρου κύκλου εργασιών και των παρακρατούμενων και επιρριπτόμενων φόρων, τελών ή εισφορών, εφόσον το προς απόδοση ποσό του κατά περίπτωση κύριου φόρου, τέλους ή εισφοράς ή το ποσό του Φ.Π.Α. που συμψηφίστηκε ή επιστράφηκε ή δεν αποδόθηκε, υπερβαίνει σε ετήσια βάση το ποσό των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ. Επίσης προβλέπεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους έως κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, ανάλογα με το ύψος των κατά περίπτωση ποσών.

Η έκδοση πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων καθώς και η αποδοχή εικονικών ή η νόθευση φορολογικών στοιχείων, ανεξάρτητα αν ο δράστης διαφεύγει ή μη την πληρωμή φόρου. Για το αδίκημα αυτό προβλέπεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών (3) μηνών. Ειδικά, η έκδοση ή η αποδοχή εικονικών φορολογικών στοιχείων για συναλλαγή ανύπαρκτη στο σύνολο της ή για μέρος αυτής και εφόσον η συνολική αξία αυτών υπερβαίνει τις 3.000 ευρώ, τιμωρείται με μεγαλύτερη ποινή και συγκεκριμένα με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους έως κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.

Στις πιο πάνω περιπτώσεις, αν η συνολική αξία των εικονικών φορολογικών στοιχείων υπερβαίνει τα 150.000 ευρώ, προβλέπονται επίσης ιδιαίτερες αυστηρότερες για το φορολογούμενο διαδικασίες ως προς το χρόνο υποβολής της μηνυτήριας αναφοράς στον αρμόδιο εισαγγελέα και εκδίκασης της υπόθεσης. Όταν η συνολική αξία των πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων για την πλαστότητα ή εικονικότητα των οποίων καταδικάζεται ο δράστης εξαιτίας του ότι υπερβαίνει το ποσό των 235.000 ευρώ, επιβάλλεται ως παρεπόμενη ποινή το κλείσιμο της επαγγελματικής εγκατάστασης αυτού μέχρι ένα μήνα.

Η παραβίαση ή παραποίηση φορολογικών μηχανισμών και συστημάτων, η επέμβαση κατά οποιονδήποτε τρόπο στη λειτουργία του μηχανισμού, η διάθεση ή η χρησιμοποίηση παραβιασμένου, διαφοροποιημένου ή παραποιημένου τέτοιου

²² Αναστασόπουλος Δ., (2003), *Φορολογικό Δίκαιο* σελ 31

μηχανισμού, τότε για το αδίκημα αυτό προβλέπεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών (3) μηνών με ανάλογη εφαρμογή των προβλεπόμενων για τη χρήση πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων.²³

2.2 Δράσεις για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής με βάση το νόμο Ν.3842/2010

Ο Ν.3842/2010 αποτέλεσε θεμελιώδη αλλαγή στο ισχύον φορολογικό σύστημα. Με τη συμπλήρωσή του με τους Νόμους 3845/2010, 3888/2010 και 3900/2010 δημιουργήθηκε ένα νέο πλαίσιο φορολογικής πολιτικής που σε μεγάλο βαθμό καλύπτει τις ανάγκες σε νομοθετικό επίπεδο. Υπάρχει όμως ακόμα σημαντικό περιθώριο απλούστευσης του συστήματος και δεν έχει ολοκληρωθεί η έκδοση όλων των κανονιστικών πράξεων για την πλήρη εφαρμογή των νέων διατάξεων.

Ειδικότερα στο πεδίο της άρσης αδικιών, αδικαιολόγητων εξαιρέσεων και ευκαιριών φοροαποφυγής, φαινόμενα που εμποδίζουν τη βελτίωση της φορολογικής συνείδησης και την οικειοθελή συμμόρφωση, το νέο νομοθετικό πλαίσιο εισάγει μεταξύ άλλων:

- Την εισαγωγή προοδευτικής φορολογικής κλίμακας χωρίς διακρίσεις ως προς την πηγή προέλευσης των εισοδημάτων, κοινή για μισθωτούς, συνταξιούχους και ελεύθερους επαγγελματίες με περισσότερα κλιμάκια για την δικαιότερη κατανομή του φορολογικού βάρους. Με την νέα κλίμακα υπάρχει μετατόπιση του φορολογικού βάρους από τα χαμηλά και μεσαία εισοδήματα στα υψηλά. Συγκεκριμένα υπάρχει φοροελάφρυνση σε εισοδήματα μέχρι 40.000 (άρθρο 1 ν.3842/2010).
- Την ισότιμη μεταχείριση φορολογούμενων με την κατάργηση απαλλαγών, εξαιρέσεων και του ειδικού τρόπου φορολόγησης μιας σειράς εισοδημάτων όπως των βουλευτών, των δικαστών, των εφοριακών, των αιρετών οργάνων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι περιπτώσεις αυτές εντάσσονται στην κλίμακα φορολογίας εισοδήματος. (άρθρο 5 ν. 3842/2010).
- Την εισαγωγή κινήτρων για την συλλογή αποδείξεων καθώς μέρος του αφορολόγητου ορίου εξασφαλίζεται με την συλλογή αποδείξεων από την αγορά αγαθών και υπηρεσιών ενώ παρέχεται επιπλέον έκπτωση για την προσκόμιση αποδείξεων πέραν του απαιτούμενου ορίου. (άρθρο 1 ν. 3842/2010).

²³ Τάτσος Ν., (2001), *Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα* σελ 46

- Τη φορολόγηση των παροχών σε είδος προς τα εταιρικά στελέχη, όπως το κόστος κυκλοφορίας, συντήρησης, μισθώματα κ.λπ. πολυτελών αυτοκινήτων. Οι παροχές αποτελούν εισόδημα του χρήστη από μισθωτές υπηρεσίες. (άρθρο 8 ν.3842/2010).

- Την εισαγωγή του λογιστικού προσδιορισμού βάσει βιβλίων εσόδων – εξόδων και αποδείξεων πώλησης ή παροχής υπηρεσιών για όλους τους ελεύθερους επαγγελματίες.

Κατάργηση κάθε ειδικού τρόπου φορολόγησης συγκεκριμένων επαγγελμάτων όπως ταξί, νοικιαζόμενων δωματίων, μηχανικών, αρχιτεκτόνων, περιπτέρων, λιανοπωλητών, πρακτορείων ΠΡΟΠΟ κ.λπ. (άρθρο 6 ν.3842/2010).

- Την επέκταση του ΦΠΑ σε όλες τις δραστηριότητες εκτός από αυτές που προβλέπεται εξαίρεση από την Οδηγία της ΕΕ για τον ΦΠΑ. (άρθρο 62 ν.3842/2010). Την αντικατάσταση του ενιαίου συντελεστή φόρου από προοδευτικό φόρο μεγάλης ακίνητης περιουσίας με συντελεστή 0,1% μέχρι 1%. Το αφορολόγητο όριο ορίζεται σε ατομικό επίπεδο στις 400.000 € (άρθρο 36 ν.3842/2010).

- Την αύξηση του συντελεστή φόρου για την ακίνητη περιουσία offshore εταιρειών από 3% σε 15% (άρθρο 57 ν.3842).

- Την επαναφορά του φόρου κληρονομιάς, έτσι ώστε να μην απαλλάσσονται του φόρου κληρονόμοι μεγάλης ακίνητης περιουσίας (ν.3815/2010).

- Την κατάργηση απαλλαγών από το φόρο εισοδήματος όλων των νομικών προσώπων κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα εκτός αυτών που προβλέπονται από αναπτυξιακούς νόμους για την πραγματοποίηση επενδύσεων ή από διμερείς συμφωνίες για την αποφυγή διπλής φορολογίας κ.λπ.

- Τη φορολόγηση εκκλησιαστικής περιουσίας (0,3%) και φορολόγηση του εισοδήματος από εκμίσθωση οικοδομών και γαιών που αποκτούν οι ιεροί ναοί, μονές, μητροπόλεις, νομικά πρόσωπα που επιδιώκουν κοινωφελείς σκοπούς και κοινωφελή ιδρύματα με συντελεστή 20% (άρθρο 12 ν. 3842/2010).

- Την κατάργηση της απαλλαγής από τον φόρο μεταβίβασης πρώτης κατοικίας μέχρι 200 τ.μ., ανεξαρτήτως αξίας και θέσπιση απαλλαγής στη βάση αντικειμενικής αξίας μέχρι 200.000€ για τον άγαμο, 250.000€ για τον έγγαμο. Πάνω από την αξία αυτή εφαρμόζεται προοδευτική φορολογική κλίμακα (άρθρο 29 ν. 3842/2010).

- Τη θέσπιση κριτηρίων αυτοελέγχου με καθορισμό αυστηρότερων δεικτών, όρων και κριτηρίων υπαγωγής (άρθρο 79 ν. 3842).

Στο πεδίο της βελτίωσης των ελεγκτικών δυνατοτήτων και γενικότερα της σύλληψης της διαφεύγουσας φορολογητέας ύλης με το νέο νομοθετικό πλαίσιο προβλέπεται:

- Η εισαγωγή νέου συστήματος έμμεσου προσδιορισμού του φορολογητέου εισοδήματος με βάση υπηρεσίες και περιουσιακά στοιχεία που έχει στην κυριότητά του ο φορολογούμενος, όπως κατοικίες, αυτοκίνητα, σκάφη αναψυχής, πισίνες, δαπάνες σε οικιακούς βοηθούς κ.λπ. (άρθρο 3 ν.3842/2010).

- Ο έλεγχος και φορολόγηση των συναλλαγών με εξωχώριες εταιρείες. Μη αναγνώριση των δαπανών από συναλλαγές που διεξάγονται μέσω offshore από και προς χώρες που δεν έχουν υπογράψει ΣΑΔΦ. Οι δαπάνες αυτές δεν αναγνωρίζονται ακόμη κι αν διενεργούνται μέσω αντιπροσώπου ή υπεργολάβου με έδρα σε κράτος με προνομιακό φορολογικό καθεστώς (άρθρο 11 ν.3842/2010).

- Η καθιέρωση επαγγελματικών λογαριασμών για την διεξαγωγή συναλλαγών μεταξύ επιτηδευματιών αξίας άνω των 3.000 €. Οι κινήσεις των επαγγελματικών λογαριασμών διαβιβάζονται σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων της Γ.Γ.Π.Σ. χωρίς να ισχύει ως προς τούτο το τραπεζικό απόρρητο (άρθρο 20 ν.3842/2010).

- Η πρόβλεψη για ηλεκτρονική τιμολόγηση και αυτοματοποιημένη διαβίβαση φορολογικών στοιχείων στη ΓΓΠΣ (άρθρο 20 ν. 3842/2010).

- Η επέκταση της χρήσης των ταμειακών μηχανών σε επιτηδευματίες που έως τώρα εξαιρούνταν από αυτή την υποχρέωση (άρθρο 19 ν. 3842/2010).

Η ηλεκτρονική διασύνδεση του Υπουργείου Οικονομικών με όλα τα Υπουργεία και λοιπούς φορείς για υποβολή στοιχείων φορολογικού ενδιαφέροντος και ενίσχυση των δυνατοτήτων διασταυρώσεων (άρθρο 17 ν. 3842/2010).

- Η καθιέρωση εξόφλησης φορολογικών στοιχείων αξίας άνω των 1.500 € που εκδίδονται για πώληση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών σε ιδιώτες μέσω τράπεζας με χρεωστικές ή πιστωτικές κάρτες ή μέσω τραπεζικού λογαριασμού και με επιταγές. Δεν επιτρέπεται εξόφληση των στοιχείων αυτών με μετρητά (άρθρο 20 ν.3842/2010).

- Η εισαγωγή φορολογικού πιστοποιητικού από ορκωτούς ελεγκτές και για μικρότερες επιχειρήσεις από λογιστές – φοροτεχνικούς. Προβλέπεται παράλληλα η πιστοποίηση λογιστών – φοροτεχνικών. Ο λογιστής φοροτεχνικός υποχρεούται στην απόκτηση πιστοποιητικού από το Ο.Ε.Ε. (άρθρο 17 ν. 3842/2010).

- Η κατάρτιση περιουσιολογίου για όλα τα φυσικά πρόσωπα κατόχων ΑΦΜ. Το περιουσιολόγιο θα αποτελέσει τη βάση για την διεξαγωγή διασταυρώσεων προς

επαλήθευση των εισοδημάτων που δηλώνονται από τους φορολογούμενους (άρθρο 83 ν.3842/2010).

- Η παροχή κινήτρων για την αποκάλυψη παραβατικής συμπεριφοράς σε φορολογικές και τελωνειακές υποθέσεις. Προβλέπεται αμοιβή σε όσους βοηθούν στην αποκάλυψη διεφθαρμένων δημοσίων λειτουργών (άρθρο 77 ν.3842/2010).

- Η επανασύσταση του ΣΔΟΕ και η ενδυνάμωση της επιχειρησιακής του ικανότητας. Ειδικότερα συστήνεται Τμήμα ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες (άρθρο 88 ν.3842/2010).

- Η καθιέρωση στοχευμένων ελέγχων με βάση τις αρχές ανάλυσης κινδύνου που βασίζεται σε ποιοτικά χαρακτηριστικά, όπως την νομική μορφή, την κατηγορία των τηρουμένων βιβλίων και στοιχείων, τον κλάδο ή τομέα δραστηριότητας, την ύπαρξη παραβάσεων κ.λπ., σε οικονομικά δεδομένα όπως τα ακαθάριστα έσοδα, δαπάνες, καθαρά κέρδη ή ζημιές, συντελεστές μεικτού και καθαρού κέρδους, σε χωροταξικά και χρονικά δεδομένα όπως τόπος παραγωγής κ.λπ. (άρθρο 80 ν.3842/2010).

- Η ενίσχυση του ελέγχου των πρακτικών δανειοδότησης μεταξύ μητρικών και θυγατρικών εταιρειών και άλλων πρακτικών υποκεφαλαιοδότησης (thin capitalization) (άρθρο 11 ν. 3842/2010).

- Η ενίσχυση και συμπλήρωση των διατάξεων περί ελέγχου πρακτικών πώλησης με υποτιμολόγηση (transfer pricing) με στόχο την απόκρυψη φορολογητέας ύλης (άρθρο 11, ν. 38/42).

Όπως είναι γνωστό, ένα ποσοστό του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) αποτελεί βασικό πόρο εσόδων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επομένως, η ορθή και ασφαλής καταγραφή των ποσών των συναλλαγών με βάση τα οποία γίνεται ο υπολογισμός του ΦΠΑ (αλλά και ο υπολογισμός του φόρου εισοδήματος), αποτελεί θέμα μείζονος εθνικής σημασίας. Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στις λιανικές πωλήσεις, στις συναλλαγές των οποίων γίνεται χρήση ταμειακών μηχανών και συστημάτων. Στη χώρα μας είναι θεσμοθετημένη η υποχρεωτική έκδοση αποδείξεων λιανικής πώλησης ή παροχής υπηρεσιών μέσω φορολογικών ταμειακών μηχανών, με ορισμένες εξαιρέσεις. Έτσι, λειτουργούν περίπου 350.000 φορολογικές ταμειακές μηχανές, για την καταγραφή των συναλλαγών στις λιανικές πωλήσεις. Επιπλέον λειτουργούν περίπου 100.000 μηχανισμοί σήμανσης παραστατικών. Η εγκατεστημένη βάση ανανεώνεται σε ρυθμό 40.000 έως 50.000 κάθε χρόνο.

Οι τεχνικές προδιαγραφές των φορολογικών ταμειακών μηχανισμών έχουν θεσπιστεί πριν από περισσότερα από 5 χρόνια. Είναι προφανές ότι η εξέλιξη της

τεχνολογίας αποτελεί από μόνη της ένα ισχυρό κίνητρο για την επικαιροποίηση των τεχνικών προδιαγραφών. Οι νέες προδιαγραφές θα λαμβάνουν υπ' όψη όλες τις τεχνολογικές εξελίξεις που έχουν πραγματοποιηθεί το διάστημα που έχει περάσει, και αντίστοιχα θα βασίζονται πιθανά σε νέες τεχνολογικές επιλογές.

Για παράδειγμα, στους μηχανισμούς έκδοσης αποδείξεων («ταμειακές μηχανές») προγραμματίζεται αλλαγή του τύπου της ενσωματωμένης ψηφιακής μνήμης και υιοθέτηση ηλεκτρονικού ημερολογίου, σε αντικατάσταση του δεύτερου χάρτινου ρολού. Ένα άλλο σημείο βελτίωσης των προδιαγραφών θα αφορά στον εκσυγχρονισμό του υλικού (hardware) ώστε να μπορεί να πραγματοποιείται με ευκολότερο και συντομότερο τρόπο επιτόπιος φορολογικός έλεγχος.

Τέλος, ένα σημαντικό σημείο βελτίωσης της λειτουργικότητας των ηλεκτρονικών φορολογικών μηχανισμών είναι η ενσωμάτωση δυνατότητας απευθείας υποβολής των φορολογικών στοιχείων στη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων. Οι τεχνικές προδιαγραφές των μηχανισμών δεν θα προσδιορίζουν ένα συγκεκριμένο τρόπο υλοποίησης της επικοινωνίας με τις κεντρικές υποδομές. Θα προσδιορίζονται μόνο ο τρόπος κωδικοποίησης των δεδομένων και όλοι οι διαθέσιμοι τρόποι υποδοχής των στοιχείων. Ήδη έχει δημιουργηθεί σχετική επιτροπή με συμμετοχή φορέων της αγοράς η οποία θα καταλήξει σε προδιαγραφές ώστε το νέο σύστημα να μπει σε εφαρμογή το 2012.

Μια τέτοια προσέγγιση θα διευκολύνει το φορολογικό έλεγχο στην κεντρική αξιοποίηση των δεδομένων των συναλλαγών, όπως είναι η διενέργεια ηλεκτρονικών διασταυρώσεων για την υποβοήθηση των φορολογικών ελέγχων, και ο καλύτερος προγραμματισμός οικονομικών μεγεθών και παραμέτρων. Εκτός από τις τεχνικές προδιαγραφές, προγραμματίζεται και μια γενικότερη επικαιροποίηση του πλαισίου χρήσης των φορολογικών μηχανισμών. Για παράδειγμα, σχεδιάζεται η δημιουργία ενός ενοποιημένου ηλεκτρονικού μητρώου των μηχανισμών που βρίσκονται σε λειτουργία (ενώ σήμερα οι ταμειακές μηχανές είναι δηλωμένες χειρόγραφα στις κατά τόπους ΔΟΥ). Παράλληλα, αντίστοιχες ενέργειες θα πραγματοποιηθούν για το συναφές μητρώο των εξουσιοδοτημένων τεχνικών φορολογικών μηχανισμών.

Στο πεδίο της επιβολής ποινών στους παραβάτες και της αναγκαστικής είσπραξης των οφειλομένων φόρων το νέο νομοθετικό πλαίσιο προβλέπει:

- Τη συντόμευση των διαδικασιών καταβολής προστίμων στις περιπτώσεις φοροδιαφυγής. Προβλέπεται η δυνατότητα επιβολής άμεσα καταβλητέου προστίμου, η αναστολή λειτουργίας επαγγελματικών εγκαταστάσεων επιτηδευματιών, απώλεια

αφορολόγητου ορίου της κλίμακας φορολογίας εισοδήματος για επιτηδευματίες (άρθρο 75 ν.3842/2010).

Ότι ορίζεται ως ποινικό αδίκημα που οδηγεί σε ποινή φυλάκισης η μη έκδοση φορολογικών στοιχείων και η απόκρυψη συναλλαγών (άρθρο 16, ν. 3888/2010).

- Την υιοθέτηση δραστικών μεθόδων συλλογής ανείσπρακτων οφειλών, όπως κατάσχεση περιουσιών για όσους έχουν δυνατότητα αποπληρωμής (άρθρο 66 ν. 3842/2010).

- Την εφαρμογή αναγκαστικών μέτρων για την είσπραξη δημοσίων εσόδων με τη δυνατότητα κατάσχεσης εις χείρας τρίτων όσον αφορά τραπεζικούς λογαριασμούς (άρθρο 15 ν.3888/2010).

- Ότι η προσωρινή διαταγή που χορηγείται από τον δικαστή στις φορολογικές δίκες περιορίζεται σε ισχύ σε 30 ημέρες. Η απόφαση επί αιτήσεως αναστολής περιορίζεται επίσης στις 30 ημέρες.

- Την οριοθέτηση του βάρους απόδειξης και της εξουσίας του δικαστηρίου όταν δικάζει αναστολή με αντικείμενο φορολογική υπόθεση. Παύει έτσι η γενική και αόριστη αναστολή εκτέλεσης ολόκληρης της πράξης της φορολογικής αρχής με την οποία αδρανοποιούνται οι εισπρακτικοί μηχανισμοί (άρθρο 34, ν. 3900/2010).

- Το περιορισμό των βαθμών εκδίκασης φορολογικών υποθέσεων. Διαφορές έως 150.000 ευρώ θα δικάζονται από το Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο και θα επιτρέπεται μόνο αναίρεση. Από 150.000 ευρώ και άνω θα δικάζονται σε πρώτο και τελευταίο βαθμό από το Διοικητικό Εφετείο και θα επιτρέπεται μόνο αναίρεση. Με τις ρυθμίσεις αυτές θα συντμηθεί ο χρόνος εκκρεμοδικίας κατά τα 2/3 του (άρθρο 13, ν. 3900/2010).

- Ότι δεν μπορεί να γίνεται δικαστική ακύρωση των πράξεων των φορολογικών αρχών για τυπικές πλημμέλειες. Στις περιπτώσεις αυτές θα εξετάζεται αν υπήρξε βλάβη του φορολογούμενου από την παράλειψη. Αν όχι το δικαστήριο θα προχωράει στην επί της ουσίας εκδίκαση της υπόθεσης (άρθρο 20, ν. 3900/2010).

- Δημιουργία εξειδικευμένων τμημάτων για φορολογικές υποθέσεις στα διοικητικά δικαστήρια. Στα τέλη Μαρτίου 2011 ψηφίστηκε ένας νέος, μείζονος σημασίας φορολογικός νόμος (ν. 3949/2011), ο οποίος περιλαμβάνει κρίσιμες διατάξεις για την αποτελεσματικότερη δίωξη των φοροφυγάδων, την αναδιοργάνωση των ελεγκτικών και εισπρακτικών υπηρεσιών και διατάξεις για την καλύτερη λειτουργία του φορολογικού συστήματος.

Ειδικότερα, όσον αφορά στη δίωξη της φοροδιαφυγής ο νόμος προβλέπει αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο προκειμένου τα ποινικά αδικήματα της φοροδιαφυγής να τιμωρούνται άμεσα και αποτελεσματικά, έτσι ώστε να επιτευχθεί μεγαλύτερη φορολογική συμμόρφωση. Συγκεκριμένα:

- Θεσπίζονται ως διαρκή και επομένως, ως συνεχή αυτόφωρα, τα αδικήματα: ο της μη καταβολής βεβαιωμένων και ληξιπρόθεσμων χρεών προς το Δημόσιο, με χρόνο τέλεσης του αδικήματος το χρονικό διάστημα από την παρέλευση των τεσσάρων μηνών μέχρι τη συμπλήρωση χρόνου αντίστοιχου με το 1/3 της κατά περίπτωση προβλεπόμενης προθεσμίας παραγραφής. Η πράξη στην περίπτωση αυτή μπορεί να κριθεί ατιμώρητη, εάν το ποσό που οφείλεται στο Δημόσιο εξοφληθεί μέχρι την εκδίκαση της υπόθεσης σε οποιονδήποτε βαθμό, της φοροδιαφυγής με την παράλειψη υποβολής ή την υποβολή ανακριβούς δήλωσης στη φορολογία εισοδήματος και ο της φοροδιαφυγής για μη απόδοση ή ανακριβή απόδοση Φ.Π.Α και λοιπών παρακρατούμενων φόρων, τελών ή εισφορών, με χρόνο τέλεσης αυτών το χρονικό διάστημα από την ημέρα κατά την οποία για πρώτη φορά όφειλε να ενεργήσει ο υπαίτιος μέχρι τη συμπλήρωση χρόνου αντίστοιχου με το 1/3 της κατά περίπτωση προβλεπόμενης προθεσμίας παραγραφής.
- Αυξάνονται οι πλημμεληματικές ποινές της μη καταβολής βεβαιωμένων και ληξιπρόθεσμων χρεών προς το Δημόσιο.
- Αυξάνονται οι κακουργηματικές ποινές που σχετίζονται με φοροδιαφυγή (πλην των ληξιπρόθεσμων) από κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, σε κάθειρξη μέχρι είκοσι έτη.
- Η ποινική δίωξη δεν αρχίζει για καμία από τις περιπτώσεις των αδικημάτων αυτών, αν αυτός κατά του οποίου πρόκειται να ασκηθεί η ποινική δίωξη έχει βέβαιη και εκκαθαρισμένη απαίτηση, κατά του Δημοσίου, ποσού ίσου ή μεγαλύτερου από αυτό για το οποίο διώκεται.
- Στα πλημμελήματα της φοροδιαφυγής, προβλέπεται, ότι δεν χωράει μετατροπή ή αναστολή εκτέλεσης της ποινής σε περίπτωση δεύτερης και κάθε περαιτέρω υποτροπής στα πλημμελήματα αυτά. Η μετατροπή της ποινής, στην περίπτωση αυτή, προβλέπεται να γίνεται με ελάχιστο ποσό ανά ημέρα εξαγοράς τα 20 ευρώ, αντί των 3 ευρώ που ισχύει σήμερα, ανώτατο δε ποσό εξαγοράς ορίζονται τα 100 ευρώ.
- Προβλέπεται το αδίκημα της παθητικής δωροδοκίας του άρθρου 235 Π.Κ., ως κακούργημα, εάν η αξία των ωφελημάτων για τον υπάλληλο υπερβαίνει το ποσό των 73.000 ευρώ, ανεξαρτήτως δε ποσού προκειμένου για υπαλλήλους του Υπουργείου Οικονομικών, των οποίων μπορεί να διατάσσεται προσωρινή κράτηση για την οποία

αρκεί και η αιτιολογημένη κρίση ότι εάν αφεθούν ελεύθεροι, όπως προκύπτει από τα συγκεκριμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πράξης, είναι πολύ πιθανό να διαπράξουν και άλλα αδικήματα.

- Θεσπίζεται ο θεσμός του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος, ο οποίος είναι ανώτερος εισαγγελικός λειτουργός και έχει αρμοδιότητα σε ολόκληρη τη χώρα να διενεργεί προανακριτικές πράξεις, καθώς και να εποπτεύει να συντονίζει και να καθοδηγεί τη διενέργεια ανακριτικών πράξεων από τους γενικούς ή ειδικούς ανακριτικούς υπαλλήλους (υπαλλήλους ΣΔΟΕ, Εφοριών, Τελωνείων). Συντονίζει και κατευθύνει τα στάδια της προδικασίας από όλες τις συναρμόδιες διωκτικές αρχές, έτσι ώστε οι φάκελοι της δικογραφίας που παραλαμβάνουν οι «Οικονομικοί Εισαγγελείς» των κατά τόπους Εισαγγελιών να είναι πλήρεις.

- Επίσης θεσπίζεται αύξηση του ποσοστού προβεβαίωσης από 25% στο 50%. Όταν δεν επιτευχθεί διοικητική επίλυση της διαφοράς και ασκείται προσφυγή στα δικαστήρια για φορολογικές διαφορές αυξάνεται το ποσοστό προβεβαίωσης από 25% στο 50% του αμφισβητούμενου κύριου φόρου, πρόσθετου φόρου και λοιπών συμβεβαιουμένων με αυτόν φόρων και τελών.

- Επανακαθορίζεται η έννοια της φορολογικής κατοικίας ακολουθώντας διεθνείς κανόνες, ώστε να μη προσφέρονται ευκαιρίες φοροαποφυγής σε φορολογούμενος που στην πραγματικότητα διαμένουν στην Ελλάδα.

Κεφάλαιο 3^ο :Ανάλυση Νόμου Ν.3842/2010

Η ψήφιση του νόμου 3842/2010 με τίτλο “Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης, αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις”, επέφερε σημαντικές αλλαγές στον κορμό του φορολογικού μας συστήματος. Μετά τον παραπάνω νόμο ψηφίστηκαν κι άλλοι οι οποίοι συνέθεσαν το ισχύον τοπίο στα φορολογικά δρώμενα της χώρας μας. Ομολογουμένως, οι αλλαγές που επήλθαν ήταν πολλές και σημαντικές σε όλα τα αντικείμενα (φορολογία εισοδήματος, Φ.Π.Α., Κ.Β.Σ, κ.λ.π) με αποτέλεσμα να έχει δημιουργηθεί μια σύγχυση στους επαγγελματίες του χώρου (λογιστές, οικονομολόγους, φοροτεχνικούς, εφοριακούς, νομικούς, κ.λ.π) για το τι ακριβώς ισχύει σε ορισμένες περιπτώσεις και κυρίως από πότε ισχύει. Παρακάτω παρουσιάζεται μία ανάλυση που αφορά το νόμο σχετικά με τα άρθρα που έχουν σχέση με την ανάπτυξη , την ανταγωνιστικότητα καθώς και τις προοπτικές που δημιουργούνται από τον νόμο αυτό.

3.1 Αναπτυξιακά φορολογικά κίνητρα

3.1.1 Κίνητρα για ανάπτυξη της νεανικής επιχειρηματικότητας

Από τη διατύπωση των διατάξεων προκύπτει, ότι το όριο της απαλλαγής μέχρι των 30.000 ευρώ δεν δικαιούνται οι φορείς των ατομικών εμπορικών επιχειρήσεων ή οι ελεύθεροι επαγγελματίες που έχουν ή είχαν ασκήσει στο παρελθόν άλλη ατομική επιχείρηση ή ελεύθεριο επάγγελμα, έστω και αν δεν έχουν συμπληρώσει το 35^ο έτος της ηλικίας τους. Περαιτέρω, με τις ίδιες διατάξεις παρέχεται η πιο πάνω απαλλαγή, μέχρι 30.000 ευρώ και στις ομόρρυθμες εταιρίες, εφόσον σε αυτές συμμετέχουν αποκλειστικά φυσικά πρόσωπα, τα οποία κατά την έναρξη των εργασιών τους (ως μέλη της εταιρίας) δεν έχουν συμπληρώσει το 35^ο έτος της ηλικίας. Επομένως, αν κάποιο μέλος της ομόρρυθμης εταιρίας είναι άλλο νομικό πρόσωπο οποιασδήποτε νομικής μορφής ή φυσικό πρόσωπο ηλικίας 35 ετών και άνω, τότε η υπόψη ομόρρυθμη εταιρία δεν μπορεί να τύχει της απαλλαγής που προβλέπει ο νόμος, έστω και αν τα υπόλοιπα φυσικά πρόσωπα - μέλη τους έχουν τις προϋποθέσεις που ορίζει ο

νόμος. Επισημαίνεται ότι η απαλλαγή καταλαμβάνει και την επιχειρηματική αμοιβή που αντιστοιχεί μέχρι 30.000 ευρώ από τα κέρδη της εταιρίας.

3.1.2 Κίνητρα για την ανάπτυξη ευρυζωνικότητας

Αυτό γίνεται αφενός για την προώθηση και αύξηση της διείσδυσης και χρήσης των ευρυζωνικών υπηρεσιών στη χώρα μας και αφετέρου για την ίδια μεταχείριση της χρήσης του διαδικτύου, μέσω των γραμμών σταθερής τηλεφωνίας για τις οποίες δεν προβλέπεται επιβολή φόρου.

3.1.3 Φορολογικά κίνητρα ευρεσιτεχνίας

Με τις προτεινόμενες διατάξεις παρέχεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις που παράγουν προϊόντα χρησιμοποιώντας διεθνώς αναγνωρισμένη ευρεσιτεχνία να σχηματίζουν αφορολόγητο αποθεματικό από τα κέρδη από την πώληση των προϊόντων αυτών. Η προτεινόμενη ρύθμιση, καταλαμβάνει και τα κέρδη που προέρχονται από παροχή υπηρεσιών, όταν αυτή αφορά σε εκμετάλλευση ευρεσιτεχνίας, επίσης διεθνώς αναγνωρισμένης. Η έγκριση υπαγωγής της επιχείρησης που υπάγεται στις διατάξεις αυτού πιστοποιείται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας, δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Το αφορολόγητο αποθεματικό που σχηματίζεται, υπόκειται σε φορολογία με τις γενικές διατάξεις του Κ.Φ.Ε., κατά το μέρος που διανέμεται, κεφαλαιοποιείται ή αναλαμβάνεται κάθε φορά. Η ρύθμιση αυτή, πωλήσεις αγαθών ή παροχή υπηρεσιών που πραγματοποιούνται από την 1η Ιανουαρίου 2010 και μετά, κρίνεται σκόπιμη για την ανάπτυξη της τεχνολογίας, για την παραγωγή νέων προϊόντων ή τη βελτίωση αυτών που έχουν ήδη παραχθεί, καθώς και των προσφερόμενων υπηρεσιών, ούτως ώστε να πραγματοποιηθούν επενδύσεις που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη του εθνικού προϊόντος. Τέλος, για τη ρύθμιση των λεπτομερειών εφαρμογής προβλέπεται η έκδοση κοινής απόφασης του Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Παιδείας, δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων.

3.1.4 Ρύθμιση θεμάτων οικονομικής ενίσχυσης Γεωργών

Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) αρ. 73/2009 του Συμβουλίου, οι δικαιούχοι άμεσων ενισχύσεων αγρότες οφείλουν κάθε χρόνο να προβαίνουν στις απαραίτητες ενέργειες για την ενεργοποίηση των ατομικών τους δικαιωμάτων άμεσων ενισχύσεων, οι οποίες καταβάλλονται από τον κοινοτικό προϋπολογισμό. Οι εργασίες που απαιτούνται για την ενεργοποίηση των δικαιωμάτων αυτών συνίστανται στην σύνταξη, συγκέντρωση, εισαγωγή, επεξεργασία και επαλήθευση των σχετικών αιτήσεων που υποβάλλονται από τους δικαιούχους άμεσης ενίσχυσης αγρότες. Οι εργασίες αυτές, σύμφωνα με τις προθεσμίες που θέτει η σχετική κοινοτική νομοθεσία, πρέπει να αρχίζουν την 1η Φεβρουαρίου και να έχουν ολοκληρωθεί το αργότερο μέχρι την 15η Μαΐου κάθε έτους. Από το έτος 2009 το κόστος των εργασιών που απαιτούνται για την ενεργοποίηση των ως άνω δικαιωμάτων, για τους κατά κύριο λόγο επάγγελμα αγρότες, ανεξάρτητα από το ύψος της ενίσχυσης που αυτοί λαμβάνουν, καλύπτεται από τον κρατικό προϋπολογισμό. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα να ενισχύονται από τον προϋπολογισμό δικαιούχοι που απολαμβάνουν υψηλές ενισχύσεις και να αποκλείονται άλλοι με χαμηλές ενισχύσεις και εισοδήματα μόνο και μόνο γιατί δεν θεωρούνται κατά κύριο επάγγελμα αγρότες, επειδή, ενδεχομένως, δεν είναι ασφαλισμένοι στον ΟΓΑ, ή επειδή πραγματοποίησαν ορισμένα ημερομίσθια σε άλλες εργασίες εκτός της γεωργίας. Περαιτέρω, σύμφωνα με την ίδια ως άνω διάταξη, η ανάθεση του έργου της ενεργοποίησης των δικαιωμάτων άμεσης ενίσχυσης, έπρεπε από το 2010, να γίνεται με δημόσια σύμβαση, μετά από τη διενέργεια διεθνούς ανοικτού διαγωνισμού. Ωστόσο, για το 2010, η προκήρυξη και η διενέργεια του διεθνούς διαγωνισμού δεν κατέστη δυνατό να πραγματοποιηθεί έγκαιρα, λόγω των ως άνω ασφυκτικών προθεσμιών που προβλέπονται για την έναρξη και την ολοκλήρωση των εργασιών ενεργοποίησης των δικαιωμάτων των αγροτών, σε συνδυασμό με τις προθεσμίες που προβλέπονται από τις σχετικές κοινοτικές και εθνικές διατάξεις για τη διενέργεια και ολοκλήρωση τέτοιων διαγωνισμών.

3.1.5 Κίνητρα για την διατήρηση θέσεων εργασίας και την μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και κίνητρα για την ενίσχυση της κινηματογραφικής παραγωγής

Η μείωση του συντελεστή φορολογίας εφαρμόζεται στα κέρδη των δύο (2) διαχειριστικών περιόδων και όταν σε κάποια από αυτές προκύπτει ζημία, η μείωση του συντελεστή φορολογίας εφαρμόζεται στα κέρδη των επόμενων διαχειριστικών περιόδων και μέχρι να συμπληρωθούν δύο (2) διαχειριστικές περιόδοι ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης.

Όταν επιχείρηση που έχει κάνει χρήση του μειωμένου συντελεστή φορολογίας στη συνέχεια προβεί εντός της διετίας σε μείωση του προσωπικού της ή αυξηθεί ο κύκλος εργασιών της, το χορηγηθέν ευεργέτημα ανακαλείται και υποχρεούται να υποβάλει εκπρόθεσμη δήλωση φορολογίας για το οικονομικό έτος ή τα οικονομικά έτη που έτυχε του ευεργετήματος του μειωμένου συντελεστή. Για την επιπλέον διαφορά φόρου που οφείλεται επιβάλλονται οι πρόσθετοι φόροι που ορίζονται από τις διατάξεις του Ν.2523/1997 (ΦΕΚ 179 Α').

Οι διατάξεις έχουν εφαρμογή και όταν κατά το χρόνο δημοσίευσης του παρόντος έχει επέλθει μείωση του κύκλου εργασιών με παράλληλη διατήρηση του αριθμού των εργαζομένων σε μία ή περισσότερες προηγούμενες συνεχείς διαχειριστικές περιόδους. Στην περίπτωση αυτή, ο μειωμένος συντελεστής φορολογίας εφαρμόζεται για τα κέρδη της διαχειριστικής περιόδου 2009 (οικονομικό έτος 2010) και επόμενων, μέχρι τη συμπλήρωση δύο (2) οικονομικών ετών.

Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται ανάλογα και για τις ατομικές επιχειρήσεις και τα φυσικά πρόσωπα που ασκούν ελευθέριο επάγγελμα, στα οποία παρέχεται μείωση των καθαρών κερδών και καθαρών εισοδημάτων κατά ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%).

Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων δεν έχουν εφαρμογή για επιχειρήσεις που υποχρεώνονται από διάταξη νόμου ή από την ένταξή τους σε επιχορηγούμενο πρόγραμμα από το Δημόσιο, να διατηρούν θέσεις εργασίας. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών καθορίζονται οι προϋποθέσεις, οι όροι, η διαδικασία, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή των προηγούμενων παραγράφων.

Από το καθαρό φορολογητέο εισόδημα μεταποιητικής επιχείρησης αφαιρείται ποσό ίσο με το ήμισυ της δαπάνης που καταβλήθηκε μέσα στην ίδια διαχειριστική περίοδο, για τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, καθορίζονται οι δαπάνες για τις οποίες έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της παραγράφου αυτής και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της.

Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που υπάγεται σε φορολογική υποχρέωση στην Ελλάδα και επενδύει στην παραγωγή κινηματογραφικού έργου μεγάλου μήκους με προορισμό την προβολή σε κινηματογραφική αίθουσα απαλλάσσεται από το φόρο που του αναλογεί για ποσό ίσο με:

- α) το 40% του ποσού που επένδυσε, εφόσον το φυσικό ή νομικό πρόσωπο δεν δραστηριοποιείται επαγγελματικά στον οπτικοακουστικό τομέα, δεν είναι μέτοχος ανώνυμης Α.Ε. ή Ε.Π.Ε. ή μέλος Ο.Ε., Ε.Ε. ή κοινοπραξίας που δραστηριοποιείται στον οπτικοακουστικό τομέα,
- β) το 20% του ποσού που επένδυσε, εφόσον το φυσικό ή νομικό πρόσωπο δραστηριοποιείται επαγγελματικά στον οπτικοακουστικό τομέα, ή είναι μέτοχος ανώνυμης Α.Ε. ή Ε.Π.Ε., ή μέλος Ο.Ε., Ε.Ε. ή κοινοπραξίας που δραστηριοποιείται στον οπτικοακουστικό τομέα.

Σε κάθε περίπτωση το συνολικό ποσό της επένδυσης στην παραγωγή κινηματογραφικών έργων δεν μπορεί να υπερβαίνει το 20% του συνολικού φορολογητέου εισοδήματος.

Το ποσό της επένδυσης των προηγούμενων δύο παραγράφων πρέπει να χρησιμοποιείται αποκλειστικά για την εξόφληση δαπανών που διενεργούνται στην Ελλάδα.

3.1.6 Κίνητρα έκπτωσης φόρου για δωρεές στο Λογαριασμό Αλληλεγγύης

Τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται λόγω δωρεάς, είτε απευθείας είτε μέσω πιστωτικών ιδρυμάτων στο «Λογαριασμό Αλληλεγγύης για την απόσβεση Δημόσιου Χρέους» με κωδικό αριθμό 26132462 που τηρείται στην Τράπεζα της Ελλάδος, μειώνουν το ποσό του φόρου εισοδήματος που προκύπτει με βάση τη φορολογική κλίμακα κατά ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) αυτών για τα φυσικά πρόσωπα ή εκπίπτουν κατά ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) αυτών από τα ακαθάριστα έσοδα των επιχειρήσεων.

Με τις προτεινόμενες διατάξεις δίνεται κίνητρο στους φορολογούμενους που έχουν την οικονομική δυνατότητα να συμβάλουν στην συγκέντρωση κεφαλαίου με σκοπό την απόσβεση του δημόσιου χρέους.

3.2 Μερίσματα Εταιρειών

3.2.1 Ορισμός μερίσματος

Μέρισμα ονομάζεται το μερίδιο ανά μετοχή των καθαρών κερδών μιας εταιρείας που διανέμεται στους μετόχους της. Τα μερίσματα συνήθως δίνονται σε μετρητά αλλά μπορούν να δωθούν και με την μορφή μετοχών ή άλλων περιουσιακών στοιχείων. Τα μερίσματα παρέχουν ένα κίνητρο στους επενδυτές να κατέχουν μετοχές από μεγάλες εταιρείες ακόμα και αν δεν αναμένεται μεγάλη ανάπτυξη από αυτές. Το μέρισμα συνήθως αναφέρεται με όρους χρηματικής αξίας, δηλαδή πόσα ευρώ θα αποδώσει κάθε μετοχή, αλλά μπορεί να αναφέρεται επίσης ως ποσοστό επί της αγοραίας αξίας της μετοχής, όρος γνωστός και ως μερισματική απόδοση. Οι εταιρείες δεν είναι υποχρεωμένες να αποδώσουν μέρισμα.²⁴

²⁴ Φινοκαλιώτης Κ., (2001), *Δημόσια Οικονομικά*, Αθήνα, σελ 66

3.2.2 Τρόπος φορολόγησης των μερισμάτων

Με το προσχέδιο νόμου το οποίο δόθηκε στη δημοσιότητα μετά την έγκρισή του από το Υπουργικό Συμβούλιο, πέραν των άλλων διατάξεων, προβλέπεται η εκ νέου αλλαγή στον τρόπο φορολόγησης των κερδών των νομικών προσώπων (Α.Ε., κ.λπ.):

Μέχρι το οικονομικό έτος 2008 τα συνολικά κέρδη των νομικών προσώπων φορολογούνται στο όνομα αυτών και τα ποσά τα οποία διανείμονται ως μερίσματα στους μετόχους ή ως αμοιβές και ποσοστά εκτός μισθού στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και τα διευθυντικά στελέχη ή ως αμοιβές εκτός μισθού στο εργατοϋπαλληλικό προσωπικό ή ως κέρδη στου εταίρους καταβάλλοντο ελεύθερα φόρου διότι είχε εξαντληθεί η φορολογική υποχρέωση με τη φορολόγηση των κερδών επ' ονόματι του νομικού προσώπου.²⁵

Στη συνέχεια, με τον Ν.3842/2010 άλλαξε ο τρόπος φορολόγησης των κερδών για όλα τα νομικά πρόσωπα με την καθιέρωση χαμηλού συντελεστή 24% βαθμιαία μειούμενου στο 20% για τα αδιανεμήτα κέρδη, και μεγαλύτερου συντελεστή 40% για τα διανεμόμενα κέρδη, με ισχύ για κέρδη ισολογισμών που θα έκλειναν με ημερομηνία 31.12.2010. Ο τρόπος αυτός, προκάλεσε πολλές αντιδράσεις, και το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης βλέποντας τα προβλήματα τα οποία δημιούργησε, τον καθιστά ανενεργό καθιερώνοντας νέο.

Ειδικότερα, από τις χρήσεις που αρχίζουν από 1.1.2011 μειώνεται ο φορολογικός συντελεστής από 24% που ήταν σε 20% , και θα εφαρμόζεται για το σύνολο των κερδών.

Με τη φορολόγηση αυτή θα εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση της εταιρείας σε ό,τι αφορά αυτά τα κέρδη, εκτός από αυτά που στη συνέχεια θα διανεμηθούν στους μετόχους ή εταίρους για τα οποία το προσχέδιο νόμου προβλέπει παρακράτηση φόρου με συντελεστή 25%. Ειδικά για τα κέρδη του 2010 οι συντελεστές που θα εφαρμοσθούν είναι 24% στο σύνολο των κερδών και 21% για την παρακράτηση φόρου. Η παρακράτηση θα διενεργείται από το νομικό πρόσωπο που καταβάλλει τα κέρδη και ο φόρος θα αποδίδεται στο δημόσιο. Στη συνέχεια τα κέρδη αυτά, τα οποία αναλογούν σε φυσικά πρόσωπα (μετόχους, εταίρους), θα εντάσσονται στη φορολογική κλίμακα των φυσικών προσώπων, και σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο προσχέδιο νόμου, θα εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση για την

²⁵ Φινοκαλιώτης Κ., (2001), *Δημόσια Οικονομικά*, Αθήνα, σελ 80

πλειοψηφία των δικαιούχων. Για τους έχοντες χαμηλά εισοδήματα προβλέπεται δικαίωμα επιστροφής του παρακρατούμενου φόρου, ενώ για τα μεγαλύτερα εισοδήματα ουσιαστικά θα εξαντλείται η φορολογία, αφού τα κέρδη αυτά θα έχουν φορολογηθεί με συντελεστή 20% σε επίπεδο νομικού προσώπου και με συντελεστή 25% σε επίπεδο παρακράτησης φόρου διανεμομένων.

Μη παραβλέποντας ότι η αλλαγή αυτή είναι ένα ακόμα τρανταχτό παράδειγμα αιφνιδιαστικής μεταβολής του φορολογικού συστήματος της χώρας μας, μπορούμε να πούμε, κατ' αρχήν, ότι ο νέος τρόπος φορολόγησης των κερδών είναι σαφώς καλύτερος από τον εισαχθέντα-αλλά ουδέποτε εφαρμοσθέντα τρόπο που καθιέρωσε ο Ν. 3842/2010 διότι:

α) Ο φόρος επί των διανεμομένων κερδών θα είναι παρακρατούμενος, με αποτέλεσμα να μπορούν να εφαρμοσθούν πλήρως οι συμβάσεις για την αποφυγή της διπλής φορολογίας που έχει υπογράψει η χώρα μας, όπως επίσης και οι οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί μητρικών θυγατρικών, ειδικότερα η οδηγία η οποία προβλέπει ότι οι ημεδαπές εταιρείες δεν θα προβαίνουν σε παρακράτηση φόρου επί των κερδών που διανέμουν προς εταιρείες άλλων κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των οποίων είναι θυγατρικές.

β) Επειδή, με τις καταργούμενες διατάξεις η φορολόγηση των διανεμομένων με 40% θα γινόταν επ' ονόματι του νομικού προσώπου, πέραν της αυξημένης συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης, θα υπήρχε σημαντικά αυξημένη προκαταβολή φόρου εισοδήματος, σε μια περίοδο κατά την οποία η ρευστότητα των επιχειρήσεων έχει μειωθεί δραματικά.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.3842/2010 καταργείται η αυτοτελής φορολόγηση 10% για διανεμόμενα κέρδη με τη μορφή μερισμάτων, προμερισμάτων, αμοιβών και ποσοστών, εκτός μισθού, των μελών του διοικητικού συμβουλίου και των διευθυντών, καθώς και των αμοιβών εργατοϋπαλληλικού προσωπικού για ισολογισμούς που θα συνταχθούν από 31/12/2010 και μετά και για τα κέρδη που δεν διανεμήθηκαν τα προηγούμενα έτη τα οποία θα ενταχθούν στο νέο νομοσχέδιο.

Το νέο νομοσχέδιο ξεχωρίζει πλέον τα μερίσματα που προέρχονται από την αλλοδαπή και τα μερίσματα που προέρχονται από την ημεδαπή.

3.2.3 Έρευνα

Σύμφωνα με την έρευνα που πραγματοποιήθηκε στηριζόμενη σε άρθρα και περιοδικά που έχουν κατά καιρούς δημοσιευθεί στο διαδίκτυο καταλήξαμε στα εξής:

Θεσπίστηκε ενιαία κλίμακα φόρου κοινή για όλους τους φορολογούμενους μισθωτούς, συνταξιούχους, ελεύθερους επαγγελματίες, αγρότες, εισοδηματίες, η οποία έχει περισσότερα κλιμάκια φορολογητέου εισοδήματος, με υπερβάλλοντα συντελεστή 45% αντί 40% που ίσχυε.

Θεσπίστηκε κοινό αφορολόγητο για όλους τους φορολογούμενους, το οποίο συνδέεται με αποδείξεις δαπανών.

Μεταβλήθηκε ο τρόπος λειτουργίας των τεκμηρίων δαπανών διαβίωσης. Με τις νέες ρυθμίσεις προβλέπεται ο προσδιορισμός ενός ελαχίστου φορολογητέου εισοδήματος για όλους με βάση αντικειμενικές δαπάνες και περιουσιακά στοιχεία που έχει στη κυριότητα του ή χρησιμοποιεί ο φορολογούμενος.

Καταργήθηκε πλήθος φοροαπαλλαγών καθώς και αυτοτελής φορολόγηση ορισμένων εισοδημάτων. Τα εισοδήματα αυτά θα φορολογηθούν με τις γενικές διατάξεις.

Ορίστηκε ότι σε περίπτωση εφάπαξ καταβολής του φόρου παρέχεται έκπτωση 1,5% στο συνολικό ποσό φόρου.

Θεσπίστηκε η υποχρέωση της δήλωσης φόρου εισοδήματος με ηλεκτρονικό τρόπο από τα πρόσωπα που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα καθώς και τα πρόσωπα που η δήλωση τους υποβάλλεται από εξουσιοδοτημένο λογιστή.

Ποιοι έχουν υποχρέωση να υποβάλλουν δήλωση²⁶

Υποχρέωση υποβολής δήλωσης έχει: κάθε φυσικό πρόσωπο εφόσον το ετήσιο συνολικό εισόδημα του υπερβαίνει τα 3000€, δικό του ή της συζύγου του, καθώς και όταν αυτό είναι μικρότερο από 3000€, εφόσον στο συνολικό εισόδημα του υπόχρεου περιλαμβάνεται και ζημιά από γεωργική ή εμπορική επιχείρηση.

Τα πρόσωπα που αποκτούν εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες μέχρι και 6000€ δεν έχουν υποχρέωση υποβολής δήλωσης. Τα φυσικά πρόσωπα που είναι κατά κύριο επάγγελμα αγρότες και έχουν την κατοικία τους στην Ελλάδα υποχρεούνται να

²⁶ Καραγιάννης Δ., (2011), *Φορολογικά φοροτεχνικά* σελ 344

υποβάλλουν φορολογική δήλωση εφόσον το ετήσιο καθαρό εισόδημα τους υπερβαίνει τα 3000€.

Τα φυσικά πρόσωπα που αποκτούν και γεωργικό εισόδημα χωρίς να είναι κατά κύριο επάγγελμα αγρότες ,υποχρεούνται να υποβάλλουν δήλωση ανεξάρτητα από το ύψος του γεωργικού εισοδήματος που αποκτούν ή το ύψος των επιδοτήσεων ή το ύψος του επιστρεφόμενου φόρου που εισπράττουν.

***Ανεξάρτητα από το αν έχουν ή όχι εισόδημα, έχουν υποχρέωση να υποβάλλουν δήλωση και:*²⁷**

1. Όσοι αγοράζουν αυτοκίνητα, δίτροχα, ή τρίτροχα οχήματα ,πλοία αναψυχής, αεροσκάφη, εκτός από όσους αγοράζουν Ι.Χ. ειδικά διασκευασμένα για πρόσωπα που παρουσιάζουν κινητικές αναπηρίες που υπερβαίνουν το 67%.Όσοι έχουν στη κυριότητα τους ή διατηρούν στη κατοχή τους επιβατικό αυτοκίνητο Ε.Ι.Χ. ή φορτηγό ή αυτοκίνητο μικτής χρήσης τύπου JEEP ή αεροσκάφος, κότερο ή θαλαμηγό ή σκάφος αναψυχής, εκτός από όσους έχουν στη κυριότητα τους ή διατηρούν Ε.Ι.Χ αναπήρου, που απαλλάσσεται από τα τέλη κυκλοφορίας ή μόνιμοι κάτοικοι εξωτερικού που έχουν στη κυριότητα τους σκάφος αναψυχής ιδιωτικής χρήσης, καθώς και όσοι χρησιμοποιούν για τις ατομικές τους ανάγκες ή οικογενειακές τέτοια μεταφορικά μέσα, τα οποία ανήκουν είτε στη σύζυγο ή στα προστατευόμενα μέλη είτε στις εταιρείες τις οποίες μετέχουν ως εταίροι είτε είναι πρόεδροι ή διοικητές ή σύμβουλοι σε Α.Ε.

2. Όσοι ασκούν ατομική επιχείρηση ή ελεύθερο επάγγελμα

3. Όσοι μετέχουν σε προσωπική ή εταιρεία περιορισμένης ευθύνης ή κοινοπραξία ή κοινωνία ή αστική εταιρεία που ασκεί επιχείρηση ή επάγγελμα.

4. Όσοι έχουν ακαθάριστο εισόδημα από εκμίσθωση ακινήτων πάνω από 600€ το χρόνο.

5. Όσοι αγοράζουν ακίνητα ή ανεγείρουν οικοδομή.

6. Όσοι διατηρούν μια ή περισσότερες κατοικίες

7. Όσοι είναι κατά κύριο επάγγελμα αγρότες, εφόσον λαμβάνουν επιδοτήσεις άνω των 1500€ για προϊόντα φυτικής παραγωγής ή 2250€ για προϊόντα ζωικής παραγωγής. Επίσης όταν λαμβάνουν καλλιεργητικά δάνεια πάνω από 5900€ ή όταν

²⁷ Καραγιάννης Δ., (2011), *Φορολογικά φοροτεχνικά* σελ 343

το χρεωστικό υπόλοιπο του λογαριασμού τους στη τράπεζα την 31 Δεκεμβρίου υπερβαίνει τα 5900€.

8. Όσοι έχουν άδεια της αρμόδιας αρχής να πωλούν αγαθά πλανόδιοι ή στις λαϊκές αγορές.

9. Όσοι είναι κύριοι ή επικαρπωτές ή νομείς ή κάτοχοι γεωργικής γης την οποία καλλιεργούν υπό κάλυψη (θερμοκήπιο),εφόσον έχει κάλυψη από 2 στρέμματα και πάνω, καθώς και όσοι εισέπραξαν μέσα στο έτος φόρο προστιθεμένης αξίας από 881€ και άνω.

10. Όποιος προκληθεί με έγγραφο του προϊστάμενου της ΔΟΥ. Στην περίπτωση αυτή ο καλούμενος υποχρεούται να υποβάλλει τις οικείες δηλώσεις μέσα σε 30 μέρες από την ημερομηνία της επίδοσης σε αυτόν της οικείας πρόσκλησης.

11. **ΕΞΑΙΡΕΣΗ:** Δεν έχει υποχρέωση να υποβάλλει δήλωση το φυσικό πρόσωπο που το εισόδημα του είναι μέχρι 6000€ και προκύπτει με βάση τις αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες του άρθρου 16 του Κ.Φ.Ε., όπως κατοικίες, αυτοκίνητα, ιδιωτικά σχολεία, σκάφη αναψυχής, αεροσκάφη κτλ. (φορολογικός οδηγός 2011 από Υπουργείο οικονομικών).

Πως δηλώνεται το εισόδημα²⁸

1) Οι σύζυγοι έχουν υποχρέωση να υποβάλλουν κοινή δήλωση για τα εισοδήματα τους, στα οποία ο φόρος υπολογίζεται χωριστά. Σε αυτή τη περίπτωση η δήλωση υπογράφεται και από τους δυο συζύγους.

2) Οι σύζυγοι υποβάλλουν χωριστά δήλωση όταν:

- Όταν δεν μένουν μαζί κατά το χρόνο υποβολής της φορολογικής δήλωσης, λόγω διακοπής έγγαμης συμβίωσης.
- Όταν ένας από τους δυο είναι σε κατάσταση πτώχευσης
- Όταν ο ένας από τους δυο έχει υποβληθεί σε δικαστική συμπαράσταση.

3) Υποχρέωση υποβολής δήλωσης έχουν επίσης:

- Ο πατέρας για τα εισοδήματα των ανηλίκων παιδιών που φορολογούνται χωριστά. Αν δεν υπάρχει πατέρας ή έχει χάσει τη γονική μέριμνα, την υποχρέωση υποβολής της δήλωσης έχει η μητέρα.

²⁸ Μελάς Χ., (2010), *Η νέα φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων - νομικών προσώπων. Κωδικοποίηση μετά και το Νόμο 3842/23-4-2010*, σελ 34

- Ο προσωρινός διαχειριστής ή κηδεμόνας ή ο σύνδικος πτώχευσης ή ο μεσεγγυούχος για περιπτώσεις σχολάζουσας κληρονομιάς ή επιδικίας ή μεσεγγύησης αντίστοιχα.
- Ο επίτροπος ή ο κηδεμόνας ή ο δικαστικός συμπαραστάτης στις περιπτώσεις ανηλίκων ή αυτών που έχουν υποβληθεί σε δικαστική συμπάρσταση.
- Οι κληρονόμοι του φορολογούμενου για το συνολικό εισόδημα του μέχρι την ημέρα του θανάτου του.

4) Φορολογείται χωριστά το εισόδημα ανηλίκου άγαμου παιδιού που προέρχεται από την παροχή προσωπικής του εργασίας, από περιουσιακά στοιχεία που έχουν περιέλθει από κληρονομιά ή δωρεά εκτός από τις δωρεές και γονικές παροχές που του έγιναν από τους γονείς του, τα οποία φορολογούνται στο όνομα του γονέα.

Από περιουσιακά στοιχεία που έχουν περιέλθει σε αυτό από δωρεές ή γονικές παροχές που έγιναν σε αυτό από τον γονέα του ο οποίος απεβίωσε κατά το χρόνο που προκύπτει το εισόδημα από τα περιουσιακά στοιχεία. Από σύνταξη λόγω θανάτου ενός γονέα. Από περιουσιακά στοιχεία με βάση δικαστική απόφαση που έχουν περιέλθει στο ανήλικο τέκνο. Στις περιπτώσεις αυτές υποβάλλεται από το νόμιμο εκπρόσωπο του ανηλίκου χωριστή δήλωση στο όνομα του ανηλίκου. (φορολογικός οδηγός 2011 από Υπουργείο οικονομικών.

Πως και πότε υποβάλλεται η δήλωση²⁹

Η δήλωση υποβάλλεται σε δυο αντίτυπα στον προϊστάμενο της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας (ΔΟΥ) προσωπικώς από τον φορολογούμενο ή από πρόσωπο ειδικά εξουσιοδοτημένο ή στέλνεται ταχυδρομικά με συστημένη επιστολή ή υποβάλλεται ηλεκτρονικά μέσω διαδικτύου. Η υποβολή της δήλωσης είναι υποχρεωτική για όλα τα φυσικά πρόσωπα, επιτηδευματίες που ασκούν ατομική επιχείρηση ή ελεύθερο επάγγελμα.

²⁹ Μελάς Χ., (2010), *Η νέα φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων - νομικών προσώπων. Κωδικοποίηση μετά και το Νόμο 3842/23-4-2010* σελ. 37

Ημερομηνίες Υποβολής Δηλώσεων

Τελευταίο ψηφίο ΑΦΜ	Εισοδηματίες, ελεύθεροι επαγγελματίες, ατομικές επιχειρήσεις, συμμετοχή σε Ε.Π.Ε	Γεωργικό εισόδημα, εισόδημα από εκμίσθωση ή δωρεάν παραχώρηση γεωργικής γης	Ανώνυμες εταιρείες και υποκαταστήματα αλλοδαπών εταιρειών με διμερής σύμβαση	Εισοδημ/τα Από μισθούς Και συντάξεις
1	Ως 20/5	20/5	10/5	17/5
2	20/5	20/5	11/5	18/5
3	20/5	20/5	12/5	19/5
4	20/5	20/5	13/5	20/5
5	20/5	20/5	16/5	23/5
6	20/5	20/5	17/5	24/5
7	20/5	20/5	18/5	25/5
8	20/5	20/5	19/5	26/5
9	20/5	20/5	20/5	27/5
10,20,30,40,50	20/5	20/5	23/5	30/5
60,70,80,90,χωρίς ΑΦΜ	20/5	20/5	24/5	31/5

Πηγή: <http://www.forin.gr/articles/article/4520/nomos-384223-4-2010>

Υπολογισμός και καταβολή της Οφειλής³⁰

Από την εκκαθάριση της δήλωσης μπορεί να προκύψει υποχρέωση καταβολής (χρεωστικό υπόλοιπο) ή δικαίωμα επιστροφής χρημάτων(πιστωτικό υπόλοιπο). Το σύνολο της οφειλής θα καταβληθεί σε τρεις ίσες δόσεις από τις οποίες η πρώτη θα καταβληθεί μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα του επόμενου μήνα για τις δημόσιες υπηρεσίες από τη βεβαίωση του φόρου και η καθεμία από τις επόμενες την τελευταία εργάσιμη, για τις δημόσιες υπηρεσίες, ημέρα του τρίτου και πέμπτου μήνα, από τη βεβαίωση φόρου. Αν ο φόρος βεβαιωθεί τους μήνες Αύγουστο και Σεπτέμβριο του οικείου οικονομικού έτους, θα καταβληθεί σε δυο ίσες δόσεις από τις οποίες η πρώτη θα καταβληθεί μέχρι την τελευταία εργάσιμη, για τις δημόσιες υπηρεσίες, ημέρα του επόμενου μήνα από τη βεβαίωση φόρου και η δεύτερη την τελευταία εργάσιμη ημέρα του τρίτου μήνα από τη βεβαίωση του φόρου.

Αν ο φόρος βεβαιωθεί το μήνα Οκτώβρη του οικείου οικονομικού έτους και μετά θα καταβληθεί εφάπαξ μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα του μεθεπόμενου μήνα από τη βεβαίωση του φόρου. Αν η συνολική οφειλή είναι μέχρι 250€ για τον ίδιο και για τη σύζυγο του αθροιστικά, μπορεί να καταβληθεί μέχρι την τελευταία ημέρα για τις δημόσιες υπηρεσίες εργάσιμη, του μεθεπόμενου μήνα από τη

³⁰ Καραγιάννης Δ.,(2011) , ΦΠΑ – Δηλώσεις στην Πράξη, σελ 37

βεβαίωση. Αν η δήλωση υποβληθεί ηλεκτρονικά μέσω διαδικτύου παρέχεται επιπλέον έκπτωση 1.5% και μέχρι 118€ ανεξάρτητα από τον αριθμό των δόσεων. Αν προκύψει πιστωτικό υπόλοιπο, αυτό θα επιστραφεί μέσω τραπεζών.

Δικαιολογητικά που συνοποβάλλονται με τη δήλωση:³¹

- 1) Όλα τα δικαιολογητικά που συνοποβάλλονται με την ετήσια δήλωση φορολογίας εισοδήματος πρέπει να είναι διατυπωμένα στην Ελληνική γλώσσα. Αν ο εκδότης αυτών των δικαιολογητικών είναι αλλοδαπός, γενικά μαζί με καθένα από αυτά τα δικαιολογητικά πρέπει να υποβάλλεται και μετάφραση του στα ελληνικά.
- 2) Η υποβολή των πιο πάνω δικαιολογητικών γίνεται με τα πρωτότυπα των σχετικών τιμολογίων ή αποδείξεων.
- 3) Τα δικαιολογητικά που απαιτούνται σε κάθε περίπτωση καθορίζονται από διάταξη του νόμου ή από υπουργικές αποφάσεις.
- 4) σε περίπτωση υποβολής της δήλωσης ηλεκτρονικά, τα δικαιολογητικά δεν συνοποβάλλονται αλλά φυλάσσονται από τον φορολογούμενο και παραδίδονται εφόσον ζητηθούν.

ΚΛΙΜΑΚΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Κλιμάκιο εισοδήματος	Φορολογικός συντελεστής	Φόρος κλιμακίου	Σύνολο Εισοδήματος	Σύνολο φόρου
12.000	0	0	12.000	0
4.000	18	720	16.000	720
6.000	24	1440	22.000	2160
4.000	26	1040	26.000	3200
6.000	32	1920	32.000	5120
8.000	36	2880	40.000	8.000
20.000	38	7600	60.000	15.600
40.000	40	16.000	100.000	31.600
Υπερβάλλον	45			

Πηγή: <http://www.forin.gr/articles/article/4520/nomos-384223-4-2010>

Το αφορολόγητο ποσό των 12.000€ ισχύει εφόσον ο φορολογούμενος προσκομίσει τις απαιτούμενες αποδείξεις από τις δαπάνες αγοράς και λήψης υπηρεσιών τις οποίες πραγματοποιεί ο ίδιος ή η σύζυγος του ή τα τέκνα του που τον

³¹ Καραγιάννης Δ.,(2011) , *Φορολογικά φοροτεχνικά*, σελ 347

βαρύνουν. Στις πιο πάνω αποδείξεις δεν περιλαμβάνονται αποδείξεις τις ΔΕΚΟ, όπως λογαριασμοί ύδρευσης, ηλεκτρισμού, αποχέτευσης, και δαπάνες εισιτηρίων κάθε μεταφορικού μέσου.

Το ελάχιστο πόσο των αποδείξεων δαπανών που απαιτείται να προσκομιστούν ορίζεται με βάση το εισόδημα του φορολογούμενου ανά κλίμακα ως εξής: α) για ατομικό εισόδημα ως 12.000€ σε ποσοστό 10% αυτού και β) για ατομικό εισόδημα πάνω από 12.000€ για το τμήμα αυτού μέχρι 12.000€ σε ποσοστό 10% και για το τμήμα πάνω από 12.000 σε ποσοστό 30% αυτού. Όταν το ατομικό εισόδημα είναι μέχρι 6.000€ δεν απαιτούνται αποδείξεις δαπανών. Αν το ποσό των προσκομιζόμενων αποδείξεων δαπανών, υπολείπεται του πιο πάνω ποσοστού, τότε επιβάλλεται φόρος 10% επί της διαφοράς. Αν το ποσό των προσκομιζόμενων αποδείξεων δαπανών υπερβαίνει το ποσοστό αυτό εκπίπτει από το συνολικό φόρο, που προκύπτει από τη κλίμακα εισοδήματος με συντελεστή 10% επί της διαφοράς. Το ποσό των δαπανών δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 15.000€ για τον υπόχρεο, και τις 30.000€ για συζύγους. Οι δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί υπολογίζονται αθροιστικά και για τους δυο συζύγους εφόσον έχουν περιληφθεί στην αρχική δήλωση και επιμερίζονται ανάλογα με το ύψος του εισοδήματος του καθένα χωριστά. Όταν ο ένας σύζυγος δηλώνει εισόδημα μέχρι 6.000€ οι αποδείξεις που προσκομίζονται καλύπτουν το αφορολόγητο ποσό του άλλου συζύγου εφόσον αυτό υπερβαίνει τα 6.000€.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΑΠΑΝΩΝ

ΕΙΣΟΔ. ΔΑΠΑΝΕΣ ΕΙΣΟΔ ΔΑΠΑΝΕΣ

6000	0	28000	6000
7.000	700	29.000	6300
8.000	800	30.000	6600
9.000	900	31.000	6900
10.000	1000	32.000	7200
11.000	1100	33.000	7500
12.000	1200	34.000	7800
13.000	1500	35.000	8100
14.000	1800	36.000	8400
15.000	2100	37.000	8700
16.000	2400	38.000	9000
17.000	2700	39.000	9300
18.000	3000	40.000	9600
19.000	3300	41.000	9900
20.000	3600	42.000	10200
21.000	3900	43.000	10500
22.000	4200	44.000	10800
23.000	4500	45000	11100
24.000	4800	46.000	11400
25.000	5100	47.000	11700
26.000	5400	48.000	12000
27.000	5700		

Πηγή: Μελάς Χ., (2010), *Η νέα φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων - νομικών προσώπων.*

Κωδικοποίηση μετά και το Νόμο 3842/23-4-2010, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα

Αύξηση του αφορολόγητου ποσού των 12.000€ δικαιούται ο φορολογούμενος λόγω παιδιών που τον βαρύνουν ως εξής:

Κατά 1500€ εάν βαρύνεται με ένα παιδι, 3000€ εάν έχει δυο παιδιά, κατά 11500€ εάν έχει τρία παιδιά, και κατά 2000€ για κάθε παιδί πάνω από τα τρία παιδιά.

Σύμφωνα με τα παραπάνω ο φορολογούμενος που έχει ένα παιδί και τον βαρύνει το αφορολόγητο του διαμορφώνεται στα 13.500€ εάν τον βαρύνουν δυο παιδιά το αφορολόγητο του διαμορφώνεται στα 15000€ εάν έχει τρία παιδιά το αφορολόγητο διαμορφώνεται στα 23.500€ ,εάν τον βαρύνουν τέσσερα παιδιά το αφορολόγητο του φτάνει στα 25.500€ κ.ο.κ.

Υποβολή των αποδείξεων³²

Σύμφωνα με την εγκύκλιο ΠΟΛ.1135/4.10.2010 οι φορολογούμενοι υποβάλλουν τις αποδείξεις δαπανών σε ειδική ηλεκτρονική πλατφόρμα ή σε κλειστό φάκελο στην αρμόδια για την φορολογία εισοδήματος Δ.Ο.Υ. όπου θα αναγράφονται τα εξής:

Α) ονοματεπώνυμο και Α.Φ.Μ. υπόχρεου

Β) αριθμός αποδείξεων

Γ) συνολικό ποσό αποδείξεων

Ο φάκελος αυτός θα παραμείνει κλειστός στη Δ.Ο.Υ. μέχρι την ημερομηνία λήξης των φορολογικών δηλώσεων. Μετά την ολοκλήρωση των φορολογικών δηλώσεων θα ανοιχθούν και θα πραγματοποιηθεί δειγματοληπτικός έλεγχος. Για την αναγνώριση των αποδείξεων από την Φορολογική αρχή θα πρέπει να διακρίνεται η επωνυμία της εκδότριας επιχείρησης, ο Α.Φ.Μ., η ημερομηνία έκδοσης της απόδειξης καθώς και το τελικό ποσό αυτής.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

1) ΕΙΣΟΔΗΜΑ 25.000
12.000x10%=1200
ΠΛΕΟΝ 25.000-12.000=13.000€
13.000x30%=3900 ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ
ΕΙΣΟΔΗΜΑ: 1200+3900=5100

2) ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΡΧΙΚΗ ΤΟΥ ΔΗΛΩΣΗ ΔΗΛΩΝΕΙ ΤΑ
ΑΚΟΛΟΥΘΑ:
ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ: 21.000
ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΔΑΠΑΝΩΝ: 2900
12.000x10%= 1200
ΠΛΕΟΝ 21.000-12.000= 9000
9000x30%= 2700
ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ: 1200+2700= 3900
ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ
ΠΡΟΣΚΟΜΙΖΟΜΕΝΟ ΠΟΣΟ ΑΠΟΔΕΙΞΕΩΝ 2900
ΜΕΙΟΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΟ ΠΟΣΟ ΑΠΟΔΕΙΞΕΩΝ - 390
ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΡΝΗΤΙΚΗ -1000

³² Καραγιάννης Δ.,(2011) , Φορολογικά φοροτεχνικά ,cd σελ 18

**ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ $1000 \times 10\% = 100$ ΕΥΡΩ
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ**

ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ		ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΔΑΠΑΝΩΝ
ΤΟΥ ΣΥΖΥΓΟΥ	ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ	
25.000	21.000	11.000

3) ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΧΥΕΙ ΤΟΥ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟΥ

Α) του συζύγου

$$12.000 \times 10\% = 1200$$

$$13.000 \times 30\% = 3900$$

Απαιτούμενες δαπάνες 5100

Β) της συζύγου

$$12.000 \times 10\% = 1200$$

$$9.000 \times 30\% = 2700$$

Απαιτούμενες δαπάνες 3.900

Σύνολο δαπανών $5.100+3.900=9.000$

Επιμερισμός δαπανών

Α)δαπάνες που αναλογούν στον σύζυγο $11.000 \times 25.000 / 46.000 = 5978,5$

Β)δαπάνες που αναλογούν στην σύζυγο $11.000 \times 21.000 / 46.000 = 5021,5$

Προσδιορισμός διαφοράς του συζύγου

Προσκομιζόμενο ποσό δαπανών 5978,5

-απαιτούμενο ποσό δαπανών - 5100,0

Διαφορά θετική 878,5

Προσδιορισμός διαφοράς της συζύγου

Προσκομιζόμενο ποσό δαπανών 5021,7

-απαιτούμενο ποσό δαπανών 3600,0

Διαφορά θετική 1421,7

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ

ΩΦΕΛΕΙΑ ΠΟΥ ΑΝΑΛΟΓΕΙ ΣΤΟΝ ΣΥΖΥΓΟ $878,5 \times 10\% = 87,85$

ΩΦΕΛΕΙΑ ΠΟΥ ΑΝΑΛΟΓΕΙ ΣΤΗ ΣΥΖΥΓΟ $1421,7 \times 10\% = 142,17$

Πηγή Μελάς Χ., (2010), *Η νέα φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων - νομικών προσώπων.*

Κωδικοποίηση μετά και το Νόμο 3842/23-4-2010, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα

Εκπτώσεις δαπανών από το συνολικό εισόδημα³³

- 1) Το 100% των εισφορών που καταβάλλονται σε ασφαλιστικά ταμεία εφόσον η καταβολή τους είναι υποχρεωτική από το νόμο
- 2) Αφαιρούνται από το εισόδημα έξοδα ιατρικής περίθαλψης του φορολογούμενου καθώς και των προσώπων που τον βαρύνουν. (αμοιβές που καταβάλλονται σε ιατρούς όλων των ειδικοτήτων για ιατρικές επισκέψεις ή εξετάσεις.)

³³ Καραγιάννης Δ., (2011), *ΦΠΑ – Φορολογικά, φοροτεχνικά*, σελ 428

- 3) Αφαιρούνται τα έξοδα ιατρικής περίθαλψης που βαρύνουν και συνοικούν με τον φορολογούμενο και παρουσιάζουν αναπηρία με ποσοστό 67%, νοητική καθυστέρηση ή είναι τυφλοί.
- 4) Το 100% των τόκων στεγαστικών δανείων για αγορά α' κατοικίας εκπίπτει από το φορολογητέο εισόδημα εφόσον οι συμβάσεις δανείων συναφθείσα μέχρι 31/12/1999
- 5) Το 100% των τόκων δανείων για αναστήλωση, επισκευή, συντήρηση κτισμάτων ή κτισμάτων που βρίσκονται σε περιοχές χαρακτηριζόμενες ως παραδοσιακά τμήματα πόλεων.
- 6) Το 100% των τόκων στεγαστικών δανείων για αγορά α' κατοικίας μέχρι 120 τ.μ. εκπίπτει από το φορολογητέο εισόδημα εφόσον οι συμβάσεις δανείων συναφθείσα από 1/1/2000 μέχρι 31/12/2002. Αν η κατοικία είναι μεγαλύτερη από 120 τ.μ το ποσό των τόκων που εκπίπτει περιορίζεται στο μέρος που αναλογεί στα 120 τ.μ επιμεριστικά.
- 7) Το 20% της δαπάνης που καταβλήθηκε για την αγορά μεριδίων μετοχικών και αμοιβαίων κεφαλαίων εσωτερικού.
- 8) Εκπίπτει δαπάνη χωρίς δικαιολογητικά ποσό 2400€ για τον ίδιο τον φορολογούμενο και για κάθε πρόσωπο που συνοικούν μαζί του και τον βαρύνουν εφόσον παρουσιάζουν α) αναπηρία, νοητική καθυστέρηση, ψυχική πάθηση με βάση τη γνωμάτευση υγειονομικής επιτροπής, β) είναι τυφλοί που είναι γραμμένοι στο μητρώο των τυφλών που τηρείται στην οικεία νομαρχία, γ) είναι νεφροπαθείς που τελούν αιμοκάθαρση ή έχουν κάνει μεταμόσχευση νεφρού, ή κάνουν μεταγγίσεις αίματος, δ) είναι ανάπηροι αξιωματικοί ή οπλίτες οι οποίοι παίρνουν σύνταξη από το δημόσιο ταμείο, ε) είναι θύματα πολέμου και λαμβάνουν σύνταξη από πολεμική αιτία. Με τα θύματα πολέμου εξομοιώνονται και τα πρόσωπα τα οποία ως μέλη οικογενειών αξιωματικών και οπλιτών οι οποίοι απεβίωσαν κατά την εκτέλεση υπηρεσίας σε ειρηνική περίοδο δικαιούνται τη σύνταξη από το δημόσιο ταμείο.

Συμπληρωματικός φόρος³⁴

Αν στο συνολικό εισόδημα περιλαμβάνεται και εισόδημα από ακίνητα, το ακαθάριστο ποσό αυτού υποβάλλεται και σε συμπληρωματικό φόρο, ο οποίος υπολογίζεται με συντελεστή ενάμιση τοις εκατό (1,5%). Περαιτέρω επιβάλλεται

³⁴ Μελάς Χ., (2010), *Η νέα φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων - νομικών προσώπων. Κωδικοποίηση μετά και το Νόμο 3842/23-4-2010*, σελ 49

αυξημένο ποσό συμπληρωματικού φόρου το οποίο ορίζεται σε ποσοστό 3% στο ακαθάριστο εισόδημα από ακίνητα που χρησιμοποιούνται ως κατοικίες, εφόσον η επιφάνεια καθεμίας από αυτές υπερβαίνει τα 300 τ.μ.

Το αυξημένο αυτό ποσοστό συμπληρωματικού φόρου επιβάλλεται στο ακαθάριστο εισόδημα από εκμισθωμένες κατοικίες.

Το ποσό αυτό του συμπληρωματικού φόρου δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο από το ποσό του φόρου που αναλογεί στο συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου.

Μειώσεις φόρου³⁵

Το ποσό του φόρου που προκύπτει με βάση την κλίμακα μειώνεται κατά περίπτωση ως εξής:

1) Κατά ποσοστό 20%

Α) Για έξοδα νοσοκομειακής περίθαλψης.

Β) Δαπάνη καταβαλλόμενου μισθώματος, καθώς και του ποσού δαπάνης διδασκτρών για φροντιστήρια εκπαιδευτικών μαθημάτων, ή ξένων γλωσσών.

Γ) Τόκους στεγαστικών δανείων που έχει συναφθεί από 1/1/2003.

Δ) Δαπάνη για ασφάλιστρα ζωής, θανάτου, ατυχημάτων, ασθένειας

Ε) Διατροφή που καταβάλλεται από τον ένα σύζυγο στον άλλο τον οποίο επιδικάστηκε ή συμφωνήθηκε με συμβολαιογραφική πράξη

Στ) Δαπάνες για δωρεές, χορηγίες κτλ

Ζ) δαπάνες για δικηγόρους

2) Κατά ποσοστό 10% για τις δαπάνες για επεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης ακινήτου.

Έπίσης για τον φορολογούμενο που αποκτά εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες εφόσον αυτός προσφέρει υπηρεσίες ή κατοικεί για 9 μήνες σε νομούς ΞΑΝΘΗΣ, ΡΟΔΟΠΗΣ, ΕΒΡΟΥ, ΛΕΣΒΟΥ, ΧΙΟΥ, ΣΑΜΟΥ ΚΑΙ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΩΝ, καθώς και σε περιοχή των νομών ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑΣ, ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ, ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ, ΦΛΩΡΙΝΑΣ, ΣΕΡΡΩΝ, ΚΙΛΚΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΜΑΣ η οποία συμπεριλαμβάνεται σε ζώνη βάθους 20 χλμ. από τη μεθοριακή γραμμή, το ποσό του φόρου μειώνεται με 60€ ανά τέκνο που τον βαρύνει.

³⁵ Μελάς Χ., (2010), *Η νέα φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων - νομικών προσώπων. Κωδικοποίηση μετά και το Νόμο 3842/23-4-2010*, σελ 55

Αν με βάση τη φορολογική κλίμακα, δεν προκύπτει ποσό φόρου για τον φορολογούμενο ή είναι μικρότερο από το άθροισμα μειώσεων, και αν η μείωση λόγω παραμεθόριου που αφορούν αυτόν προσωπικά, τότε ολόκληρο το ποσό των μειώσεων ή η διαφορά που προκύπτει μειώνει το ποσό του φόρου που προκύπτει με βάση την φορολογική κλίμακα για τον άλλο σύζυγο.

Αν το ποσό μειώσεων που προκύπτει είναι μεγαλύτερο από τον φόρο, τότε η διαφορά δεν επιστρέφεται ούτε συμψηφίζεται.

Κεφάλαιο 4^ο: Φορολογικός νόμος, ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα

Στη δεκαετία του 80 έγιναν πολλές προσπάθειες φορολογικών μεταρρυθμίσεων τόσο στις αναπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες που με τη σειρά τους οδήγησαν σε μια αλλαγή της φορολογικής σύνθεσης. Πολλοί ερευνητές ασχολήθηκαν και μελέτησαν τη σχέση ανάμεσα στη φορολογική και την οικονομική δομή και την επίδραση που έχουν οι αλλαγές της φορολογικής πολιτικής στην οικονομική ανάπτυξη και κατ' επέκταση στην ανταγωνιστικότητα των χωρών.

Ένας από τους βασικούς σκοπούς της φορολογικής πολιτικής, εκτός από την κάλυψη των δημοσίων δαπανών, είναι και η περαιτέρω ανάπτυξη γενικά με ένταση της επιχειρησιακής και οικονομικής δραστηριότητας του Δημοσίου αλλά και του Ιδιωτικού τομέα. Αυτός ο στόχος υπηρετείται, όταν η Δημοσιονομική λειτουργία βασίζεται στις αρχές του δικαίου και της οικονομικής σκοπιμότητας.

Η δημοσιονομική ανισορροπία εκδηλώνεται συνήθως, με αύξηση κρατικών ελλειμμάτων, άνοδο του δημόσιου χρέους, αποδυνάμωση της ιδιωτικής οικονομικής δραστηριότητας. Το φαινόμενο συναντάται, σε μη ορθή μακροοικονομική πολιτική της εκάστοτε κυβέρνησης, όταν αυτή παρακολουθεί μόνο τις πρόσκαιρες αναγκαιότητες του κράτους και της κοινωνίας γενικότερα. Η φορολογία είναι απαραίτητη για τη λειτουργία του κράτους, πρέπει όμως και οι υπηρεσίες που προσφέρει το κράτος στους φορολογούμενους πολίτες του να είναι ανάλογες των φορολογικών τους υποχρεώσεων.

Στην Αμερική αμφισβητήθηκε, ως αντισυνταγματική, η υποχρέωση υποβολής δήλωσης φόρου εισοδήματος χωρίς αποτέλεσμα, με αντιπρόταση την κατάργηση του φόρου εισοδήματος, χάριν ανακούφισης των φορολογουμένων, να καθιερωθεί ένας πάγιος εθνικός φόρος στις πωλήσεις, ΦΠΑ ή άλλος ειδικός φόρος, χωρίς όμως η άποψη αυτή να επιβληθεί, διότι έτσι θα υπήρχε ανισότητα κατανομής στα δημόσια βάρη μεταξύ οικονομικά ισχυρών και πτωχών οικονομικών τάξεων.

Κατά τον Βενιαμίν Φραγκλίνο «σε αυτόν τον κόσμο δεν είναι τίποτε τόσο βέβαιο όσο ο θάνατος και ο φόρος. Το δεύτερο – ο φόρος – συντηρεί το παρόν και το μέλλον της ζωής. Με αυτό το εργαλείο το κράτος οργανώνει και συντηρεί την έννομη τάξη, Παιδεία, Υγεία, Συγκοινωνία, Συντάξεις κλπ. Ακόμα στο όνομα της Κοινωνικής Δικαιοσύνης (Κοινωνικό Κράτος) ανακατανέμει τα εισοδήματα χάριν των ασθενέστερων οικονομικά τάξεων, και συμβάλλει σε πολλές χώρες με ανάλογα φορολογικά κίνητρα στην ανάπτυξη της κοινωνίας».

Το φορολογικό σύστημα των οικονομικά καθυστερημένων κρατών με μικρή παραγωγικότητα και χαμηλό επίπεδο, σπάνια αποδίδει έσοδα το 30% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος(ΑΕΠ), με κύρια έκφραση τους εμμέσους φόρους. Στις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες ο άμεσος φόρος (φόρος εισοδήματος) τείνει να καταλάβει πρωτεύουσα θέση με συμμετοχή του φόρου αυτού σε ποσοστό 60% των εσόδων.³⁶

Επίσης σε περίοδο ανάπτυξης, η αύξηση των φόρων, δεν προκαλεί βλάβη στη δημοσιονομική ισορροπία, ενώ σε περίοδο ύφεσης, η αύξηση των φόρων διευρύνει την κάμψη της οικονομίας, την περαιτέρω μείωση του εισοδήματος και αντίστοιχα της οικονομικής δραστηριότητας. Η αυστηρή φορολογία θα αποσπάσει προσωρινά, μεγαλύτερα ποσά φόρων για το κράτος, αλλά θα μειωθεί η φορολογητέα ύλη, είτε με απόκρυψη (φοροδιαφυγή), είτε με αποφυγή κτήσεως εισοδήματος και κατά συνέπεια μεσομακροπρόθεσμα θα περιοριστούν οι φορολογικές εισπράξεις.

Στη λογική αυτή εντάσσονται και οι Πρόσθετοι φόροι και τα Πρόστιμα που επιβάλλονται σε πολλές χώρες, με την απλή διαπίστωση της φορολογικής παράβασης και όχι με την αναζήτηση της Πρόσθεσης ή Επιδίωξης του φορολογουμένου, όπως γίνεται στη Μ.Βρετανία, Γαλλία, Ιταλία. Η φορολόγηση με αντικειμενικά κριτήρια αποτελεί παθογένεια του δημοσιονομικού συστήματος, διότι πολλές φορές αδικεί. Τα τεκμήρια διακρίνονται σε εκείνα που αφορούν την αύξηση της περιουσίας, και σε εκείνα που λαμβάνονται υπόψη από τις δαπάνες διαβίωσης, εις δε την Ελλάδα ουσιαστικά είναι αμάχητα, δηλαδή δεν μπορούν να αμφισβητηθούν ούτε με προσφυγή στα δικαστήρια. Τα τεκμήρια των δαπανών διαβίωσης, σε χώρες δημοσιονομικά προηγμένες, και με παράδοση στο φόρο εισοδήματος δεν ισχύουν. Τα

³⁶ Σταματόπουλος Δ., (2008). *Ανάλυση - ερμηνεία κώδικα φορολογικών βιβλίων και στοιχείων*, σελ 33

τεκμήρια όμως, αύξησης της περιουσίας (πόθεν έσχες), παρέχουν τη δυνατότητα στη φορολογική αρχή, να αναζητήσει βάσει αυτών το εισόδημα.³⁷

Οι χώρες χαμηλής φορολογίας αναπτύσσονται πιο γρήγορα από τις χώρες με υψηλή φορολόγηση. Πρέπει όμως να γίνει δεκτό ότι η κινητοποίηση εγχώριων πηγών φόρων, είναι η λύση της αυτοδύναμης ανάπτυξης και καμία χώρα δεν μπορεί να αναπτυχθεί, εάν δεν επιστρατεύσει δικούς της πόρους μέσω μιας δίκαιης φορολογίας.

Στην οικονομική ανάπτυξη επιβάλλεται σχεδιασμός αναδιαμόρφωσης του κεφαλαίου, για τις επενδύσεις με αντιστοιχία στις εγχώριες αποταμιεύσεις και στα δημόσια αποθέματα, που αυξάνονται κύρια από τη φορολογική πολιτική του κράτους. Ο υψηλότερος φόρος χειροτερεύει την αποταμίευση και παραμορφώνει την παραγωγή με συνέπεια τη συρρίκνωση της ανάπτυξης. Το μοναδικό μέσο ορθολογικής οικονομικής ανάπτυξης είναι οι επενδύσεις, πραγματοποιούμενες από την εγχώρια αποταμίευση ή τον ελεγχόμενο εξωτερικό δανεισμό.

Η προσπάθεια όμως αυτή, εκτός από σωστό οικονομοτεχνικό σχεδιασμό, έχει ανάγκη φορολογικής ευμένειας στο ξεκίνημά της, με χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές, αναγνώριση δαπανών κλπ. Οι συχνές επιδοτήσεις των τόκων, των σχετικών δανείων κεφαλαίου κινήσεως, πάγιων εγκαταστάσεων, των σχετικών υπηρεσιών προσωπικού, οι δωρεές περιουσιακών στοιχείων κλπ, αποτελούν γενικά επισφαλείς προσφορές στην ανάπτυξη, και μάλιστα όταν γίνονται σε χώρες με χαμηλής στάθμης Ελεγκτικές Υπηρεσίες, διότι υπάρχει ο κίνδυνος κατάχρησης και αθέμιτου ανταγωνισμού.³⁸

Οι φόροι μεταφέρουν αγοραστική δύναμη από την ιδιωτική οικονομία στη δημόσια οικονομία, η οποία καλύπτει τις οικονομικές λειτουργίες του κράτους, και διακρίνονται σε άμεσους και έμμεσους φόρους.

Οι άμεσοι φόροι φορολογούν το εισόδημα, ενώ οι έμμεσοι την κατανάλωση. Οι άμεσοι φόροι (φόρος εισοδήματος, κληρονομιών, γονικών παροχών) συνήθως είναι προοδευτικοί και φορολογούνται με κλιμακωτή κλίμακα.

³⁷ Κορομηλάς Γ.,(2012), *Φορολογικές Σημειώσεις 2012* σελ 22

³⁸ Κορομηλάς Γ.,(2012), *Φορολογικές Σημειώσεις 2012* σελ 42

Οι έμμεσοι φόροι είναι αναλογικοί και φορολογούνται με ενιαίο συντελεστή. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι άμεσοι φόροι είναι προσαρμοσμένοι στη φοροδοτική ικανότητα και τη συνταγματική επιταγή, είναι κοινωνικά πιο δίκαιοι και συμβάλλουν στην αναδιανομή του εθνικού εισοδήματος.

Παρ' όλα αυτά όμως οι άμεσοι φόροι είναι λιγότερο ανεκτοί από τους φορολογουμένους, αφού συνεπάγονται μεγάλη οικονομική επιβάρυνση για τα συγκεκριμένα πρόσωπα, που καλούνται να τους καταβάλλουν και δεν έχουμε συγκαλυμμένη φορολόγηση, όπως στους εμμέσους φόρους που ενσωματώνονται στην τιμή και είναι μικρής αξίας ανά συναλλαγή.

Επιπλέον, οι άμεσοι φόροι απαιτούν μεγάλα έξοδα βεβαίωσης και είσπραξης (έξοδα ελέγχου λογιστικών βιβλίων, προσφυγές κ.λπ.).

Οι έμμεσοι φόροι είναι περισσότερο κοινωνικά άδικοι, αφού ως φόροι κατανάλωσης έχουν ενιαίο συντελεστή και όσο μεγαλύτερο είναι το εισόδημα τόσο μικρότερο είναι το ποσοστό του εισοδήματος που δαπανάται και κατά συνέπεια φορολογείται.

Οι υποστηρικτές των έμμεσων φόρων ισχυρίζονται ότι οι άμεσοι φόροι επιδρούν αρνητικά στην οικονομική δραστηριότητα, ενώ οι έμμεσοι φόροι πλήττουν την κατανάλωση και αυξάνουν την αποταμίευση.

Τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα με την επιβολή έμμεσων φόρων και μείωση των άμεσων φόρων αυξάνουν την αποταμίευση, δημιουργούν κοινωνικό πλεόνασμα και στη συνέχεια επένδυση και ανάπτυξη. Θεωρία που δυστυχώς δεν επαληθεύτηκε τα τελευταία χρόνια με τη μείωση των φορολογικών συντελεστών στις επιχειρήσεις και τους φόρους περιουσίας (κληρονομιών, γονικών παροχών, δωρεών), εφόσον η ανάπτυξη που επιτεύχθηκε τα προηγούμενα χρόνια κατά κύριο λόγο οφειλόταν στην αύξηση του δημόσιου δανεισμού.³⁹

Σήμερα, σε περίοδο ύφεσης, εφόσον δεν υπήρχε η πίεση των δημοσίων δανειστών, έπρεπε να ασκείται επεκτατική πολιτική του δημόσιου τομέα με μείωση των φορολογικών συντελεστών και τόνωση της ζήτησης. Αντιθέτως, σήμερα, σε

³⁹ Σταματόπουλος Δ., (2008), *Ανάλυση - ερμηνεία κώδικα φορολογικών βιβλίων και στοιχείων*, σελ 56

περίοδο ύφεσης ασκείται περιοριστική πολιτική με αύξηση των φόρων, μείωση μισθών και συντάξεων, η οποία πιθανόν να περιορίσει περαιτέρω την οικονομική δραστηριότητα με περαιτέρω πτώση των φορολογικών εσόδων, δημιουργώντας έναν φαύλο κύκλο. Με αυτά τα δεδομένα η μόνη λύση στο οικονομικό αδιέξοδο φαίνεται η προσέλκυση ξένων επενδύσεων ή και η παροχή κινήτρων στους εγχώριους επενδυτές που θα καταβάλλουν το πλεόνασμα που απαιτείται για οικονομική ανάπτυξη.

Εν κατακλείδι καμία χώρα δεν αναπτύχθηκε με επιδοματικές πολιτικές. Χρειάζονται φορολογικοί νόμοι που θα προβλέπουν και θα προωθούν την ανάπτυξη και φυσικά θα προστατεύουν τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην χώρα αλλά και αυτές που θέλουν να επενδύσουν σε αυτή.

Η συζήτηση σχετικά με την ανταγωνιστικότητα αποτελεί αναμφισβήτητα σημαντικό κεφάλαιο της σύγχρονης οικονομικής θεωρίας. Στην ιστορία των οικονομικών ιδεών, δεν είναι πολλές οι περιπτώσεις που μια έννοια πραγματοποιεί το άλμα από την αφάνεια στο προσκήνιο μέσα σε διάστημα λίγων μόνο ετών.

Η ανταγωνιστικότητα των χωρών είναι το πεδίο εκείνο της οικονομικής θεωρίας που αναλύει τα στοιχεία και τις πολιτικές εκείνες που διαμορφώνουν την ικανότητα μιας χώρας να δημιουργεί και να διατηρεί ένα περιβάλλον που υποστηρίζει μεγαλύτερη παραγωγή αξίας για τις επιχειρήσεις και μεγαλύτερη ευημερία για τους πολίτες.⁴⁰

Η εθνική ανταγωνιστικότητα είναι το πλέγμα εκείνο των παραγόντων, πολιτικών και θεσμών που προσδιορίζουν το επίπεδο της παραγωγικότητας μιας χώρας. Το επίπεδο της παραγωγικότητας, με τη σειρά του, προσδιορίζει το διατηρήσιμο επίπεδο ευημερίας που μπορεί να απολαμβάνει μία οικονομία. Με άλλα λόγια, οι πιο ανταγωνιστικές οικονομίες μπορούν τείνουν να είναι σε θέση να προσφέρουν υψηλότερα επίπεδα εισοδήματος στους πολίτες τους. Το επίπεδο της παραγωγικότητας προσδιορίζει επίσης την απόδοση των επενδύσεων σε μια οικονομία. Καθώς οι αποδόσεις είναι οι καθοριστικοί προσδιοριστικοί παράγοντες στη μεγέθυνση των οικονομιών, μια πιο ανταγωνιστική οικονομία είναι μια οικονομία που πιθανότατα θα αναπτυχθεί ταχύτερα στο μεσο- και μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

⁴⁰ Δερβιτσιώτης Κ., (1990), *Ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων*, σελ 62

4.1 Επίδραση της φορολογίας στην ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικονομίας

Η ανταγωνιστικότητα συνδέεται άμεσα και άρρητα με την φορολογία της κάθε χώρας. Βασικές συνιστώσες μίας αναπτυξιακής προοπτικής για την ελληνική οικονομία είναι η προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων καθώς και ο επαναπατρισμός ελληνικών κεφαλαίων από το εξωτερικό. Αναφορικά με την πρώτη αναπτυξιακή συνιστώσα, η Ελλάδα τα τελευταία τριάντα χρόνια κατόρθωσε να προσελκύσει λιγότερες άμεσες ξένες επενδύσεις από ότι η Ρουμανία την τελευταία δεκαετία. Ο βασικότερος ανασταλτικός παράγοντας στην προσέλκυση επενδυτικών κεφαλαίων και επενδυτών, πέρα της γραφειοκρατίας και του δύσκολου επιχειρηματικού και επενδυτικού περιβάλλοντος της Ελλάδας, είναι οι πολύ υψηλοί συντελεστές φορολογίας φυσικών προσώπων, 45%, και επιχειρήσεων, 25%. Σε αντίθεση, οι περισσότερες γειτονικές με την Ελλάδα χώρες των Βαλκανίων και της ΝΑ Ευρώπης κατόρθωσαν να προσελκύσουν την τελευταία δεκαετία μεγάλα επενδυτικά κεφάλαια τόσο από την Δύση όσο και από την Ανατολή λόγω των μικρών φορολογικών συντελεστών οι οποίοι κυμαίνονται τόσο για φυσικά πρόσωπα όσο και για επιχειρήσεις στα επίπεδα του 10%. Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές στην Ελλάδα όχι μόνο καθιστούν την χώρα μη ανταγωνιστική στην προσέλκυση ξένων επενδυτών, αλλά αποτελούν την αιτία μεταφοράς της έδρας πολλών ελληνικών επιχειρήσεων σε γειτονικές βαλκανικές χώρες. Η μετανάστευση πολλών χιλιάδων ελληνικών επιχειρήσεων στο εξωτερικό την τελευταία δεκαετία, έχει συνδράμει σημαντικά στη διάβρωση της φορολογικής βάσης και στη μείωση των φορολογικών εσόδων.

Με τον νόμο 3842/10 αλλά και με τους επόμενους μετά από αυτόν γίνεται μια αρκετά σοβαρή προσπάθεια για αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης μέσα από άρθρα που προωθούν τα παραπάνω.

Πιο συγκεκριμένα, όπως έχει τονιστεί ένα φορολογικό σύστημα θα πρέπει να εξασφαλίζει τα έσοδα που απαιτούνται για την ομαλή λειτουργία του κράτους με κοινωνική δικαιοσύνη, λαμβάνοντας υπόψη τη φοροδοτική ικανότητα του ατόμου, την καθολικότητα των φόρων, την αποφυγή διπλής φορολογίας, την ανάπτυξη της οικονομίας, την ανακατανομή των οικονομικών πόρων, την προώθηση υψηλότερου επιπέδου οικονομικών δραστηριοτήτων, με την υπενθύμιση ότι ο φόρος είναι θυσία προς όφελος του κοινωνικού συνόλου. Δεν είναι άστοχο να υποστηριχθεί ότι ο φόρος

εκτός των άλλων, είναι και η συμμετοχή των πολιτών για τη χρήση ή εκμετάλλευση των κοινών αγαθών, υλικών ή άυλων, τα οποία το οργανωμένο κράτος δημιουργεί και θέτει στη διάθεση των πολιτών του. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα για μια κοινωνία που η εκπαίδευση παρέχεται δωρεάν αποτελεί η περίπτωση της επιχείρησης που προσλαμβάνει υπαλλήλους οι οποίοι έχουν π.χ. μια 16ετή εκπαίδευση. Σίγουρα δέχεται εκείνη τη στιγμή χωρίς κόστος ένα έτοιμο επενδεδυμένο κεφάλαιο το οποίο «συνεκμεταλλεύεται» μετά του υπαλλήλου, επωφελούμενοι επιχείρηση και υπάλληλος, οφείλοντας προς το Δημόσιο την επιστροφή αυτού του κεφαλαίου με τη μορφή του φόρου προς όφελος, λειτουργία και συνέχεια της ίδιας της κοινωνίας.

Με τον νόμο 3842/10 ζητούμενο είναι και ένα απλό φορολογικό σύστημα, αλλά το φορολογικό μας σύστημα εξυπηρετεί εκτός από τους δημοσιονομικούς σκοπούς με τις εξορισμού ιδιαιτερότητες του, σκοπούς κοινωνικούς με πληθώρα εκπτώσεων ή ενισχύσεων αδύναμων ομάδων, ιδιαίτερων προβλέψεων που εξυπηρετούν σκοπούς κοινωνικούς, ασφαλιστικούς, υγείας, στεγαστικούς, εκπαιδευτικούς, ενεργειακούς, προβλέψεις με διατάξεις αναπτυξιακού χαρακτήρα τομέων της οικονομίας ή γεωγραφικών περιοχών, διατάξεις για την προστασία της εργασίας, ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και προώθηση της συνεργασίας και γενικότερα ένα πολυσύνθετο πλέγμα διατάξεων που εκτείνεται σε όλο το φάσμα λειτουργίας του κράτους.

Ο έλεγχος για όσους επιλέγονται πρέπει να πραγματοποιείται στην ανθοφορία των επιχειρήσεων και όχι μετά από μια πάροδο πολλών ετών και συνολικά για πολλές χρήσεις με αποτέλεσμα βεβαιώσεις μη επιδεκτικών εισπραξής φόρων λόγω αδυναμίας πληρωμής αλλά και πιθανής αδυναμίας προς λειτουργία των επιχειρήσεων εξ αυτού του γεγονότος.

Επιβάλλεται να γίνονται έλεγχοι από το γραφείο και μην ενοχλείται η επιχείρηση στο χώρο εργασίας της παρά μόνο όπου παρίσταται ανάγκη, επιδιώκεται λιγότερη επαφή του ελεγχόμενου με τον ελεγκτή του.

Απαιτείται άμεση ειδοποίηση του φορολογούμενου όταν δεν υποβάλει δηλώσεις και στη συνέχεια εάν δεν ανταποκριθεί, πρέπει να γίνονται άμεσα προσωρινοί έλεγχοι στους επιτηδευματίες που δεν αποδίδουν ή αποδίδουν ανακριβώς ΦΠΑ ή παρακρατούμενους φόρους.

Με τον μη έλεγχο όλων των επιτηδευματιών και τον καθορισμό δείγματος με ανάλυση κινδύνου λογικό είναι οι φορολογούμενοι να επιδιώξουν την εθελοντική φορολογική συμμόρφωση, ακόμα και ως ενέργεια μείωσης της φοροδιαφυγής και αποφυγής των κριτηρίων ανάλυσης κινδύνου, γιατί είναι βέβαιο ότι όσο μεγαλύτερη είναι η φοροδιαφυγή τόσο μεγαλύτερη είναι η έκθεση κινδύνου.

Για την ενίσχυση της προσπάθειας αυτής καθιερώνεται και η υποχρέωση και ευθύνη των ορκωτών λογιστών και των λογιστών φοροτεχνικών να βεβαιώνουν την ακρίβεια των υποβαλλομένων δηλώσεων.

Οι ορκωτοί λογιστές οφείλουν να εκδίδουν φορολογικό πιστοποιητικό το οποίο θα υποβάλουν υποχρεωτικά στο Υπουργείο Οικονομικών με τις παρατηρήσεις τους, γεγονός που θα κατευθύνει τις επιχειρήσεις προς εθελοντική συμμόρφωση με σκοπό να λάβουν καθαρό πιστοποιητικό, ούτως ώστε να μην δημιουργηθούν πρόσθετες πιθανότητες και να βρεθούν εντός της ανάλυσης κινδύνου προς έλεγχο.

Οι λογιστές φοροτεχνικοί οφείλουν να υπογράφουν τις δηλώσεις και να βεβαιώνουν την ακρίβεια τους. Επίσης καλούνται να συμβάλλουν στην εθελούσια συμμόρφωση και στην προσπάθεια καταπολέμησης της φοροδιαφυγής. Δεν θα υπογράφουν απλά τις δηλώσεις αλλά είναι υπεύθυνοι για την ορθή μεταφορά των οικονομικών δεδομένων από τα στοιχεία στα βιβλία, για την ακρίβεια των δηλώσεων ως προς τη συμφωνία αυτών με τα φορολογικά και οικονομικά δεδομένα που προκύπτουν από τα τηρούμενα βιβλία.

Επίσης, είναι υπεύθυνοι για την ορθή φορολογική αναμόρφωση των αποτελεσμάτων και πρέπει να υποβάλλουν τις δαπάνες που δεν αναγνωρίζονται και τις οποίες θα παραθέτουν αναλυτικά σε κατάσταση που θα συνοδεύει τη δήλωση του επιτηδευματία φορολογούμενου.

Ακόμα έχουν υποχρέωση να υποβάλουν αναλυτικές καταστάσεις για τις υποβληθείσες ή οφειλόμενες δηλώσεις απόδοσης φόρων.

- *Κίνητρα για την διατήρηση θέσεων εργασίας*

Εφόσον στα νομικά πρόσωπα ο κύκλος εργασιών μειώνεται για δύο συνεχόμενες διαχειριστικές περιόδους, έναντι της προηγούμενης κάθε φορά

διαχειριστικής περιόδου, ο συντελεστής φορολογίας κερδών, μειώνεται κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες, με την προϋπόθεση ότι ο αριθμός των εργαζόμενων που υφίσταται κατά την προηγούμενη της διετίας διαχειριστική περίοδο δεν μειώνεται σε καμία από τις τρεις πιο πάνω διαχειριστικές περιόδους. Η μείωση του συντελεστή φορολογίας εφαρμόζεται στα κέρδη των δύο διαχειριστικών περιόδων και αν σε κάποια προκύπτει ζημία, η μείωση του συντελεστή φορολογίας εφαρμόζεται στα κέρδη των επόμενων διαχειριστικών περιόδων και μέχρι να συμπληρωθούν δύο διαχειριστικές περιόδοι ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης.

Τα ίδια ισχύουν και για τις ατομικές επιχειρήσεις και τα φυσικά πρόσωπα που ασκούν ελεύθερο επάγγελμα, στα οποία παρέχεται μείωση των καθαρών κερδών και καθαρών εισοδημάτων κατά ποσοστό 20%.

- *Κίνητρα για την ανάπτυξη ευρυζωνικότητας.*

Με το τελευταίο φορολογικό πλαίσιο (ν. 3842/2010 και το Ν.3943/11) χορηγείται φοροαπαλλαγή ίση με το 20% δαπανών μέχρι 3.000 ευρώ και 10% για δαπάνες από 3.001 μέχρι 6.000 ευρώ για την ενεργειακή αναβάθμιση των ακινήτων που εντάσσονται σε έργα του επιχειρησιακού προγράμματος «Περιβάλλον – Αειφόρος Ανάπτυξη» και ενεργειακής αναβάθμισης ακινήτων μετά από ενεργειακή επιθεώρηση (Εξοικονομώ κατ' οίκον κ.λπ.), οι οποίες καταλαμβάνουν όλα τα ακίνητα.

Η υψηλή επιβάρυνση έχει δυσμενείς συνέπειες στην ανάπτυξη και στην ανταγωνιστικότητα. Είναι αναμφίβολο ότι με τον Ν. 3842/2010 η κυβέρνηση θέσπισε σαρωτικές μεταβολές σε όλο το εύρος της άμεσης και έμμεσης φορολογίας και ειδικότερα στη φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, με στόχο να περιορίσει τη μεγάλη φοροδιαφυγή και να εξαλείψει την άδικη φοροαποφυγή. Στην προσπάθεια αυτή έφθασε ωστόσο και σε κάποιες υπερβολές οι οποίες, ενώ ελάχιστα προσφέρουν στην περιστολή της φοροδιαφυγής, έχουν δυσμενείς συνέπειες στην ανάπτυξη και στην ανταγωνιστικότητα.

Αναφερόμαστε στις μεταβολές που έγιναν στη φορολογία των ανωνύμων εταιρειών οι οποίες θα αρχίσουν να εφαρμόζονται για τα κέρδη που θα προκύψουν από ισολογισμούς που θα συνταχθούν με ημερομηνία 31.12.2010. Ειδικόι μάλιστα

χαρακτηρίζουν τη φορολογία αυτή ιδιόμορφη, δημοσιονομικά ανορθόδοξη και βαρύτατη στην περίπτωση που η ανώνυμη εταιρεία διανέμει κέρδη. Ορισμένοι ακόμη θεωρούν ότι η υψηλή φορολογία των μεγάλων επιχειρήσεων θα τις οδηγήσει σε φυγή, με όποιες συνέπειες συνεπάγεται.

Η φορολογία του συνόλου των κερδών, διανεμόμενων ή όχι, των ΑΕ στο όνομα του νομικού προσώπου με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης, χωρίς δηλαδή παρακράτηση φόρου, θεσπίστηκε για πρώτη φορά από 30.6.1992 με τον Ν. 2065/1992. Τα φυσικά πρόσωπα που ελάμβαναν τα διανεμόμενα κέρδη δεν είχαν καμία φορολογική υποχρέωση για τα κέρδη αυτά, είχαν τη δυνατότητα να τα γράψουν στη φορολογική τους δήλωση για να δικαιολογήσουν τεκμήρια.

Όταν θεσπίστηκε η ιδιόμορφη αυτή φορολογία δεν ανέκυψε ζήτημα ήπιας ή χαριστικής φορολογίας, διότι ο συντελεστής φόρου των ανωνύμων εταιρειών ήταν 40%, με τον οποίο συντελεστή φορολογούνταν και τα διανεμόμενα κέρδη.

Ο πιο πάνω συντελεστής της φορολογίας των αδιανεμήτων και διανεμόμενων κερδών από το οικονομικό έτος 2003 άρχισε σταδιακά μειούμενος. Από το οικονομικό έτος 2003, με τη διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 8 του Ν. 3091/2002 θεσπίστηκε ενιαίος συντελεστής φορολογίας 35% για όλα τα νομικά πρόσωπα (ΑΕ, ΕΠΕ, συνεταιρισμοί κτλ.). Περαιτέρω, με τη διάταξη της παρ.4 του άρθρου 6 του Ν. 3296/2004, νομοθετήθηκε σταδιακή μείωση του πιο πάνω συντελεστή φορολογίας, σε ποσοστό 32% από 1.1.2005, σε ποσοστό 29% από 1.1.2006 και σε ποσοστό 25% από 1.1.2007. Από την ημερομηνία αυτή τα διανεμόμενα στους μετόχους κέρδη, οι αμοιβές των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου των εταιρειών αυτών καθώς και οποιαδήποτε κέρδη διένειμε η εταιρεία, τα οποία αποτελούν κατά κυριολεξία ατομικό εισόδημα, φορολογούνταν με εξάντληση της φορολογίας υποχρέωσης με συντελεστή μικρότερο του μέσου συντελεστή της κλίμακας φόρου φυσικών προσώπων, δηλαδή με συντελεστή μικρότερο του μέσου συντελεστή με τον οποίο φορολογούνταν οι μισθοί και οι συντάξεις.

Το ζήτημα είναι με ποιο συντελεστή φορολογούνται τα κέρδη των ανωνύμων εταιρειών ύστερα από τις μεταβολές που έγιναν. Και τούτο διότι υπάρχουν δύο διαφορετικές απόψεις. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 13 του Ν. 3842/2010, τα μη διανεμόμενα κέρδη θα φορολογηθούν για τη διαχειριστική περίοδο 1/1-31.12.2010 με συντελεστή 24%. Ο συντελεστής αυτός μειώνεται σταδιακά ώστε από τις διαχειριστικές περιόδους που αρχίζουν από 1.1.2014 να ανέλθει σε 20%. Σύμφωνα με τις ίδιες διατάξεις, τα διανεμόμενα με οποιαδήποτε μορφή κέρδη φορολογούνται

με συντελεστή 40%. Έτσι αν η εταιρεία δεν διανείμει κέρδη ο συντελεστής φορολογίας θα είναι για εφέτος 24%, αν όμως διανείμει κέρδη ο συντελεστής φορολογίας της ανώνυμης εταιρείας δεν είναι συγκεκριμένος, ποικίλει ανάλογα με το ποσόν των κερδών που διανέμονται.

Έστω ότι κατά τη διαχειριστική περίοδο 1/1-31.12.2010 η εταιρεία πραγματοποίησε καθαρά κέρδη 100.000 ευρώ και από αυτά διένειμε 60.000 ευρώ. Κατά μια άποψη, τα μη διανεμόμενα κέρδη του ποσού των 40.000 ευρώ θα φορολογηθούν με συντελεστή 24% και τα κέρδη που διανεμήθηκαν θα φορολογηθούν με συντελεστή 40%. Στην περίπτωση αυτή ο μέσος συντελεστής φορολογίας της ανώνυμης εταιρείας θα ανέλθει σε ποσοστό 33,6%. Κατά μια άλλη άποψη, τα πράγματα είναι διαφορετικά. Στον ΚΦΕ ορίζεται ότι «τα διανεμόμενα κέρδη λαμβάνονται από το υπόλοιπο που απομένει μετά την αφαίρεση του αναλογούντος φόρου εισοδήματος». Συνεπώς στο παράδειγμά μας το συνολικό ποσόν των 100.000 ευρώ θα φορολογηθεί με τον συντελεστή 24% και το ποσόν των 60.000 ευρώ που διανεμήθηκε θα φορολογηθεί με συντελεστή 40%. Σε αυτή την περίπτωση ο συντελεστής φόρου της ανώνυμης εταιρείας θα ανέλθει σε ποσοστό 48%.

Μπορούμε να πούμε πως ο νόμος 3842/10 αν και έχει αρκετά στοιχεία που αν εφαρμοστούν στην πράξη μπορούν να πετύχουν κάτι πολύ καλό για την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, εντούτοις μέχρι τώρα και κάτω από την πίεση της πιθανής πτώχευσης εξαιτίας του ελληνικού χρέους δεν έχει καταφέρει να πετύχει και πολλά.

Τώρα που η Ελλάδα δεν μπορεί πλέον να δανείζεται, υπάρχει κίνδυνος η διαδικασία να αναστραφεί και τα εισοδήματα να συρρικνωθούν. Ο μόνος τρόπος να αποτραπεί κάτι τέτοιο και να διασφαλιστεί ότι τα εισοδήματα θα αυξάνονται σε βιώσιμη βάση, είναι να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, η οποία αυτή τη στιγμή είναι η δεύτερη χαμηλότερη στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27. Για να γίνει αυτό θα πρέπει οι φόροι να ελεγχθούν και να μην κινούνται σε ανεξέλεγκτα επίπεδα. Μέσω του νόμου 3842/10 έχει γίνει μια πολύ καλή προσπάθεια ώστε να επικρατήσει ένα πιο δίκαιο σύστημα συλλογής και επιβολής φόρων. Ωστόσο όπως είπαμε παραπάνω για να έχει τα αυτό τα απαραίτητα και επιθυμητά αποτελέσματα θα πρέπει να εφαρμοστεί σε μια κοινωνία που δεν πλήττεται από κοινωνικές και κυρίως οικονομικές διαταραχές.

Στην σημερινή εποχή είναι δύσκολο να αξιολογήσουμε σε βάθος αν ένας νόμος είναι ικανός και έχει αποφέρει τα απαραίτητα για την αύξηση της

ανταγωνιστικότητας και την γενικότερη ενδυνάμωση της ελληνικής οικονομίας. Σίγουρα ο 3842/10 περιλαμβάνει άρθρα που έχουν βελτιώσει σε πολύ μεγάλο βαθμό την ελληνική κατάσταση περιορίζοντας το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, ωστόσο εφαρμόζεται σε μια οικονομία που υποφέρει και δεν μπορούν να δημιουργηθούν άμεσα οι προϋποθέσεις για κάτι καλύτερο.

Μία οικονομία είναι ανταγωνιστική όταν επιτρέπει στις επιχειρήσεις και στους εργαζόμενους να είναι παραγωγικοί. Όταν η παραγωγικότητα είναι υψηλή, οι επιχειρήσεις μπορούν να πληρώνουν υψηλούς μισθούς, και έτσι τα εισοδήματα είναι υψηλά. Επιπλέον, η οικονομία είναι σε θέση να προσελκύσει επενδύσεις από ξένες επιχειρήσεις, γεγονός που δημιουργεί περισσότερες θέσεις εργασίας και αυξάνει περαιτέρω τα εισοδήματα. Με την επιβολή φόρων και την συνεχή αλλαγή των φορολογικών μεταρρυθμίσεων κάτι τέτοιο είναι πρακτικά αδύνατο.

Συμπεράσματα

Το ισχύον αυτό νομοσχέδιο Ν.3842/2010 « Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης, αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις» αφορά αποκλειστικά την φορολογική μεταρρύθμιση . Τα τελευταία χρόνια παρά τις συνεχείς αλλαγές του ΚΦΕ αυτές πάντα κινούνταν σε λίγο πολύ αναμενόμενα πλαίσια. Αύξηση ή μείωση των απαλλαγών, καθιέρωση ή κατάργηση τεκμηρίων κλπ. Αυτή τη φορά η έκταση αλλά κυρίως τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των επερχόμενων αλλαγών φαίνεται να δικαιολογούν τον χαρακτηρισμό της μεταρρύθμισης. Έτσι αν και ο βασικός στόχος του νέου νόμου είναι η αύξηση των εσόδων του Ελληνικού Δημοσίου, υπάρχουν και μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα, όπως ο λογιστικός προσδιορισμός του εισοδήματος για τις περισσότερες κατηγορίες φορολογουμένων, η υπαγωγή σε ενιαία κλίμακα των εισοδημάτων, ενώ παράλληλα, διαφαίνεται για πρώτη φορά η θέληση της πολιτικής ηγεσίας να περιοριστεί το φαινόμενο φοροδιαφυγής με μέτρα που άλλα κινούνται σε σωστή κατεύθυνση και άλλα απειλούν με εξόντωση και επιχειρήσεις που λειτουργούν καθ' όλα νόμιμα, αλλά έχουν να αντιμετωπίσουν στην παρούσα κατάσταση τις επιπτώσεις της ύφεσης της αγοράς. Ύφεση η οποία εν πολλοίς οφείλεται στην αδυναμία του ίδιου κράτους να θέσει σε μία τάξη τα οικονομικά επί σειρά ετών. Αποτέλεσμα όλων των προαναφερθέντων είναι να έχουμε ένα νέο κώδικα φορολογίας εισοδήματος, ο οποίος αν συνδυαστεί με μέτρα που πολλές φορές έχουν εξαγγελθεί αλλά μάταια γιατί ποτέ δεν είχαν εφαρμοστεί, όπως η κατάργηση του υπάρχοντος αναχρονιστικού πλέον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων. Η απλοποίηση του πλαισίου και κυρίως των διαδικασιών και του κόστους ίδρυσης και μεταβολών επιχειρήσεων, η απελευθέρωση των πραγματικά κλειστών επαγγελμάτων κλπ.

Η ανταγωνιστικότητα συνδέεται άμεσα και άρρητα με την φορολογία της κάθε χώρας. Βασικές συνιστώσες μίας αναπτυξιακής προοπτικής για την ελληνική οικονομία είναι η προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων καθώς και ο επαναπατρισμός ελληνικών κεφαλαίων από το εξωτερικό. Με τον νόμο 3842/10 αλλά και με τους επόμενους μετά από αυτόν γίνεται μια αρκετά σοβαρή προσπάθεια για αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας.

Πιο συγκεκριμένα, όπως έχει τονιστεί ένα φορολογικό σύστημα θα πρέπει να εξασφαλίζει τα έσοδα που απαιτούνται για την ομαλή λειτουργία του κράτους με

κοινωνική δικαιοσύνη, λαμβάνοντας υπόψη τη φοροδοτική ικανότητα του ατόμου, την καθολικότητα των φόρων, την αποφυγή διπλής φορολογίας, την ανάπτυξη της οικονομίας, την ανακατανομή των οικονομικών πόρων, την προώθηση υψηλότερου επιπέδου οικονομικών δραστηριοτήτων, με την υπενθύμιση ότι ο φόρος είναι θυσία προς όφελος του κοινωνικού συνόλου. Ο νόμος μέσα από τα άρθρα του και τα κίνητρα που δίνει, προωθεί την ανταγωνιστικότητα καθώς εξασφαλίζει μια πιο δίκαιη και συνάμα ποικιλότροπη εξασφάλιση του δικαίου.

Υπάρχει η θεωρία ότι ο νέος νόμος εκτός από τις αλλαγές που επιφέρει θα διαμορφώσει τα επόμενα έτη ένα πολύ διαφορετικό από το σημερινό οικονομικό περιβάλλον το οποίο μπορεί να είναι πιο ανοιχτό στον υγιή ανταγωνισμό και υπό προϋποθέσεις καλύτερο.

Πιο συγκεκριμένα , αν θελήσουμε να συγκεντρώσουμε τα θετικά στοιχεία του νομοσχεδίου αυτού θα μπορούσαμε να πούμε πως περιλαμβάνονται τα εξής:

- 1) σειρά μέτρων για την περιστολή της φοροδιαφυγής όπως η ενίσχυση των ηλεκτρονικών διασταυρώσεων, ο προγραμματισμός και η διενέργεια φορολογικών ελέγχων με βάση point system που θα μετρά τον κίνδυνο φοροδιαφυγής, η επιβολή προστίμων και από το ΣΔΟΕ και το ηλεκτρονικό περιουσιολόγιο για όλους τους φορολογούμενους,
- 2) Η προσπάθεια για διεύρυνση της φορολογικής βάσης, αναγκαστική και αυτονόητη σε μεγάλο βαθμό λόγω της δημοσιονομικής κρίσης
- 3) Η κατάργηση χαριστικών φοροαπαλλαγών και αυτοτελούς φορολόγησης καθώς και η κατάργηση του εξωλογιστικού προσδιορισμού και των εξαιρέσεων από την καταβολή ΦΠΑ,
- 4) Η φορολόγηση των offshore εταιριών και των παροχών σε είδος προς τα στελέχη των εταιριών
- 5) Οι προσπάθειες πάταξης της φοροδιαφυγής μέσω αυστηρότερων ποινών, σαρωτικών διασταυρώσεων, ελέγχων και επέκτασης του λογιστικού προσδιορισμού σε όλους τους ελεύθερους επαγγελματίες
- 6) Η καθιέρωση ενιαίας φορολογικής κλίμακας για όλους τους φορολογουμένους, που θα προσαρμόζεται στις μεταβολές του πληθωρισμού (τιμαριθμοποίηση), παρότι η σύνδεση του αφορολογήτου με αποδείξεις- που ενδεχομένως θα συμβάλει στην πάταξη της φοροδιαφυγής συνεπάγεται προσπάθεια των φορολογουμένων να κερδίσουν το αφορολόγητο που μέχρι τώρα ήταν κερτημένο

- 7) Κίνητρα για τις νεοϊδρυόμενες επιχειρήσεις διαφόρων τομέων και για τη διατήρηση θέσεων εργασίας.

Αυτό που πρέπει συμπερασματικά να τονισθεί είναι πως όταν μια οικονομία βρίσκεται σε τόσο δύσκολη κατάσταση όπως αυτή τη στιγμή η ελληνική, οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις μπορεί να αποτελέσουν ένα βήμα σωτηρίας ή και καταστροφής. Πρώτα απ' όλα η επιτυχία ενός φορολογικού νόμου βρίσκεται πίσω από τα επίπεδα κοινωνικής δικαιοσύνης που αυτός στηρίζει. Σίγουρα ο νόμος 3842/10 έχει αρκετές δικλίδες ασφαλείας και καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, η οποία έχει υπάρξει μέχρι και σήμερα ένα από τα σημαντικότερα αίτια αποτυχίας πολλών φορολογικών μεταρρυθμίσεων. Παρόλα αυτά η σημερινή κατάσταση βρίσκει την Ελλάδα με την πλάτη στον τοίχο καθώς θα πρέπει να βγει από το σκόπελο της πιθανής πτώχευσης και να μπορέσει να αναπτύξει την οικονομία της κάνοντάς την πιο ανταγωνιστική. Η μείωση των φόρων για την είσοδο ξένων επενδύσεων στην χώρα μας είναι κάτι που θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη σε πιθανές μεταρρυθμίσεις του φορολογικού νόμου.

Επίλογος

Στόχος της εργασίας αυτής ήταν η μελέτη και η έρευνα στις έννοιες των φόρων της φοροδιαφυγής και της ανταγωνιστικότητας. Πιο συγκεκριμένα αναλύσαμε το νόμο 3842/10 και μέσα από τα άρθρα του βγάλαμε αρκετά χρήσιμα συμπεράσματα. Συμπερασματικά, λοιπόν, καταλήξαμε στο ότι αν η χρησιμότητα των νόμων, δεν γίνει κατανοητή στους πολίτες και δεν αντιληφθούν την σημαντικότητα που έχουν για την ανάπτυξη του κράτους, τότε το φαινόμενο της φοροδιαφυγής θα αυξάνεται ολοένα και με γοργούς ρυθμούς.

Ειδικότερα στην σημερινή εποχή του Μνημονίου και της ελληνικής κρίσης λόγω του ελληνικού χρέους είναι ίσως πιο επιτακτική η ανάγκη για εξάλειψη των φαινομένων φοροδιαφυγής και η επιβολή μέτρων που θα αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας και θα προσφέρουν αρωγή.

Αυτό που χρειάζεται είναι επενδύσεις και αύξηση του θεμιτού ανταγωνισμού ώστε η κρίση να περαστεί και να επανέλθει η ελληνική οικονομία σε τροχιά ανάπτυξης. Μέσω του νόμου 3842/10 γίνεται όντως μια σοβαρή προσπάθεια εξάλειψης φαινομένων φοροδιαφυγής και δημιουργίας αναγκαίων συνθηκών ανταγωνιστικότητας, εντούτοις η επιβολή αρκετά υψηλού δασμού πολλές φορές αποτελεί εμπόδια για την ανάπτυξή τους.

Βιβλιογραφία

Ηλεκτρονικές Πηγές

<http://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/189>

<http://www.e-forologia.gr/cms/default.aspx>

<http://www.gsis.gr>

<http://www.bankofgreece.gr/Pages/default.aspx>

<http://www.economics.gr>

<http://www.forin.gr>

<http://www.forologikanea.gr>

<http://www.epixeirisi.gr>

<http://www.e-tameio.gr>

Ελληνική Βιβλιογραφία

Τάτσος Ν., (2001), *Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση

Δίπλας Β., (1995), *Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος και Πηγές*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση

Σακέλλης Ε.,(2009), *Ο Πανδέκτης του Λογιστή: Λογιστικό και φορολογικό δίκαιον και λογιστική*. Πειραιάς, Εκδόσεις Βρυκούς.

Καραντάνα Α., Μελινάκης Β., (2010) *Ο Νέος Κώδικας φορολογίας Εισοδήματος 2η Έκδοση*

Αναστασόπουλος Δ., (2003), *Φορολογικό Δίκαιο*, Αθήνα, Β' Έκδοση, Εκδόσεις Σακκούλα

Γεωργακοπούλου Θ., Πατσουράκης Β., (1993), *Δημόσια Οικονομική*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις ΙuS

Φινοκαλιώτης Κ., (2001), *Δημόσια Οικονομικά*, Αθήνα, Εκδόσεις Σάκκουλα

Τσουφλίδης Λ.(2010), *Οικονομική Ιστορία της Ελλάδας*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Αγαπητός Γ., (2001), *Η τροχιά της Ελληνικής Οικονομίας τον 21^ο αιώνα*, Αθήνα, Εκδόσεις Σμπίλλιας

Δερβιτσιώτης Κ., (1990), *Ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων*, Αθήνα, Εκδόσεις Δερβιτσιώτης

Πατσουράτης Β., (2004), *Η επίπτωση της φορολογίας των επιχειρήσεων στην ανταγωνιστικότητα*, Αθήνα, Εκδόσεις IOBE

Κορομηλάς Γ.,(2012), *Φορολογικές Σημειώσεις 2012*, Αθήνα, Εκδόσεις Tax Advisors

Καραγιάννης Δ.,(2011) , *ΦΠΑ – Δηλώσεις στην Πράξη*, Εκδόσεις Καραγιάννης, Θεσσαλονίκη

Σταματόπουλος Δ., (2008),*Ανάλυση - ερμηνεία κώδικα φορολογικών βιβλίων και στοιχείων*, Αθήνα, Εκδόσεις Σταμούλη

Μελάς Χ., (2010),*Η νέα φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων - νομικών προσώπων. Κωδικοποίηση μετά και το Νόμο 3842/23-4-2010* , Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα

Καραγιάννης Δ.,(2011) , *Φορολογικά φοροτεχνικά* , Εκδόσεις Καραγιάννης, Θεσσαλονίκη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ

ΑΤΟΜΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΓΕΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΑΤΟΜΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Ποιοί έχουν υποχρέωση να υποβάλλουν ατομική δήλωση φορολογίας εισοδήματος (άρθρο 61 Ν. 2238/94)

1) Όσοι αγοράζουν αυτοκίνητα, δίτροχα ή τρίτροχα αυτοκινούμενα οχήματα, πλοία αναψυχής, αεροσκάφη, εκτός από όσους αγοράζουν Ι.Χ. ειδικά διασκευασμένα για πρόσωπα που παρουσιάζουν κινητικές αναπηρίες που υπερβαίνουν το 67%. Όσοι έχουν στην κυριότητά τους ή με οποιοδήποτε τρόπο διατηρούν στην κατοχή τους επιβατικό αυτοκίνητο Ε.Ι.Χ. ή ημιφορτηγό, (εκτός από αγροτικό ημιφορτηγό), ή αυτοκίνητο μικτής χρήσης ή αυτοκίνητο τύπου JEEP ή αεροσκάφος, κότσο ή θαλαμηγό ή άκατο ή σκάφος αναψυχής, εκτός από όσους έχουν στην κυριότητά τους ή διατηρούν ΕΙΧ αναπήρου, που απαλλάσσεται από τα τέλη κυκλοφορίας ή μόνιμοι κάτοικοι εξωτερικού που έχουν στην κυριότητά ή κατοχή τους σκάφος αναψυχής ιδιωτικής χρήσης, καθώς και όσοι χρησιμοποιούν για τις ατομικές ή οικογενειακές τους ανάγκες τέτοια μεταφορικά μέσα, τα οποία ανήκουν είτε στη σύζυγό τους ή στα προστατευόμενα μέλη τους, είτε στις εταιρίες στις οποίες μετέχουν ως εταίροι, διαχειριστές εταίροι ή προκειμένου για Α.Ε., είναι πρόεδροι ή διιοικητές ή διευθύνοντες σύμβουλοι αυτής.

2) Όσοι ασκούν ελεύθερο επάγγελμα ή ατομική επιχείρηση.

3) Όσοι συμμετέχουν σε Ο.Ε, Ε.Ε, Ε.Π.Ε. ή κοινοπραξία ή κοινωνία ή αστική εταιρία που ασκεί επιχείρηση ή επάγγελμα.

4) Όσοι έχουν ακαθάριστο συνολικό εισόδημα από **εκμίσθωση ακινήτων** πάνω από **600 ευρώ** το χρόνο.

5) Όσοι αγοράζουν **ακίνητα** ή ανεγείρουν **οικοδομή**.

6) Όσοι διατηρούν μία ή περισσότερες **κατοικίες**. Οι **κάτοικοι του εξωτερικού** που διατηρούν μία κατοικία στην Ελλάδα, αυτή θεωρείται ότι είναι δευτερεύουσα κατοικία (Εγκ. Υπ. Οικ. 1010043/31.1.00).

7) Όσοι είναι κατά **κύριο επάγγελμα αγρότες**, εφόσον λαμβάνουν επιδοτήσεις πάνω από **1.500 ευρώ** για προϊόντα φυτικής παραγωγής ή πάνω από **2.250 ευρώ** για προϊόντα ζωικής παραγωγής. Επίσης, όσοι λαμβάνουν καλλιεργητικά δάνεια

πάνω από 5.900 ευρώ ή όταν το χρεωστικό υπόλοιπο του λογ/σμού τους αυτής της κατηγορίας στην τράπεζα στις 31.12 κάθε έτους υπερβαίνει τα 5.900 ευρώ (άρθρο 61 παρ. 1 και 1ζ Ν. 2238/94).

8) Όσοι έχουν άδεια της αρμόδιας αρχής να πωλούν αγαθά πλανοδίως ή στις λαϊκές αγορές και όσοι έχουν αγροτικό εισόδημα χωρίς να είναι αγρότες.

9) Όσοι κατέχουν και καλλιεργούν (ως επικαρπωτές ή νομείς ή κάτοχοι) θερμοκήπια από 2 στρέμματα και πάνω ή εισπράττουν μέσα στο συγκεκριμένο έτος από επιστροφή Φ.Π.Α πάνω από 881 ευρώ κλπ., πολ. 1208/31.7.02).

10) Όσοι έχουν οι ίδιοι ή οι σύζυγοί τους ετήσιο φορολογούμενο εισόδημα πάνω από 3.000 ευρώ ή όταν ο υπόχρεος υπόκειται σε φόρο μόνο για το εισόδημα που προκύπτει στην Ελλάδα, άρθρα 2 και 61 Ν. 2238/94), καθώς και όταν είναι μικρότερο από 3.000 ευρώ, εφόσον στο εισόδημα αυτό περιλαμβάνεται και ζημία από εμπορική ή γεωργική επιχείρηση, για να μη χαθεί το δικαίωμα συμψηφισμού της ζημίας του έτους αυτού και των προηγούμενων ετών με κέρδη επόμενων χρήσεων (βλέπε για συμψηφισμό στη σελίδα 361) (άρθρο 61 παρ. 1 Ν. 2238/94).

11) Όσοι κληθούν με έγγραφο της Δ.Ο.Υ. Στην περίπτωση αυτή, οι υπόχρεοι θα πρέπει να υποβάλλουν τις οικείες δηλώσεις μέσα σε 30 μέρες από την ημερομηνία της επίδοσης σ' αυτούς της οικείας πρόσκλησης.

12) Οι αλλοδαποί που κατοικούν στην Ελλάδα, δηλώνουν στην Ελλάδα τα συνολικά τους εισοδήματα (Ελλάδας και εξωτερικού). Αν όμως κατοικούν στο εξωτερικό, δηλώνουν στην Ελλάδα μόνο τα εισοδήματα που αποκτούν στην Ελλάδα.

Δεν υποβάλλουν δήλωση (Ε1) (άρθρο 1 παρ. 61 Ν. 2238/94)

-Όσοι κατοικούν στην Ελλάδα και αποκτούν αποκλειστικά εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες μέχρι 6.000 ευρώ δεν υποβάλλουν ατομική δήλωση. Προϋπόθεση: να μην συντρέχει καμία από τις πιο πάνω περιπτώσεις 1, 5, 6, 8 ή 11 (σελ. 343), δηλαδή να μην έχουν Ι.Χ.Ε. αυτοκίνητο ή σκάφος αναψυχής κλπ. (εκτός από τις εξαιρέσεις), να μην έχουν αγοράσει ακίνητα ούτε να έχουν κτίσει οικοδομές κλπ.

-Επίσης, **εξαιρούνται** από την υποχρέωση να υποβάλουν ατομική δήλωση (Ε1), όσοι αποκτούν αποκλειστικά ετήσιο εισόδημα μέχρι 6.000 ευρώ με βάση τις αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες (άρθρο 16 και 61 παρ. 1 Ν. 2238/94). Για τον υπολογισμό του ποσού των 6.000 ευρώ, λαμβάνεται υπόψη και η ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη των 3.000 ευρώ για τον άγαμο και 5.000 ευρώ για τους συζύγους που υποβάλλουν κοινή δήλωση, το οποίο υπολογίζεται κατά το ήμισυ για τον κάθε σύζυγο.

Μέχρι πότε υποβάλλεται η ατομική δήλωση φορολογίας εισοδήματος (άρθρο 62 Ν. 2238/94)

Μέχρι την 1η Μαρτίου του επόμενου έτους υποβάλλουν στη Δ.Ο.Υ. τη φορολογική τους δήλωση σε δύο αντίτυπα όλοι οι φορολογούμενοι που πραγματοποίησαν εισοδήματα μέσα στο προηγούμενο έτος. Αν η ημερομηνία 1.3 είναι αργία για το δημόσιο, τότε μετατίθεται η τελευταία ημερομηνία υποβολής στην αμέσως επόμενη εργάσιμη ημέρα. Επίσης, μετατίθενται οι προθεσμίες υποβολής της ατομικής δήλωσης και με βάση το τελευταίο ψηφίο του Α.Φ.Μ.

Για τις ατομικές εμπορικές επιχειρήσεις με β' κατηγορίας βιβλία του Κ.Β.Σ.

Μειώσεις του φόρου λόγω δαπανών (άρθρο 9 Ν. 2238/94) - Πίνακες 3 και 7

Από το παραπάνω συνολικό καθαρό εισόδημα που προκύπτει μετά τις μειώσεις κατά πηγή (κατηγορία) προέλευσης, αφαιρούνται τα εξής ποσά από τους φόρους που περιλαμβάνονται στους αμέσως παρακάτω πίνακες 3 και 7 της ατομικής δήλωσης (Ε.), ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 3. ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΠΟΣΟΥ ΛΟΓΩ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ ΚΛΠ. ΚΑΙ ΜΕΙΩΣΗ ΦΟΡΟΥ

Στις περιπτώσεις που υπάρχει αναπηρία 67% και πάνω, το αφορολόγητο ποσό στις κλίμακες (βλ. σελ. 442 - 450) αυξάνεται με το ποσό **2.000 ευρώ** ως δαπάνη χωρίς δικαιολογητικά, για τον ίδιο τον φορολογούμενο και για καθένα από τα πρόσωπα που συνοικούν με αυτόν ή τον βαρύνουν (άρθρο 9 παρ. 3 Ν. 2238/94).

ΠΙΝΑΚΑΣ 7 ΠΟΣΑ ΔΑΠΑΝΩΝ ΠΟΥ ΜΕΙΩΝΟΥΝ ΤΟ ΦΟΡΟ

(Δεν συνυποβάλλονται τα δικαιολογητικά δαπανών, όταν η δήλωση υποβάλλεται ηλεκτρονικά, άρθρο 62 παρ. 4 Ν. 2238/94)

Στον **πίνακα 7** γράφονται τα ολικά ποσά, κατά κατηγορία δαπάνης, όπως αυτά προκύπτουν από τις σχετικές αποδείξεις. Για τις δαπάνες αυτές, υπολογίζονται στη συνέχεια από το Κ.Ε.Π.Υ.Ο. τα ποσά των αποδείξεων δαπανών που αν δεν υπάρχουν αυξάνεται ο φόρος της κλίμακας και στη συνέχεια τα ποσά εκείνα από τις υπόλοιπες δαπάνες που κατονομάζονται παρακάτω μειώνεται ο φόρος εισοδήματος, ως εξής:

α) Αποδείξεις δαπανών (από αγορές αγαθών και παροχές υπηρεσιών), που αν δεν υπάρχουν, αυξάνει ο φόρος της κλίμακας

Κωδ. 049: Βλέπε ανάλυση και παραδείγματα στις σελίδες 453 - 457.

β) Δαπάνες που μειώνουν το φόρο εισοδήματος. Αναγράφονται τα ποσά των δαπανών αυτών κατά κωδικό της ατομικής δήλωσης, ως εξής:

1. Έξοδα ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης (μειώνουν το φόρο)

Κωδ. 051 - 052: Γράφεται το **συνολικό ετήσιο ποσό (100%)** από τα **έξοδα ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης** που καταβάλλονται για τον ίδιο και για τα λοιπά πρόσωπα που τον βαρύνουν καθώς και για τα τέκνα του, τα οποία δεν τον βαρύνουν επειδή συνοικούν με τον άλλο γονέα **λόγω διάζευξης** (άρθρο 9 παρ. 4α Ν. 2238/94). Από το εισόδημα της συζύγου εκπίπτουν και τα έξοδα ιατρικής περίθαλψης που αφορούν τα **τέκνα** της από προηγούμενο γάμο ή χωρίς γάμο, καθώς και τους γονείς της και τους ανήλικους ορφανούς από πατέρα και μητέρα συγγενείς της μέχρι τον δεύτερο βαθμό, όταν έχουν τις προϋποθέσεις και βαρύνουν αυτήν (άρθρα 7 και 9 παρ. 4α και 6 Ν. 2238/94).

Κωδ. 043 - 044: Γράφονται τα ποσά των δαπανών ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης που καταβάλλονται στην **αλλοδαπή**.

Μείωση του φόρου από ιατρικές και νοσοκομειακές δαπάνες

Οι ετήσιες ιατρικές και νοσοκομειακές δαπάνες πολλαπλασιάζονται με το ποσοστό 10% και το ποσό που προκύπτει (με ανώτερο όριο μείωσης το ποσό 3.000 ευρώ) (δηλαδή, ιατρικές κτλ. δαπάνες 30.000 X 10% = 3.000 ευρώ = ανώτερο ποσό μείωσης του φόρου), μειώνει το φόρο που προκύπτει από την κλίμακα (άρθρο 9 παρ. 4α Ν. 2238/94). Σε περίπτωση συζύγων, ο **κάθε σύζυγος** δικαιούται ανώτατο ποσό μείωσης 3.000 ευρώ. Το ποσό των 3.000 ευρώ μπορεί να καλύπτεται από ιατρικές και νοσοκομειακές δαπάνες του ίδιου του φορολογούμενου, των τέκνων του, της συζύγου του και των άλλων προσώπων που τον βαρύνουν φορολογικά καθώς και των **προσώπων αυτών που είναι ανάπηρα (αναπηρία 67% και πάνω)**, που συνοικούν μαζί του και έχουν συνολικό εισόδημα πάνω από 6.000 ευρώ, κατά το ποσό των νοσηλίων που δεν καλύπτεται από το εισόδημά τους. Αναγνωρίζονται και τα νοσοκομειακά αυτά έξοδα που καταβάλλονται από το γονέα για τα παιδιά του που **δεν συνοικούν μαζί του λόγω διάζευξης με τον άλλο γονέα** (άρθρο 9 παρ. 4α Ν. 2238/94) (βλέπε προστατευόμενα μέλη στις σελίδες 359 - 360).

Αν ο φόρος του **ενός συζύγου** δεν φτάνει να καλύψει τη μείωση του φόρου από τις **ιατρικές και νοσοκομειακές δαπάνες**, τότε η **διαφορά της μείωσης** που απομένει θα μειώσει το φόρο του **άλλου συζύγου** (άρθρο 9 παρ. 6 Ν. 2238/94). Αν η **μείωση** που απομένει είναι μεγαλύτερη και από το φόρο του άλλου συζύγου, τότε η **διαφορά αυτή δεν επιστρέφεται ούτε συμψηφίζεται** (άρθρο 9 παρ. 6 Ν. 2238/94) (βλ. και παράδειγμα στις σελ. 429 - 430).

Παράδειγμα μείωσης του φόρου από τα έξοδα ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης (άρθρο 9 παρ. 4α Ν. 2238/94)

Ο φορολογούμενος "Α" και η σύζυγός του δεν είναι μισθωτοί και δηλώνουν **εμπρόθεσμα** για τη χρήση 2011 τα παρακάτω εισοδήματα και έξοδα από νοσοκομειακή περίθαλψη ή και από ιδιωτικές κλινικές (ή και από ιδιώτες γιατρούς) και **ζητείται** να υπολογιστεί η μείωση του φόρου από τα έξοδα της νοσοκομειακής περίθαλψης και ο φόρος εισοδήματος μετά τη μείωση αυτή.

Εισοδήματα και δαπάνες νοσοκομειακής περίθαλψης

Εισοδήματα	Εισοδήματα φορολογούμενα	Έξοδα νοσοκομειακής περίθαλψης
του συζύγου	20.000	10.000
της συζύγου	12.000	16.000
Σύνολα	32.000	26.000

Λύση

Φόρος - μειώσεις	του συζύγου	της συζύγου
Φόρος κλίμακας (π.χ.)	2.475	375
Μειώσεις	<u>-1.000</u>	<u>-1.600</u>
του συζύγου 10.000 X 10% = 1.000		
της συζύγου 16.000 X 10% = 1.600		
Υπόλοιπο φόρου	1.475	-1.225

Επειδή, ο φόρος της συζύγου δε φτάνει να καλύψει τη μείωση του φόρου από νοσοκομειακές δαπάνες, η διαφορά της μείωσης που απομένει (δηλαδή το ποσό 1.225 ευρώ) θα αφαιρεθεί και θα μειώσει έτσι το φόρο του συζύγου. Δηλαδή, από το φόρο της κλίμακας του συζύγου θα αφαιρεθεί και το ποσό 1.225 ευρώ, οπότε θα του απομείνει ως φόρος για καταβολή το ποσό 250 ευρώ ($1.475 - 1.225 = 250$ ευρώ) (άρθρο 9 παρ. 6 Ν. 2238/94). Αν το τελικό ποσό για καταβολή ήταν αρνητικό (δηλαδή, αν στο παράδειγμά μας το παραπάνω ποσό ήταν π.χ. -250 ευρώ), λόγω μεγαλύτερου ποσού μειώσεων από το φόρο, τότε η αρνητική αυτή διαφορά δεν θα επιστρεφόταν ούτε και θα συμψηφίζοταν (άρθρο 9 παρ. 6 Ν. 2238/94).

Ως έξοδα ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης θεωρούνται μόνο τα εξής:

α) οι αμοιβές που καταβάλλονται στους γιατρούς όλων των ειδικοτήτων για ιατρικές επισκέψεις και εξετάσεις στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό, καθώς και οι αμοιβές που καταβάλλονται σε οδοντιάτρους για οδοντοθεραπεία, οδοντοπροσθετική και γναθοχειρουργική (πολ. 1130/09). Στα έξοδα ιατρικής περίθαλψης, περιλαμβάνονται και οι δαπάνες που καταβάλλονται από άτομα που συνοικούν και βαρύνουν το φορολογούμενο και παρουσιάζουν αναπηρία 67% και πάνω από νοητική καθυστέρηση, φυσική αναπηρία ή ψυχική πάθηση με βάση τη γνωμάτευση οικείας πρωτοβάθμιας υγειονομικής επιτροπής ή είναι τυφλοί γραμμένοι στο γενικό μητρώο τυφλών της νομαρχίας με ετήσιο εισόδημα πάνω από 6.000 ευρώ. Στην περίπτωση αυτή, εκπίπτει το ποσό από τα έξοδα ιατρικής περίθαλψης που υπερβαίνει το συνολικό ετήσιο καθαρό πραγματικό, φορολογούμενο με τις γενικές διατάξεις ή με ειδικό τρόπο ή απαλλασσόμενο τεκμαρτό εισόδημα που δηλώνουν τα πρόσωπα αυτά (Εγκ. πολ. 1130/25.9.09, άρθρο 9 παρ. 4α Ν. 2238/94).

β) τα έξοδα νοσηλείας που καταβάλλονται σε νοσηλευτικά ιδρύματα ή ιδιωτικές κλινικές, στα οποία περιλαμβάνονται και τα έξοδα για φαρμακευτική περίθαλψη στο νοσοκομείο ή στην κλινική (όχι οι απλές αποδείξεις φαρμακείων), καθώς και οι δαπάνες που καταβάλλονται για διαρκή κάλυψη ιατρικών αναγκών. Όταν τα έξοδα νοσηλείας καταβάλλονται στην αλλοδαπή, τότε απαιτούνται σχετικές βεβαιώσεις από την αλλοδαπή μεταφρασμένες και επικυρωμένες από το αρμόδιο ελληνικό προξενείο.

γ) οι αμοιβές που καταβάλλονται σε νοσοκόμο για την παροχή υπηρεσιών σε ασθενή κατά τη νοσηλεία του σε νοσοκομείο ή κλινική ή στο σπίτι,

δ) η δαπάνη για την αντικατάσταση μελών του σώματος με τεχνητά μέλη, καθώς και η δαπάνη για την αγορά ή τοποθέτηση στο σώμα του ασθενούς οργάνων, τα οποία είναι αναγκαία για τη φυσιολογική λειτουργία του ανθρώπινου οργανισμού.

ε) τα έξοδα νοσοκομειακής περίθαλψης των τέκνων που είναι άγαμα ή διαζευγμένα ή τελούν σε κατάσταση χηρείας, εφόσον το ετήσιο φορολογούμενο και απαλλασσόμενο εισόδημά τους δεν υπερβαίνει το ποσό των 6.000 ευρώ και πάσχουν από ανίατο νόσημα, καθώς επίσης και με τις ίδιες προϋποθέσεις η δαπάνη για την περίθαλψη με οποιονδήποτε τρόπο των τυφλών, κωφάλαλων ή διανοητικά καθυστερημένων τέκνων του φορολογούμενου, όπως και η δαπάνη τους για δίδακτρα ή τροφεία που καταβάλλονται γι' αυτά τα τέκνα σε ειδικές για την πάθησή τους σχολές ή θεραπευτήρια. Απαιτείται απόδειξη δαπάνης και βεβαίωση του διευθυντού της σχολής ή του θεραπευτηρίου.

στ) ποσό ίσο με το 50% της δαπάνης που καταβάλλεται σε επιχειρήσεις περίθαλψης ηλικιωμένων, οι οποίες λειτουργούν νόμιμα. Στις δαπάνες αυτής της περίπτωσης συμπεριλαμβάνονται και οι δαπάνες για έξοδα νοσοκομειακής περίθαλψης των προσώπων που αναφέρονται

4. Μείωση του φόρου από δωρεές στο Δημόσιο γενικά

Κωδ. 059 - 060: Γράφονται τα ποσά που καταβάλλονται από τον φορολογούμενο λόγω δωρεάς στο Δημόσιο, τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το Εθνικό Ταμείο Κοινωνικής Συνοχής, τους ιερούς ναούς, τις ιερές μονές του Αγίου Όρους, το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, τα Πατριαρχεία Αλεξανδρείας και Ιεροσολύμων, την Ιερά Μονή Σινά, την Ορθόδοξη Εκκλησία της Αλβανίας, τα ημεδαπά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, τα κρατικά και δημοτικά νοσηλευτικά ιδρύματα και τα νοσοκομεία που είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και επιχορηγούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, καθώς και το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων (άρθρο 9 παρ. 4ι Ν. 2238/94). Η μείωση του φόρου είναι ίση με το 10% πάνω στα ποσά που αναγράφονται στους κωδικούς αυτούς. Το συνολικό ποσό από τις χρηματικές δωρεές και χορηγίες των περ. 3, 4, 5 και 6 (σελ. 431 - 433) δεν μπορεί να υπερβαίνει το 10% του φορολογούμενου εισοδήματος, όταν αυτό προκύπτει με βάση τις αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες (άρθρο 9 παρ. 4ιγ Ν. 2238/94) (βλ. και "παρατηρήσεις - διευκρινίσεις" στη σελ. 433).

5. Μείωση του φόρου από δωρεές στα σωματεία & κοινωφελή ιδρύματα

Κωδ. 061 - 062: Στους κωδικούς αυτούς γράφονται τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται από τον φορολογούμενο λόγω δωρεάς προς τα κοινωφελή ιδρύματα, τα σωματεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που παρέχουν υπηρεσίες εκπαίδευσης και χορηγούν υποτροφίες (όχι δωρεές σε αθλητικά σωματεία, πολ. 1135/10 άρθρο 1), τα ημεδαπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα ημεδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που νόμιμα έχουν συσταθεί ή συνιστώνται και τα οποία επιδιώκουν κοινωφελείς σκοπούς, τους ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς που διέπονται από το ν. 1514/1985 (ΦΕΚ 13 Α') και τα ερευνητικά κέντρα που αποτελούν ημεδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα (άρθρο 9 παρ. 4ιγ (γγ) Ν. 2238/94).

Το ποσοστό 20% από τα ποσά αυτά που αναγράφονται στους παραπάνω κωδικούς 059-060, μειώνει το φόρο εισοδήματος (και με ανώτερη μείωση μέχρι το 10% του συνολικού φορολογούμενου εισοδήματος) (άρθρο 9 παρ. 4ιβ Ν. 2238/94). Το συνολικό ποσό από τις χρηματικές δωρεές και χορηγίες των περ. 3, 4, 5 και 6 δεν μπορεί να υπερβαίνει 10% του φορολογούμενου εισοδήματος, όταν αυτό προκύπτει με βάση τις αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες (άρθρο 9 παρ. 4ιγ Ν. 2238/94) (βλ. και "παρατηρήσεις - διευκρινίσεις" στη σελ. 433).

6. Μείωση του φόρου από χορηγίες

Κωδ. 061 - 062: Γράφονται τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται από τον φορολογούμενο λόγω χορηγίας προς τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ημεδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που νόμιμα υπάρχουν ή συνιστώνται, εφόσον επιδιώκουν σκοπούς πολιτιστικούς. Πολιτιστικοί σκοποί είναι, ιδίως, η καλλιέργεια, προαγωγή και διάδοση των γραμμάτων, της μουσικής, του χορού, του θεάτρου, του κινηματογράφου, της ζωγραφικής, της γλυπτικής και των τεχνών γενικότερα, καθώς και η ίδρυση, επέκταση και συντήρηση των αναγνωρισμένων ιδιωτικών μουσείων, όπως τέχνης, φυσικής ιστορίας, εθνολογίας

κών και λαογραφικών (άρθρο 9 παρ. 4ιγ Ν. 2238/94). Η μείωση του φόρου είναι ίση με το 10% πάνω στα ποσά που αναγράφονται στους κωδικούς αυτούς, με ανώτερη μείωση για τις συνολικές δωρεές και χορηγίες της περίπτωσης αυτής το 10% του συνολικού εισοδήματος που φορολογείται με τις γενικές διατάξεις (άρθρο 9 παρ. 4ιγ Ν. 2238/94). Το συνολικό ποσό από τις χρηματικές δωρεές και χορηγίες των περ. 3, 4, 5 και 6 δεν μπορεί να υπερβαίνει το 10% του φορολογούμενου εισοδήματος, όταν αυτό προκύπτει με βάση τις αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες (άρθρο 9 παρ. 4ιγ Ν. 2238/94) (βλ. και "παρατηρήσεις - διευκρινίσεις" στη σελ. 433).

Παρατηρήσεις - διευκρινίσεις για τους κωδικούς 057 - 062

α) Τα ποσά των δωρεών και των χορηγιών, που αναγράφονται στους κωδικούς 059 - 060 και 061 - 062 (όχι οι δωρεές προς το Δημόσιο των κωδ. 057 - 058), όταν υπερβαίνουν τα 300 ευρώ ετησίως, τότε λαμβάνονται υπόψη μόνον εφόσον έχουν κατατεθεί σε ειδικό λογαριασμό του νομικού προσώπου, που πρέπει να ανοιχθεί για το σκοπό αυτόν στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή σε τράπεζα που νόμιμα λειτουργεί στην Ελλάδα (άρθρο 9 παρ. 4ιγ Ν. 2238/94). Το γραμμάτιο είσπραξης της τράπεζας που εκδίδεται θα πρέπει να αναφέρει τα στοιχεία του δωρητή ή χορηγού και δωρεοδόχου, το ποσό της δωρεάς ή χορηγίας αριθμητικώς και ολογράφως, την ημερομηνία κατάθεσής του και την υπογραφή του δωρητή ή χορηγού, κατά περίπτωση.

β) Το συνολικό ποσό από τις δωρεές και χορηγίες, που αναγράφονται στους κωδ. 057 - 058, 059 - 060 και 061 - 062 (περ. 6), πάνω στο οποίο υπολογίζεται η μείωση 10%, δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσοστό 10% του συνολικού εισοδήματος που φορολογείται με τις γενικές διατάξεις (άρθρο 9 παρ. 4ιγ Ν. 2238/94, Εγκ. πολ. 1135/10 άρθρο 1).

γ) Αν το εισόδημα που φορολογείται προκύπτει από τις ετήσιες αντικειμενικές δαπάνες, τότε το συνολικό ποσό από τις χρηματικές δωρεές και χορηγίες πάνω στο οποίο υπολογίζεται η μείωση, δεν μπορεί να υπερβαίνει το 10% του εισοδήματος που προκύπτει από τις αντικειμενικές δαπάνες διαβίωσης (άρθρο 9 παρ. 4ιγ Ν. 2238/94).

δ) Η μείωση διενεργείται, εφόσον τα ποσά των δωρεών και χορηγιών υπερβαίνουν συνολικά τα 100 ευρώ και δεν πρέπει τα ποσά αυτά των δωρεών και χορηγιών να έχουν εκπέσει με βάση άλλη διάταξη του νόμου (άρθρο 9 παρ. 4ιγ Ν. 2238/94).

ε) Τα παραπάνω ισχύουν και για τις δωρεές υπέρ αντίστοιχων κρατικών φορέων και νομικών προσώπων, εγκατεστημένων σε άλλα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε χώρες ΕΟΧ/ΕΖΕΣ. Το ποσό των δωρεών που αναφέρονται στο προηγούμενο εδάφιο, αν υπερβαίνουν συνολικά τα 300 ευρώ θα πρέπει να κατατίθενται σε ειδικό λογαριασμό σε τράπεζα στην Ελλάδα ή και σε τράπεζα της χώρας στην οποία έχει την κατοικία του ο δωρεοδόχος (άρθρο 9 παρ. 4ιγ Ν. 2238/94).

7) Μείωση του φόρου από τόκους δανείων για α' κατοικία

Κωδ. 063 - 064 και 071: Γράφονται οι δουλευμένοι τόκοι από τα στεγαστικά δάνεια ή από τις προκαταβολές που χορηγούνται από τα Ταμεία Αλληλοβοηθείας Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας και αφορούν απόκτηση α' κατοικίας, ανεξάρτητα του χρόνου σύναψης του δανείου, καθώς και του χρόνου χορήγησης της προκαταβολής ή από δάνεια α' κατοικίας ασφαλιστικών επιχειρήσεων προς τους υπαλλήλους τους

(άρθρο 9 παρ. 4δ - ζ Ν. 2238/94). Ως ημερομηνία σύναψης λαμβάνεται αυτή της υπογραφής του δανειστικού συμβολαίου και όχι της εκταμίευσης του ποσού του δανείου. Επίσης, στους ίδιους κωδ. 055 - 056 γράφονται και οι τόκοι που αφορούν δάνεια για αναστήλωση, επισκευή, συντήρηση ή εξωραϊσμό διατηρητέων κτισμάτων καθώς και οι τόκοι δανείων που αφορούν κτίσματα τα οποία βρίσκονται σε περιοχές οι οποίες χαρακτηρίζονται ως παραδοσιακά τμήματα πόλεων ή ως παραδοσιακοί οικισμοί ή που αφορούν αποπληρωμή παλαιού στεγαστικού δανείου. Μειώνεται ο φόρος κατά το ποσοστό **10%** πάνω στους τόκους μέχρι το ποσό **200.000 ευρώ** του δανείου (ή του συνόλου των δανείων) και για τους δύο συζύγους συνολικά (βλέπε και παράδειγμα σελ. 434 - 435) (Εγκ. πολ. 1031/25.2.05) και **μέχρι 120 τ.μ.** Αν η επιφάνεια της α' κατοικίας **υπερβαίνει τα 120 τ.μ.**, τότε συμπληρώνεται και ο **κωδ. 071** με τα τ.μ. της κατοικίας.

Κωδ. 069 - 070: Γράφεται το συνολικό ποσό των δανείων που αναφέρονται στους πιο πάνω κωδ. **063 - 064**. Αυτό γίνεται στην περίπτωση που και οι δύο σύζυγοι έχουν λάβει τα δάνεια από κοινού ή έχουν λάβει ξεχωριστά δάνεια ο καθένας, οπότε συμπληρώνονται και οι **κωδικοί 069 - 070** με το συνολικό ποσό του δανείου ή των δανείων που αναλογεί στον καθένα και έχουν γραφεί συνολικά στους κωδ. **063 - 064**.

ΣΗΜ.: α) Οι πιο πάνω δεδουλευμένοι τόκοι (**κωδ. 063 - 064**) γράφονται συγχρόνως και στους κωδ. **727 - 728** του πίν. 5, για να προσδιοριστεί έτσι η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη.

β) Οι τόκοι και γενικά τα ποσά που καταβάλλονται για χρέη προς το Δημόσιο από φόρους κληρονομιάς, δωρεάς και γονικής παροχής, δεν αναγνωρίζονται για έκπτωση.

γ) Για τη μείωση του φόρου από τόκους συνεχίζεται να ισχύει η **αρχική ημερομηνία** όταν μεταβιβάζεται ένα δάνειο από μία τράπεζα σε άλλη εφόσον δεν θεωρείται νέο δάνειο (Εγκ. πολ. 1089/2.6.08).

δ) Όταν αποκτούνται **δύο ή περισσότερες α' κατοικίες ταυτόχρονα**, τότε μειώνουν το φόρο οι τόκοι του δανείου της κατοικίας εκείνης που αποκτήθηκε χρονικά πρώτη από το φορολογούμενο, έστω και αν αυτή έχει εν τω μεταξύ πωληθεί (Εγκ. πολ. 1180/22.8.11).

Πως μειώνεται ο φόρος από τόκους δανείων για απόκτηση α' κατοικίας

Αφαιρείται από το φόρο της κλίμακας, το **10% των ετήσιων τόκων** που αναλογούν στο δάνειο μέχρι **200.000 ευρώ** εφόσον έχει συναφθεί τόσο δάνειο. Αν η επιφάνεια της α' κατοικίας είναι **πάνω από 120 τ.μ.**, τότε οι τόκοι πάνω στους οποίους θα υπολογιστεί η μείωση του φόρου θα είναι αυτοί που αναλογούν επιμεριστικά μέχρι τα **120 τ.μ.** της κατοικίας (άρθρο 9 παρ. 4στ και ζ Ν. 2238/94).

Παράδειγμα μείωσης του φόρου εισοδήματος από τόκους δανείων για α' κατοικία (άρθρο 9 παρ. 4 περ. δ, ε. στ και ζ Ν. 2238/94)

Ο φορολογούμενος "Χ" (με εισόδημα κάτω από **40.000 ευρώ**), για την απόκτηση πρώτης κατοικίας **130 τ.μ.**, στις 10.1.2010 συνάπτει δάνειο με την Τράπεζα "Ω" **220.000 ευρώ**. Για το δάνειο αυτό κατέβαλε μέσα στη χρήση 2011 τόκους **12.100 ευρώ** (δεδουλευμένους). Κατά το οικον. έτος 2012 (χρήση 2011) η μείωση του φόρου για τους τόκους του παραπάνω δανείου θα είναι η εξής:

Στο δάνειο **μέχρι 200.000 ευρώ** αντιστοιχούν οι εξής τόκοι: